ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

Vrye Weekblad

30 Maart 1990 Tel: (011) 836-2151 Fax: (011) 838-5901 Prys: R1,50 (1,33 + 17c AVB)

Vrye Weekblad Boeke/Books binne

Gee ons vrede!

Oomblikke nadat die polisie begin skiet het. Altesame 14 mense is in dié konflik in Sebokeng doodgeskiet.

Foto: Herbert Mabuza

'n KRAGTIGE stem dat Suid-Afrika uit die draaikolk van geweld wat sedert verlede naweek meer as 40 lewens geëis het, geruk moet word, het gister uit alle gemeenskappe opgeklink.

Die politieke temperatuur in Suid-Afrika, wat sedert Staatspresident FW de Klerk se ingrypende aankondigings op 2 Februarie heelwat gestyg het, het sedert die begin van die maand toegeneem en die laaste week skielik kookpunt bereik.

Meer as 250 mense is al sedert 1 Maart in politieke geweld dood en duisende beseer.

Die ergste geweld kom voor in die Pietermaritzburg-gebied, waar 24 mense die laaste paar dae gesterf het.

Die vise-president van die ANC, Nelson Mandela, en hoofman Mangosuthu Buthelezi van Kwazulu spreek Maandag saam 'n massavergadering buite Pietermaritzburg toe in die grootste poging nog om die Natalse bloedbad te keer.

Oproepe dat die geweldpleging gestaak word voordat dit Suid-Afrika verder uitmekaar skeur, het dié week gekom van Mandela, die ANC-leierskap in Lusaka, die UDF-leier Terror Lekota, aartsbiskop Desmond Tutu, Peter Mokaba van die South African Youth Congress, staatspresident De Klerk en die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok.

Een van die mees kommerwekkende voorkomste van geweld was die aanvalle van blanke regsgesindes op swartmense, wat veral in die Vrystaatse Goudveld voorgekom het.

Die polisie se optrede is wyd gekritiseer. In die Vaaldriehoek, sê swart gemeenskapsleiers, het die polisie oormatige geweld gebruik sonder om oproeriges genoegsame waarskuwing te gee. Soortgelyke aantygings is gemaak ná voorvalle in die Pretoriase middestad en Soshanguve.

Sielkundiges meen daar is ondraaglike spanning tussen die verhoogde verwagtinge en onveranderde omstandighede waarin die swart gemeenskap nou verkeer.

Daar word wyd gehoop dat die situasie ingrypend sal verander wanneer die ANC se uitgeweke leierskap eers teruggekeer het. Hul aankoms is gister verder uitgestel, maar daar word nou vir vroeg volgende week beplan.

Dié terugkeer is 'n voorspel tot die ontmoeting tussen die ANC en die regering op 11 April in Kaapstad.

Die ANC-span sal gelei word deur Mandela en sal die militêre hoof, Chris Hani, die sekretaris vir buitelandse sake, Thabo Mbeki, en die leier van die Kommunisteparty, Joe Slovo, insluit.

Die regering se span, onder die leiding van De Klerk, sluit ministers Gerrit Viljoen, Kobie Coetsee, Dawie de Villiers, Adriaan Vlok, Stoffel van der Merwe en adjunk-minister Roelf Meyer in.

Dit is insiggewend dat die minister van Verdediging, genl Magnus Malan, nie in die regeringspan ingesluit is nie.

Hier is Lubowski se 'finansier'

MAX DU PREEZ

Die geheimsinnige "intermediêre party" wat volgens die Weermag se getuienis voor die Harms-kommissie Weermaggeld aan die Swapo-aktivis Anton Lubowski oorbetaal het, is 'n Pretoriase prokureur met die naam Ernst Johan Victor Penzhorn (44).

Vrye Weekblad kan vandag bekendmaak dat dit Penzhorn se beslote korporasie, Global Capital Investments CC, was wat in Junie verlede jaar die veelbesproke betalings van R40 000 en R20 000 in Lubowski se Nedbank-rekenings in Kaapstad en Windhoek gemaak het wat nou dien as "bewys" dat Lubowski 'n Weermag-spioen was.

Telefaksboodskappe van Global Capital Investments oor sakentransaksies is volgens inligting uit Windhoek ná Lubowski se dood tussen sy dokumente gekry.

Lubowski is op 12 September verlede jaar voor sy huis doodgeskiet. Daar is oorweldigende getuienis dat hy deur 'n lid van die Weermag se Burgerlike Samewerkingsburo (BSB) vermoor is. Die man wat volgens BSB-lede die sneller getrek het, het egter land-uit gevlug.

Regter Louis Harms het gister

Vervolg op bladsy 2

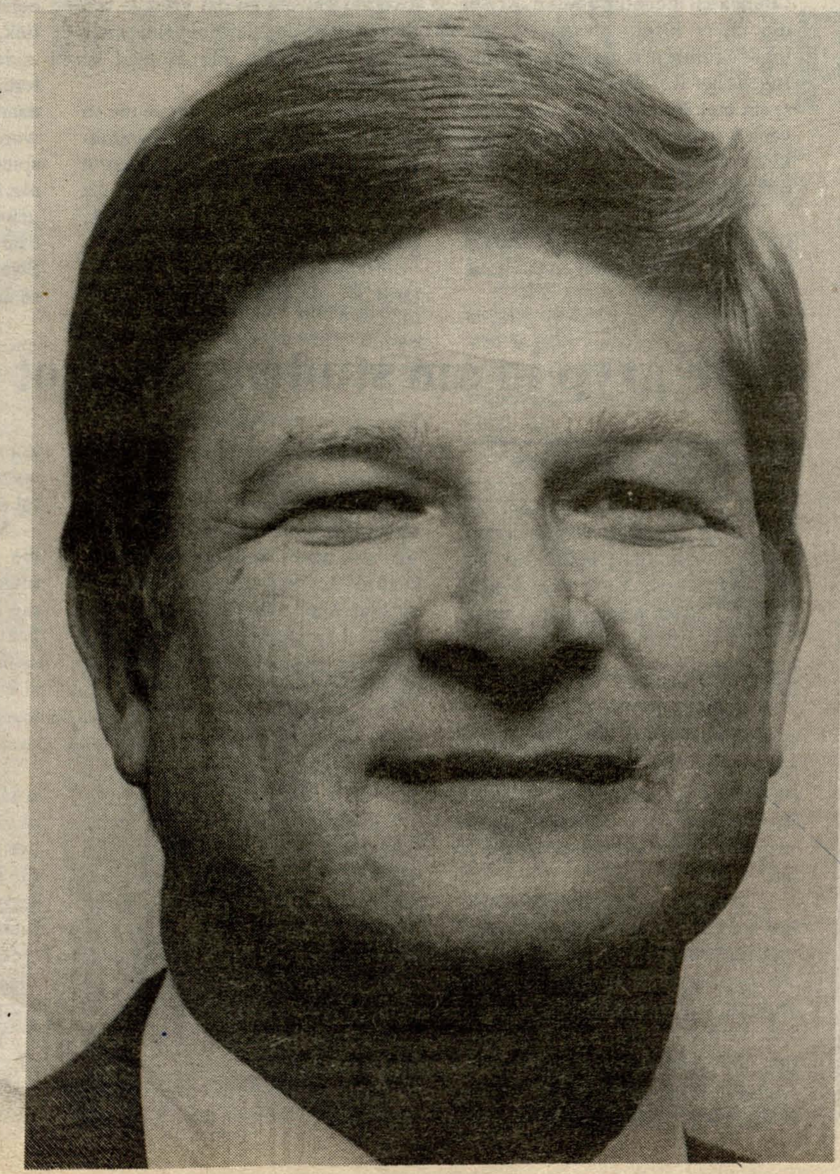

Amnestie dalk binnekort aan bannelinge

ELSABé WESSELS

'N AFKONDIGING wat amnestie sal verleen aan lede van die ANC om hul van vervolging te vrywaar wanneer hulle die regering op 11 April ontmoet, sal binnekort afgekondig word.

Volgens bronne sal die afkondiging voor 5 April deur die staatspresident FW de Klerk gemaak word.

Die minister van Staatkundige Ontwikkeling, dr Gerrit Viljoen, het gister die name van die regering se span vir 11 April bekend gemaak. Hulle is pres De Klerk en ministers Viljoen, Pik Botha, Dawie de Villiers, Kobie Coetsee, Barend Viljoen, Adriaan Vlok, Stoffel van der Merwe en adjunk-minister Roelf Meyer.

Viljoen het bevestig dat daar oor onderhandelingstruikelblokke soos die opheffing van die noodtoestand en die status van politieke gevangenes gepraat sal word. Indien dit nie tydens 'n eerste ontmoeting uitgeklaar word nie, sal verdere ontmoetings gereël word, sê Viljoen. Volgens hom sal die gesamentlike afvaardigings 'n voorsitter of voorsitters vir die gesprekke aanwys.

Volgens Viljoen sal daar geen tydsbeperkings op die ontmoetings geplaas word nie, en sal hulle 'n aanvaarbare oplossing vir die struikelblokke probeer vind.

In reaksie op berigte dat die regering 'n staatkundige model van 'n tweekamer-parlement ondersteun, het Viljoen gister gesê dat dit slegs een van die talle staatkundige moontlikhede is wat die regering tans na kyk.

Viljoen het beklemtoon dat sterk toesig oor wet en orde gehou sal word terwyl die onderhandelingsproses aan die gang is.

Parlementslede het dié week kommentaar gelewer oor die onsekerheid wat heers oor die "kriminele" status van lede van die ANC-afvaardiging.

Onder die bestaande wetgewing kan gemenereg telike oortredings soos moordklagtes teen ANC-lede wat aan militêre aksies in die land deelgeneem het, hulle aan vervolging kan blootstel.

MK se politieke komissar, Steve Tshwete, het die week aangedui dat 'n finale besluit oor wie in die afvaardiging is en wanneer hulle kom eers gemaak sal word wanneer die bannelinge se veiligheid verseker is.

Volgens Tshwete en die ANC-woordvoerder Tom Sebina is die finale besluit oor wie in die afvaardiging gaan wees onderhawig aan die tipe amnestie wat die regering sal bied.

Uit gesprekke blyk dit egter dat die regering reeds ingelig is oor wie die ANC-afvaardiging onder die leiding van hul vise-president Nelson Mandela sal wees.

Dit blyk 'n uitgemaakte saak te wees dat Mandela, Sisulu, Thabo Mbeki, Chris Hani, Joe Slovo en Steve Tshwete in die ANC-span sal wees.

Lede van die breë demokratiese beweging kan egter ook by dié afvaardiging ingesluit word.

In ANC-kringe word gehoop dat die aankondiging oor amnestie voor 6 April gemaak sal word sodat hulle 'n beraadslaging tussen ANC en UDF-afvaardigings dié naweek in Kaapstad sal kan bywoon.

Om bestaande wetgewing ongeldig te verklaar en deur nuwe maatreëls te vervang, sal te omslagtig en tydrowend wees, het Tian van der Merwe van die DP en Moolman Mentz van die KP gesê.

Vervolg van bladsy 1

Lubowski se geldman

finaal besluit sy kommissie gaan nie die moord op Lubowski ondersoek nie. (volledige berig op bladsy 3). Die moordenaar se vermeende helper, Donald Acheson, staan in Namibia tereg. Sy verhoor word bemoeilik deurdat daar geen uitleweringsooreenkoms tussen Namibia en Suid-Afrika bestaan nie.

Penzhorn, 'n vennoot van die prokureursfirma MacRobert, De Villiers en Hitge van Pretoria, het in Februarie 1987 gehelp om vier Suid-Afrikaners wat nege maande lank weens beweerde spioenasie vir Militêre Inligting (MI) in Zambië aangehou is, se vrylating te bewerkstellig.

Die mans, Rudolf Keyser, Duncan Vause, Bernard Kock en Rudolf Otterman, is agt dae ná die Suid-Afrikaanse Weermag se militêre aanvalle op Lusaka, Harare en Gaborone in hegtenis geneem.

Volgens dokumente by die Maatskappyekantoor is Penzhorn die enigste lid van Global Capital Investments. Die geregistreerde kantore is: 623 United Gebou, 263 Andries Straat, Pretoria. Penzhorn woon in Waterkloof.

Die bedrywighede van die korporasie word aangegee as "consultants in financial and investment matters on an international basis, including imports and exports portaining thereto."

Global het eers bekend gestaan as Goudoes (Edms) Bpk. Vyf van Penzhorn se prokureursvennote, Gustav Radloff, Hendrik Schoeman, Gordon Hay, Karl Weiss en Johannes du Buisson was direkteure, saam met Pieter Gouws, Susanna de Vries, Rene du Plessis, William Sceales en Petrus Lutsce.

Al dié direkteure het op 1 Oktober 1984 bedank. Op 11 Oktober 1984 is Goudoes se naam verander na Global Capital Investments (Edms) Bpk, en op 20 September 1985 is dit in 'n beslote korporasie verander.

Vermiste persone spook steeds in Namibia

CHRISTELLE TERREBLANCHE

DIE dag voor Namibia se onafhanklikwording verlede week het 'n passasierstraler uit Angola op die Windhoekse lughawe neergestryk.

'n Paar ma's was deel van 'n klein groepie wat angstig gewag het om te sien of hulle kinders uiteindelik teruggekom het. Hulle het vasgeklou aan die strooihalm van hoop dat die nuwe regering sou sorg dat alle Namibiane vir die onafhanklikheidsvieringe terug is. Dié mense glo hulle naasbestaandes word steeds vermis omdat hulle tydens die grensoorlog deur Swapo van spioenasie beskuldig en aangehou is.

Untag het na die uitreiking van sy verslag na 'n ondersoek oor die beweerde aangehoudenes verlede jaar die ouers vertel dat hulle moet aanhou hoop. Daar is aan hulle verduidelik dat daar wel meer mense uit Swapo-aanhouding vrygelaat is as die 163 wat teruggekeer het en dat hulle moet wag totdat die politieke spel voor onafhanklikwording verby is.

Die ouers op die lughawe se hoop het beskaam. Gerugte dat nog 500 voormalige Swapo-aangehoudenes net voor onafhanklikheid sou terugkeer het weke lank die ronde gedoen. Maar daar was nie een voormalige aangehoudene op die vliegtuig nie. Dit was net nog 'n gerug.

Nog 'n gerug is blykbaar die storie dat een van die senior-ministers in die nuwe kabinet hom op 'n vergadering met van die ouers van vermiste kinders tot Simon "Jesus, die Slagter van Lubango" Hawala, wat in beheer van die strafkampe was, gewend en geëis dat hy die waarheid vertel.

Gerug of te nie, meer en meer mense in Namibia is na die politieke omwentelinge van die afgelope jaar besorg omdat die kwessie van die aangehoudenes nog nie opgelos is nie, maar min is bereid om dit openlik uit te spreek.

"Dit moet uitmergelend vir ouers wees om nog in die duister te wees", het ambassadeur BA Clark, wat die Untag-ondersoek gelei het, net voor sy finale vertrek uit Namibia gesê.

Hy is tevrede dat hy alles moontlik gedoen het om die aantygings van aangehoudenes in Angola en Zambië te ondersoek.

Altesame 163 mense wat na bewering deur Swapo aangehou en gemartel is, het verlede jaar teruggekeer. Hulle het beweer dat duisende nog aangehou word. Onder die wat nog vermis was, was Axab, 'n studente-aktivis wat uit die land moes vlug. Hy is nou nog nie terug nie.

Eindelik het Untag onder die druk van kritici geswig en 'n kommissie van ondersoek gestuur om die vermistes te gaan soek. Die verslag het aangedui dat daar tot 250 mense is vir wie nie verantwoording gedoen kan word nie. Die Parents Committee, wat hom jare lank vir die lot van Swapo-aangehoudenes beywer het, het aangedui dat sy vertolking van die verslag aantoon dat 500 mense nog moet terugkom.

Sedertdien doen hardnekkige gerugte die ronde dat 500 mense gereed is om terug te kom, maar verhoed word. Die week is selfs gesê Swapo het hulle gekeer omdat hy bang was hulle terugkeer ontwrig die onafhanklikheidsvieringe.

Clark glo 'n ander vliegtuig uit Luanda sal moontlik goeie nuus aan die ouers bring. Swapo se oorlogsdokumente is nog nie terug nie. Ingevolge Resolusie 435 moes dit saam met die oorlogtuig in Angola verseël en gehou word tot na onafhanklikwording. Swapo sal nou die dokumente kan terugeis.

Hy hoop ook Swapo sal die inhoud daarvan bekend maak."Nou is die tyd om klaar te huil en die trane af te vee", sê hy.

Athisaari het ook die week voor sy vertrek gesê die kwessie van aangehoudenes is een wat eintlik net as deel van 'n skoonmaakproses deur Namibiane self opgelos kan word. Hy meen Untag het alles moontlik gedoen om die ouers tevrede te stel, maar dat sy mandaat nie menseregte-kwessies ingesluit het nie.

Die ondersoek en verslag was daarop gemik om seker te maak dat alle Namibiane wat wil na die land gerepatrieer word om te stem.

Maar nou is die kwessie in die hande van die mense van Namibia en meer spesifiek die regering en Swapo.

"Die dossier oor die aangehoudenes behoort nog nie gesluit te wees nie", sê Clark.

"Ek verstaan dat Swapo aanvanklik ongemaklik was oor die aangehoudenes. Die hele saak is buite verband verpolitiseer. Hulle het as bevryders teruggekom en die binnelandse partye het die aangehoudenes uitgebuit vir eie politieke gewin. Nou glo sommige Swapo-amptenare dat die verkiesing in November ook 'n referendum oor die kwessie was en dat die saak wat kiesers betref, afgehandel is. Dit is beslis nie so nie."

Clark meen die bewerings van nog aangehoudenes het reeds 'n belangrike internasionale menseregtekwessie geword en dat vriende van Swapo, nou dat Namibia finansiële bystand nodig het, nie daarvan sal vergeet nie.

Binnelands is die kwessie nie so eenvoudig nie. Die Parents Committee het nog voor die verkiesing 'n saak teen pres Sam Nujoma in die Hooggeregshof aanhangig gemaak. Die kwessie is steeds sub judice.

Verskeie groepe mense beywer hulle vir die ondersteuning van die aangehoudenes wat reeds teruggekeer het "weens die emstige demoralisering wat die beskuldigings van spioenasie in hul geledere veroorsaak het". Hulle samel so onopsigtelik moontlik inligting in oor die wat nog weg is. Van dié mense is steeds getroue Swapo-ondersteuners en vrees dat die kwessie die veldtog van nasionale versoening en die nuwe regering se geloofwaardigheid in die wiele kan ry. Maar dit doen nie afbreuk aan hul kommer oor die vermistes nie.

Dit is 'n ope geheim dat selfs lede van die regering uiters ongemaklik oor die aangehoudene-kwessie begin raak. Wat hulle pla is nie dat Swapo aangehoudenes gehad het nie, maar die manier waarop die kwessie hanteer is. Hulle glo saam met die buitewereld dat die Swapo-leierskap die saak vir eens en vir altyd moet aanspreek en eerlik met die ouers moet wees.

"Die een hand kan nie die ander was sonder om self vuil te word nie", het Clark die week voor sy vertrek gesê. Hy glo hy het meer ouers en voormalige aangehoudenes oor die kwessie gesels as enigiemand anders.

Die Nasionale Vereniging vir Menseregte in Namibia het die week in 'n ope brief aan Hage Geingob, eerste minister van die nuwe Republiek, gevra vir 'n kommissie van ondersoek na die mense wat nog nie terug is nie. Die vereniging vra dat daar voorts net so ywerig vasgestel word of die Swapo-aangehoudenes spioene was al dan nie as wat daar aan die Anton Lubowski-bewerings gewerk word. "Die kwessie is nie of daar Suid-Afrikaanse spioene in Swapo was nie, maar wie hulle was", sê die brief.

Vrye Weekblad word uitgegee deur Wending Publikasies Beperk. Die straatadres is Breëstraat 153, Newtown, Johannesburg. Die posadres is Posbus 177, Newtown 2113. Die telefoonnommer is (011) 836 2151, en die faksnommer 838 5901. Alle politieke kommentaar in dié uitgawe is deur Max du Preez en opskrifte deur Ryk Hattingh, albei van dieselfde adres.

UDF gryp in om studente-boikot te beëindig

ELSABé WESSELS

DIE UDF, die National Education Crisis Committee (NECC) en die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke (SARK) het dié week op die kampus van die Universiteit van Wes-Kaapland ingegryp om 'n studente-boikot te beëindig.

Ander buite-parlemenre groepe, waaronder die SA Youth Congress (Sayco) en die National Association of Democratic Lawyers het ook deelgeneem in die boikot-dispuut wat Woensdag suksesvol beëindig is.

Die buiteparlementêre groepe het hul standpunt teen die voortsetting van die boikot Maandag op 'n monstervergadering voor duisende stakende studente gestel. In 'n verklaring van die NECC wat voorgelê is, het die ANC-leier Nelson Mandela studente versoek om na hule klasse terug te keer en nie die universiteitsowerhede in die verleentheid te plaas nie.

In 'n verklaring wat twee dae later uitgereik is, het die universiteitsowerhede en die studente hulself verbind tot die skep van nuwe strukture vir kommunikasie wat nie net groepe op die kampus sal verteenwoordig nie, maar ook die standpunt van die gemeenskap sal verteenwoordig.

"Ons glo dat ons 'n rol te speel het in die oorgangsfase waarin die universiteit homself bevind, was Manuel se reaksie op die UDF se toetrede.

"Soos enige ander wapen, kan 'n boikot afgestomp raak. Die UDF het gevoel dat die studente nie alle kanale uitgeput het voordat hulle tot die boikot oorgegaan het nie. Ons kan die studente se griewe en woede verstaan, maar ons was nie oortuig dat die saak nie deur onderhandelinge opgelos kan word nie," het Manuel gesê.

Volgens Manuel is verdere boikotaksie afgeweer deurdat verbeterde kommunikasiekanale tussen die universiteitsowerhede en die studente tot stand gebring is.

Manuel het die politieke rol van die universiteit in die Wes-Kaap uitgesonder en die interaksie tussen die universiteit en die gemeenskap beklemtoon as belangrike redes vir sy inmenging. Ons glo dat die universiteit nie bloot 'n entiteit is nie, maar aanspreeklik staan voor die gemeenskap.

Die boikot is uitgeroep nadat studente weens herhaalde swak akademiese prestasie toegang tot hertoelating geweier is. Die hulp van die buiteparlementêre groepe is ingeroep nadat studente 'n onpartydige komitee vir 'n ondersoek na die betrokke studente se posisie wat deur die UWK-senaat aangestel is, verwerp het.

Volgens UWK se rektor, prof Jakes Gerwel, is die besluit geneem in 'n poging om die demokratiese proses by die universiteit verder uit te bou.

CHRISTELLE TERREBLANCHE

Harms bly binnelands...

SELFS nadat voormalige BSB-lid "Slang" van Zyl voor die Harmskommissie in Pretoria erken het dat hy verlede jaar opdrag ontvang het om die bewegings van adv Anton Lubowski te monitor, en na 'n formele versoek deur die regspan van die Lubowski-familie, is regter Harms nog nie bereid om die verwysingsraamwerk van die ondersoek te bevraagteken nie.

Die regsverteenwoordigers het gister gevra dat die raamwerk verbreed word sodat die moord op Lubowski op 12 September verlede jaar ook ondersoek kan word, aangesien dit uit getuienis blyk dat die sameswering om die sluipmoord te pleeg in Suid-Afrika plaasgevind het.

Sowel die regspan as die Namibiaanse polisie en regsverteenwoordigers vind dit toenemend moeilik om die Lubowski-moord asook die moord van 'n Untag-offisier in Outjo in Augustus verlede jaar te hanteer. In Namibia moet die verhoor van Donald Acheson op aanklag van moord op Lubowski op 18 April hervat word en kan getuies nie sonder 'n verdrag of ooreenkoms tussen die pas onafhanklike Namibia en Suid-Afrika gedagvaar of uitgelewer word nie.

Die drie verdagtes in die Outjosaak, wat laat verlede jaar uit aanhouding ontsnap het, Stopforth, Archer en Veenendal, het blykbaar nou uit hulle skuilplek gekruip, maar dit sal besonder moeilik wees om hulle te verhoor weens die onafhanklikwording van Namibia.

Die Lubowski-familie se regsverteenwoordigers by die Harmskommissie moet ook swaar steun op getuienis uit Namibia en kan moontlik dieselfde probleme ondervind. Onsekerheid bestaan of dokumente van Lubowski in Swapo se besit werklik lig kan werp op die aantygings dat hy vir die SAW spioeneer het al dan nie. Die moontlikheid bestaan dat meer inligting daaruit ingewin kan word oor die geheimsinnige front waardeur geld in Lubowski se Nedbank-rekening inbetaal is, by name Global Capital Investments van Ernst Penzhorn. Die maatskappy is in Pretoria geregistreer.

Molly en Wilfried Lubowski - angstig om te weet

Van Zyl het gister onder kruisverhoor deur adv Martin Luitingh vir die Webster Trust en die Lubowski-familie, gesê hy het instruksies ontvang om die bewegings van die vermoorde Swapo-amptenaar en menseregte-advokaat in sowel Kaapstad as Johannesburg dop te hou. Hy moes ook veral let op die mense met wie Lubowski sedert Augustus verlede jaar omgegaan het.

Van Zyl sê hy het die opdrag op 25 Augustus ontvang, 'n dag voordat Lubowski uit Windhoek in Kaapstad aangekom het.

Maar die voormalige lid van BSB streek 6 het herhaaldelik gesê hy het geen inligting oor die rede vir die opdrag nie, en sover hy weet het nie een van sy selmaats deel in die moord gehad nie.

"Miskien is die motivering weerhou omdat Lubowski 'n spioen was", het hy gesê.

Luitingh het dit aan Van Zyl gestel dat hy op 1 September verlede jaar gevra is om 'n "inhuis"-vergadering van die BSB by die Rosebank-hotel in Johannesburg te verlaat.

Kol Joe Verster, hoofdirekteur van die BSB sou die vergadering na bewering toespreek oor "die Lubowski-projek".

Van Zyl het gister gesê hy weet niks hiervan nie. Maar hy het erken dat hy in 'n verklaring kragtens die Wet op Binnelandse Veiligheid erken het dat die vergadering oor Lubowski gehandel het.

Volgens Van Zyl dra hy ook geen kennis dat die voormalige BSB-streekbestuurder, Staal Burger, op die dag van Lubowski se dood onder die skuilnaam "Gagiano" na Windhoek gevlieg het nie. Hy het die vorige aand saam met Burger uitgeëet.

Hy het getuig dat hy ook in geen stadium Lubowski met Chappie Maree, 'n mede BSB-lid, bespreek het of geweet het dat Burger of Maree Windhoek besoek het nie.

Regter Harms het die kruisverhoor onderbreek en daarop gewys dat die dood van Lubowski nie binne die raamwerk van die kommissie val nie. Adv Bert Bertelsman van die Lubowski-familie se regspan het geargumenteer dat die getuienis oor Lubowski-moord aangehoor behoort te word en die verwysingsraamwerk vir die doel verbreed moet word omdat daar genoegsame prima facie getuienis voor die kommissie gelê is om die gevolgtrekking te regverdig dat die BSB ernstig verdink moet word van betrokkenheid by die moord of betrokkenheid in 'n sameswering om Lubowski te vermoor of 'n daad van geweld teen hom te pleeg.

Volgens Bertelsman blyk dit uit die getuiens van Van Zyl dat sekere Swapo-lede in Suid-Afrika deur die BSB dopgehou is en dat besondere belangstelling in Swapo en sy lede getoon is omdat dit in die sogenaamde kategorie van "vyande van die RSA" geval het soos Van Zyl daarna verwys het.

Hy het voorts aangevoer dat die kommissie reeds getuienis in die vorm van minstens twee geswore verklarings deur brig Floris Mostert van die Brixtonse Moord en Roofeenheid en kol Jumbo Smit van die Namibiaanse polisie ontvang het waarin die betrokkenheid van die BSB in die Lubowski-moord beskryf word as 'n moontlikheid wat ernstig deur die twee polisiemagte ondersoek moet word.

Regter Harms het gesê hy is nie bereid om die huidige raamwerk van die kommissie te verander nie.

Die regsverteenwoordigers van die Lubowski-familie het verlede week al aangedui dat besondere probleme ondervind word om die waarheid oor die vermoorde advokaat binne die Harms-kommissie te bewys.

Hulle sê in 'n verklaring die Staatspresident het enige ondersoek na die werklike vraag: "Wie het Anton vermoor?" verhoed deur die neerlegging van die kommissie se raamwerk. Verder verhinder die SAW dat getuienis oor Lubowski se beweerde spioenasiebedrywighede openbaar word of aan kruisverhoor onderwerp word.

Die span moet nou 'n saak maak op grond van besonderhede wat die SAW nie wil openbaar nie. "Dit beteken in werklikheid ons moet 'n negatief bewys", het een van die regsverteenwoordigers die week gesê.

* Lubowski se ouers en gewese vrou het in 'n afsonderlike verklaring gesê substansiële aantygings gegrond op feitelike bewyse is nog nie voor hulle regsverteenwoordigers gelê nie ondanks die onderneming deur die minister van Verdediging dat die kommissie sy getuienis ten volle sal onthul ten einde die aantyging dat hul seun 'n spioen was, te regverdig.

Die familie het 'n beroep op Malan gedoen om hulle regsverteenwoordigers toe te laat om sy getuienis te toets.

...en Joe Verster sê hy het net buitelands opgetree

CHRISTELLE TERREBLANCHE

GETUIENIS oor die beweerde onreëlmatighede van die Burgerlike Samewerkingsburo, BSB, draai al hoe meer teen die hoofdirekteur, kol Joe Verster.

Gister het voormalige lid, Abram "Slang" van Zyl onder kruisverhoor voor die Harms-kommissie getuig Verster en genl-maj Eddie Webb, hoof van die SAW se spesiale magte, het gelieg toe hulle verklaar het die BSB was nooit veronderstel om geweld te gebruik nie.

Die Kommissie, wat bewerings van polities-geïnspireerde moorde en geweldpleging binne Suid-Afrika ondersoek, het tot Woensdag verdaag wanneer hy beoog om die getuienis van ander BSB-lede soos Calla Botha aan te hoor.

'n Beëdigde verklaring deur Verster wat gister aan die kommissie beskikbaar gestel is en waarin hy aanvoer dat die BSB geen binnelandse funksie gehad het nie, is klaarblyklik in die geheel strydig met die getuienis en verklarings deur Van Zyl. Van Zyl het onder kruisverhoor deur adv Bob Nugent, vir die Onafhanklike Raad van Ondersoek na Informele Verdrukking, gesê sy opdragte, wat beplande moord ingesluit het, is deur Verster goedgekeur.

Moord is beplan op mense oor wie BSB-lede "'n baie sterk suspisie gehad het dat hulle die staatsveiligheid bedreig", het Van Zyl getuig. "In die sirkels waarin ek beweeg het, het ons geweet wie die gevaarlike mense is en is die vyand nie aan ons geïdentifiseer nie." Die kringe sluit volgens hom lede van die weermag, polisie en BSB in.

Hy het erken dat sulke vyande nie "noodwendig" lede van verbode of ingeperkte organisasies ingesluit het nie, maar nietemin na BSB-lede se mening "groot gevaar" inhou soos Gavin Evans van die ECC en adv Dullah Omar.

Adv Ettiene du Toit, vir Van Zyl, en Regter Harms het beswaar gemaak teen 'n vraag of die mense persone sou wees wat nie aan onwettige organisasies behoort nie en teen wie die polisie nie kan optree nie, omdat genoegsame getuienis nie teen hulle bestaan nie. Volgens Harms behoort dit in die ondersoek nou te gaan oor die identifisering van sekere voorvalle wat onwettig kon wees.

Volgens Van Zyl se opdrag as lid van die BSB streek 6, waarvan hy saam met Chappie Maree en Calla Botha lid was, het hy spesifieke instruksies gehad om die vyand binne die land te beveg en ook Omar en Evans te vermoor. Van Zyl het die plan om Evans te vermoor geregverdig deur te sê die veiligheidspolisie en militêre polisie sal volledige inligting oor sy verlede hê. Hy kon nie sê wat die inligting behels nie.

Regter Harms het in 'n stadium aangevoer dat Van Zyl duidelik nie weet wat die verband tussen die SAW se MI en die BSB is nie en dat verdere kruisverhoor daaroor nie geregverdig is nie.

Volgens Van Zyl sou dit onwaarskynlik wees dat Verster 'n moord sou goedkeur indien veiligheids-inligting daarop dui dat die persoon 'n agent kon wees. Maar hy het herhaaldelik erken dat hy hoofsaaklik op grond van suspisie opgetree het teen mense.

"Verster het kennis gedra van die plan om Dullah Omar te vermoor", het Van Zyl gesê. "As hy sê ons moes Omar en Evans net monitor en inligting oor hulle insamel, dat praat hy nie die waarheid nie." Hy het ook gesê indien amptenare van die BSB gesê het sy operasies was onwettig sou dit 'n leuen wees.

Adv Burger, vir die SAW, het onder kruisverhoor dit aan Van Zyl gestel dat hy moontlik nie oor die ware doelstellings van die BSB ingelig is nie.

Van Zyl het aangevoer dat sy getuienis juis is, hoewel dit heeltemal strydig is met Verster se verklaring oor die doelstellings van die buro en streek 6. "Ek is deur Verster ingelig oor die doel van die BSB en streek 6. Ons doelstellings was nie soos dit in sy en Webb se verklarings uiteengesit is nie, en ek het hulle op hul woord geneem."

Die beëdigde verklarings is nie aan die media beskikbaar gestel nie.

Van Zyl het ook ontken dat hy luitgenl "Witkop" Badenhorst, hoof van die SAW Militêre Intelligensie, gesê het hy bedank omdat die BSB onprofessioneel optree nie.

Van Zyl sê sy projekte het nooit handtekeninge bevat van enigiemand hoër as die BSB self nie en het erken dat dit snaaks klink dat nie eens die volle kabinet 'n moord deur die BSB kan goedkeur nie.

Dit is aan Van Zyl gestel dat genl Joop Joubert, wat die Spesiale magte in Desember 1988 verlaat het, verklaar het dat hy nooit geweldpleging binne Suid-Afrika goedgekeur het nie.

Van Zyl het gesê dit was spesifiek Joubert wat geweldpleging gekondoneer het.

Van Zyl het vroeër onder kruisverhoor deur adv Martin Luitingh, vir die Webster Trust en die Lubowski-familie, gesê hy het in Oktober verlede jaar uit die BSB bedank toe die politieke klimaat in Suid-Afrika verander het. Hy het die hervormings van pres FW de Klerk ernstig opgeneem. Volgens hom kon hy nie 'n veilige toekoms binne die buro voorsien nie. Hy het geglo die BSB sal in die toekoms hom net op oorgrens-operasies toespits en nie soseer binnelands nie.

Onder kruisverhoor deur Nugent het Van Zyl ook erken dat Verster "waarskynlik onder druk van binnelandse veiligheidsmagte was" toe hy lede in Mei verlede jaar na die dood van David Webster en weer in Oktober oor hulle bedrywighede uitgevra het. Van Zyl het Woensdag aan die kommissie gesê die SA Polisie en SAW het hom gevra om niks oor die BSB te sê nie en dat hy immuniteit teen vervolging aangebied is.

Hy het getuig dat Badenhorst en brig "Krappies" Engelbrecht van die SAP hom meegedeel het dat die aangeleentheid "op ministeriële vlak" bespreek is.

Die twee offisiere was in daardie stadium besig met 'n interne ondersoek wat deur genl Magnus Malan, minister van Verdediging, gelas is. Volgens Van Zyl het hulle gesê die kans dat hy inhegtenis geneem sal word, is net tien persent. Hy is twee weke later kragtens artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid inhegtenis geneem.

Shell ondersteun die reg van alle mense om te woon waar hulle wil

Ons werk om nou 'n verskil te maak.

GESPREK

Albie Sachs sê wat hy gesê het

Albie Sachs van die ANC het onlangs wye reaksie hier uitgelok oor sy beskouing van die kuns en die rol van die kunstenaar. KATHY BORAINE vra hom om te verduidelik

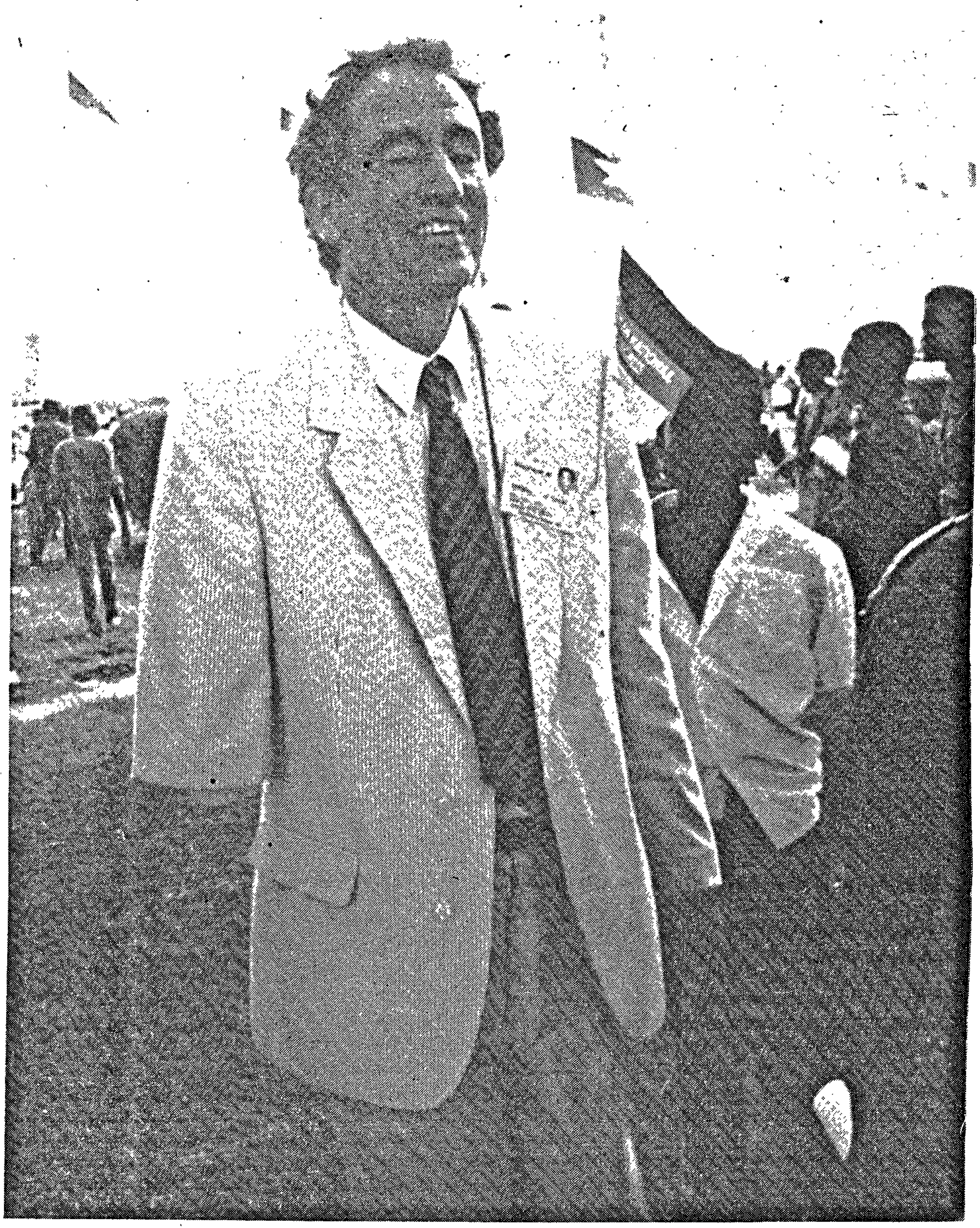

Jou onlangse dokument oor die kunste het wye reaksie in Suid-Afrika uitgelok. Wat het jou aangespoor om dit te skryf? Wat was jou bedoelings met dié dokument?

Ek is verbaas en opgewonde oor die reaksie van die artikel. Ek het dit nie vir publikasie geskryf nie, maar vir 'n interne ANC-seminaar. Die doel daarmee was om doelbewus sekere punte op 'n uitdagende wyse te stel. Vriendelike uittarting. Dit was nie kwetsend bedoel nie. Van die stellings was bedoel om mense te skok, en ek was eintlik besig om myself te skok.

Die afgelope 25 jaar reeds sê ek dat kuns as 'n wapen in die stryd moet dien. Dit was my ondervinding in Mosambiek wat my laat besef het hoe oppervlakkig dié beskouing kan wees. Die kunstenaarsbelewing was só sterk en lewenskragtig daar, want dit het weerspieël hoe die mense was. Of dit skilderye of danse was, of humor, dit was meer fundamenteel as die blote mobiliserimng van die mense. Ek is dol oor plakkaatkuns, ek hou van kuns wat 'n regstreekse oproep doen, wat mense inspireer. Maar dit moet nie al wees nie. Plakkaatkuns is goed vir plakkate en moet daardie beginsels volg: dit moet direk wees, aggressief. Dit moet mobiliseer.

Maar ek verwag iets anders van 'n roman. En ek wil hê ons Suid-Afrikaanse romans moet so ryk en verbeeldingryk wees soos dié romans wat ek gelees het toe ek die letterkunde ontdek het. Ons lewens is so ryk. Kuns moet dit weerspieël.

Daar was sommige kunstenaars wat ten tyde van onafhanklikheid baie optimistiese skilderye geskilder het, met wapperende vlae van onafhanklikheid. En die ander diepsinniger kunstenaars het steeds getraumatiseerde mense uitgebeeld, wat met waardigheid die onafhanklikheid tegemoet gegaan het. En dit is natuurlik laasgenoemde kuns wat staande gebly het, en gehelp het om 'n nasionale tradisie te skep. Die oppervlakkiger werke wat vir 'n besondere geleentheid geskep is, het verdwyn. Teen die tyd wat ek Mosambiek verlaat het, is dramas met al die ondersteuning soos beligting, musiek en goeie stelle, opgevoer. Die mense het die teaters volgepak. Daar was selfs 'n swartmark vir kaartjies. Dit was die enigste drama waar mense tydens pouse pamflette ontvang het oor hoe om konkreet-toilette te bou! En die gehoor het die intelligensia, werkers, en selfs burokrate ingesluit. Hulle was almal daar om die aand te geniet. Hulle gedagtes en emosies was betrokke. Hulle is terselfdertyd vermaak en uitgedaag. Dit was nie solidariteitsaande nie: dit was 'n aand by die teater. Ons het solidariteit op solidariteitsaande gehad. Dit was iets heeltemal anders.

Ek dink sommige kommentators stel die verkeerde vrae: Eenvoudig of kunstenaars vry moet wees, of dat politici aan kunstenaars moet voorskryf. Ek praat nie eintlik daaroor nie. Wat ek wil sê, is dat kultuur eintlik baie dieper polities is as die konsep "kuns as wapen in die stryd". Dit beteken dat jy 'n stryd aan die een kant het, en dan het jy die "wapen-kuns", en op sekere tye bring jy dit te voorskyn. Jy het 'n kulturele optrede en dan is jy weer terug by die politiek. In werklikheid is die nasionale bevrydingstryd die hoogste vorm van uitdrukking. In ons konteks is kultuur die mense wat hulself maak. Dis ons, Suid-Afrikaners, wat uitvind wie ons is. Dit is baie meer betekenisvol as 'n blote mobiliserende toneelstuk of plakkaat. Ek dink dit is goed vir kunstenaars om by mekaar te kom en regstreeks by die stryd, die stryd teen apartheid in besonder, betrokke te wees.

Wat my pla is die swartgalligheid wat op die verhoog heers. Al die pret, drama en opwinding, die lewenslus vind agter die skerms plaas. Maar op die verhoog is alles ernstig en swaar. Ek vermoed die invloed van die kerk van so vyftig jaar gelede is besig om die bewussyn van die rewolusionêre te betree. Daar is 'n soort selfontkennende puritanisme. Ons noem onsself kulturele werkers, so asof dit werkers van onsself maak. Natuurlik gaan ek self deur 'n fase. Ek het geleer om "hoë kuns" te waarder in boekwinkels in Kaapstad, waar ek van Monet, Picasso en Braque geleer het. Ek het dit alles verwerp toe ek Suid-Afrikaanse kuns - tradisioneel en kontemporêr - ontdek het.

Ons het aan 'n muurskildery in Kaapstad gewerk. Dit het gehandel oor die lewe in Kaapstad. Niemand het dit onderteken nie. Dit was 'n verwerping van die hoogs-persoonlike kuns van die galerye in Parys. Ek het bevry gevoel. Dit was in die vyftigerjare in Kaapstad. Twintig jaar later het ek gehelp om muurskilderye in Mosambiek te skilder. Die temas was meer betekenisvol, vol van die kontradiksies van die lewe. Daar is geen rede waarom openbare kuns minder dinamies moet wees nie.

Die nuwe teater wat in Mosambiek na vore getree het, was 'n openbaring vir my. Eers was dit antikolonialistiese, anti-rassistiese teater. Ek het meer as een keer gehuil. Dit was oorweldigend vir 'n Suid-Afrikaner om te sien hoe 'n groep by 'n fabriek 'n toneelstuk op die planke bring en die wit tikster saam 'n vryheidsdans aan die einde doen. Maar ná twee of drie jaar kan 'n mens dié soort teater nie meer verduur nie.

Die punt is gemaak en baie goed ook. Nou het dit nodig geraak om nuwe temas te ontgin en veral om uit te vind wat dit beteken om vry te wees. Dit was die werklike vraag.

Ons het dekades lank in ghetto's geleef, in reservate, ondergronds, in tronke, in ballingskap. Ons het oorleef omdat ons saamgestaan het. Ons het noodwendig 'n psigologie van weerstand ontwikkel. Maar nou betree ons 'n nuwe fase van transformasie.

Ek voel beswaard indien enigiets wat ek geskryf het die breë demokratiese beweging kon ondermyn het. Die doel was om ons aan te moedig om te dink hoe ons vorentoe kan beweeg. Suid-Afrika is 'n groot, ongelooflike uiteenlopende en ryk land en ons benodig 'n breë visie en dinamiese, oop perspektiewe.

Dit is nie om dowe neute dat die Vryheidsmanifes sê die deure van opvoeding sal vir almal oopgegooi word nie.

Apartheid het die deure toegemaak. Ons is nie bang vir oop deure nie.

Hoeveel hiervan is moontlik in Suid-Afrika terwyl apartheid steeds die oorheersende mag is?

Ons oorwin reeds groot ruimtes. Dis nie dat jy nou deel van die opposisie is en môre vry, en nie meer deel van die opposisie is nie. Ek hunker, verlang om die kuns, veral die letterkunde, te sien wat dié diepte oordra, die skoonheid en die wreedheid van ons stryd nou. Ek dink ons kunstenaars moet meer waag. As hulle die heeltyd gaan vrees wat hulle comrades gaan sê... wel, ek is 'n comrade, en ek sê ek wil iets van die buitengewone, hartstogtelike, teenstellende wêreld waarin ons leef, sien.

Ek sien die begin daarvan, maar nie genoeg nie.

Het ons die avant-garde in Suid-Afrika nodig?

Ek weet nie of ek kunstenaars uit een kategorie wil neem en in 'n ander wil plaas nie. Ek sou graag wou dink dat Suid-Afrikaanse kuns 'n populêre oorsprong het. Populêr in verhouding tot alle dele van die samelewing. Ek weet nie of ek die avant-garde sal voorskryf nie. Maar ons het avant-garde-kunstenaars nodig. Ons het ikonoklaste nodig, ons het mense nodig wat kru en bisar is. Jy vind hulle in enige gemeenskap. Waarom hulle nie in die kunste ook hê nie? Maar ek dink nie hulle moet monopoliseer nie. Dit sal ongelukkig wees. Dickens en Shakespeare, om twee Engelse skrywers te noem, was nouliks avant-garde, maar hulle het met hartstog geskryf en gehelp om te bevestig wat dit beteken om Engels te wees. Ons wil skrywers hê, nie skrywers wat probeer om Shakespeare of Dickens te wees nie, maar wat met dieselfde hartstog en selfvertroue skryf, en deur hulle kan ons ontdek wat dit beteken om Suid-Afrikaans te wees.

Hoewel jy dit duidelik gestel het dat jou oorspronklike artikel nie gehandel het oor die vraag van agentskap in die kulturele sfeer nie, blyk dit asof die voortgesette bestaan en instandhouding van die kulturele boikot in die weg staan van die proses waarvan jy praat.

Dit kom daarop neer dat die probleem van apartheid moet oplos. Dan sal daardie probleme hulleself baie vinnig oplos. Dit is die fundamentele probleem. En daar is reeds 'n groot houdingsverandering jeens die boikot. Dit is 'n boikot van apartheidinstellings en nie van Suid-Afrika nie. Daar is ook nou 'n aktiewe promosie van kulturele interaksie tussen die breë anti-apartheids kulturele bedrywighede in Suid-Afrika en die res van die wêreld.

Ek dink die sleutelantwoord tot die vraag is dat as daar demokrasie in Suid-Afrika is, sal die probleme opgelos word.

En die cultural desk?

Sover dit die cultural desk betref: dit is tot stand gebring om kulturele interaksie te bevorder teen die agtergrond van die boikot wat totaal was. Die doel van die desk is om die algehele boikot te verlig en om sekere kriteria te hê om volgens op te tree. Maar nou word die desk as die groot bron van kontrole beskou, die instandhouer van die boikot. Die kultuurboikot vorm deel van 'n baie wye en algemene struggle om apartheid te beëindig. Solank apartheid bestaan, sal die anti-apartheidstryd bestaan. Diegene wat bekommerd is oor die boikot moet help om apartheid te beëindig. As apartheid gaan, sal die boikot volg.

Intussen moet ons verseker dat gedagtes vryelik vloei en dat daar geen pogings tot hegemonie of onderdrukking is nie. Laat die beste idee oorwin. In ons midde moet ons die idee van vrygewigheid en verdraagsaamheid bevorder. Gee en neem en vrye spraak. Dis die dinge waarvoor ons veg. Dit is heeltemal te goed om as bourgeois-waardes geklassifiseer te word. Ek het 'n kans gevat met die artikel. Ek het gevra waar is die liefdesverhale? As ons comrades bed toe gaan, praat hulle oor die rol van die wit werkersklas? Onlangs in Lusaka het 'n comrade aan my gesê: Albie, ons praat oor die rol van die wit werkers as ons in die aande bed toe gaan; of selfs die rol van die swart werkersklas!

Die situasie is erger as wat ek gedink het, en ek het ook meer gewaag as wat ek vermoed het.

Vind jy dat dinge in Londen jou opgewonde maak?

Al die kulturele "goodies" in die wêreld is in Londen beskikbaar. Maar dit roer my nie. Alles is ver, geadverteer, gekommersialiseer en eksklusief. Ek praat vanuit 'n Suid-Afrikaanse denkwêreld. As ek Engels was, sou ek daarbinne gestaan het en anders daaroor gevoel het. Waar Suid-Afrika uniek is, is dat ons 'n werklik dinamiese duet het: die kragtige deelnemende grondslag van 'n lewenskragtige en toenemend populêre tradisionele kultuur, en die mag van die moderne industriële lewe. In die meeste dele van die wêreld het die tweede die eerste vernietig. In Suid-Afrika kan jy duisende mense in die straat sien toyi-toyi en weet dit is nie die geval nie.

‘Swart onderwys leer mense om goeie bediendes te wees’

"Bantoe-onderwys het ons soos katte mak gemaak. Onderwysers staak omdat hulle vir jare reeds Bantoe-onderwys moes sluk en vir skoliere moes leer om dit ook te sluk. Swart onderwys het swartmense geleer om goeie bediendes te wees en om bevele te gehoorsaam," sê Squire Kumalo van die Mamelodi Civic Association en Mamelodi Teachers Union. PEARLIE JOUBERT bekyk die krisis in swart onderwys

DIE krisis in swart onderwys het die afgelope paar weke vlamgevat met duisende onderwysers en skoliere wat skole boikot.

Die minister van Onderwys en Ontwikkelingshulp, Stoffel van der Merwe, het Woensdag vir die eerste maal reageer op meer as 80 eise wat verskillende onderwysinstansies aan die regering gerig het.

Hy het in dié verklaring van 34 bladsye die regering se reaksie op verskillende eise van swart onderwysers uitgespel. Hy het daarop gewys dat onderwysers en skoliere eers moet teruggaan skool toe voordat 'n onderhandelingsproses kan begin.

Die ANC se vise-president, Nelson Mandela, het ook 'n beroep op onderwysers gedoen om terug te keer na die skole.

Die sekretaris van die National Education Crisis Commitee (NECC), Ihron Rensburg, het gister by die Universiteit van die Witwatersrand gesê onderwysers en kinders moet na hul skole terugkeer en die boikot ophef.

Hoewel die meeste swart skole deur stakings geraak is, het onderwysers in die Wes-Kaap sowel as in Mamelodi en Soshanguve ná boikotte besluit om terug te gaan skool toe.

Swart onderwysers het verlede week in die Wes-Kaap op 'n staking gegaan nadat hulle sedert Januarie nog geen salarisse ontvang het nie.

Twee amptenare van die Departement van Onderwys en Opleiding (DET) is spesiaal van Pretoria na Kaapstad gevlieg en het self tjeks uitgeskryf vir dié onderwysers wat nog nie betaal is nie.

Benjamin Ntuli van die Soshanguve Teachers Union sê ongeveer 2 000 onderwysers van die 40 skole in Soshanguve het 'n boikot van twee weke uitgeroep weens 'n skoolfonds wat die kinders moes betaal.

"Die mense kan dit nie bekostig nie en van die skole wou nie die kinders toelaat voordat die skoolfonds nie betaal is nie.

"Na 'n week se boikot-aksie het die onderwysers op 'n vergadering saam met die gemeenskap besluit om die boikot op te hef weens toenemende geweld. Kinders het tydens die boikot steeds skool toe gegaan en gevegte het tussen groepe kinders uitgebreek."

Een kind is dood in dié geweld.

Die Mamelodi Teachers Union se Kumalo het gesê daar is min swart onderwysers wat weet presies hoe groot hul salaris elke maand gaan wees. "Baie min van ons het aanstellingsbriewe met 'n volledige werksomskrywing."

Die krisis in swart onderwys lê volgens hom ook in die jare lange toepassing van Bantoe-onderwys. "Bantoe-onderwys val nou plat. Skoliere en studente en onderwysers is moeg gesukkel in klein klaskamers, sonder biblioteke en sportterreine.

"Party onderwysers word net R600 per maand betaal en ons is al ses maande laat betaal," sê hy.

Die verskil tussen die betaling aan mans en vrouens, wat tot R400 is, was een van die redes vir die landswye stakings.

Van der Merwe sê in sy reaksie op die swart onderwysers se eise die regering probeer reeds sedert 1981 'n beleid te formuleer waarvolgens mans en vrouens dieselfde salaris betaal word. Van der Merwe sê daar is geen verskil in salarisse tussen swart en wit onderwysers nie.

Onderwysers glo dat die krisis in die swart onderwys ook aangevuur is deur die verskillende onderwysdepartemente.

Onderwysers en skoliere in swart skole eis een nie-rassige onderwysdepartement. Daar is tans 19 verskillende onderwysdepartemente: Vyf wit Onderwysdepartemente; een departement vir Kleurlinge en Indiërs en elf vir swart mense: een nasionaal wat deur die DET beheer word, ses in die nie-onafhanklike tuislande en vier in die onafhanklike tuislande.

"Kinders is kwaad omdat hulle skoolfonds moet betaal, skoolhoofde wat deur die DET aangestel is, kruip weg omdat hulle bang is vir die kinders. Dit is chaoties," sê Kumalo.

"Die skoolhoof van die Rethabile hoërskool in Mamelodi kruip in DET-kantore weg nadat skoliere finansiële verslae gekonfiskeer het en afgekom het op groot bedrae waarvan daar geen rekenskap gegee kon word. Kinders het ook gesien dat bedrae geld gedurende die skoolvakansie uit die skoolfonds getrek is," sê hy.

Tussen 5 Februarie en 23 Maart is ongeveer 90 eise deur verskillende verteenwoordigers van Onderwysersunies aan Van der Merwe voorgelê. Oor die eis vir 'n enkele, nie-rassige Onderwys departement, sê Van der Merwe dié eis sal volgens alle waarskynlikheid deel van die onderhandeling vir 'n nuwe grondwet in Suid-Afrika vorm. Hy sê die departement het hom tot 'n nie-diskriminerende beleid verbind.

Volgens Rensburg kan swart onderwysers nie meer die geweldige werklas hanteer nie. Die gemiddelde landswye onderwyser-skolier verhouding is 1-38 in swart skole en 1-16 in wit skole.

Hy sê ongeveer 40 persent van alle swart onderwysers is nie voldoende opgelei nie. "Dit is 'n bose kringloop. Onderwysers het nie tyd om hul kwalifikasies te verbeter nie weens die geweldige werklas op hul skouers."

Ntuli sê daar is in Soshanguve tot 70 kinders in een klas. "Onderwysers wil nie studieverlof neem nie omdat hulle nie vervang word by die skole nie. Dit beteken dat dié onderwysers wat agterbly, dubbel soveel meer werk het. "Uiteindelik lei die kinders daaronder."

Kumalo is 'n onderwyser by die Emthunzini laerskool In Mamelodi. In dié skool is ongeveer 800 kinders en 18 onderwysers, insluitende die skoolhoof en departementshoofde.

Wat verder aanleiding tot die groeiende krisis in swart onderwys gegee het, is die DET se volmag oor die skorsing van skoliere en die inroep van die polisie indien skoliere staak of aan ander "oproerige aksies" deelneem. Dié volmag het hulle in 1988 van die regering verkry.

Verlede jaar kon meer as 3 000 skoliere in Soweto nie terugkeer skool toe nie weens dié DET-regulasies. Die Orlando-Wes Hoërskool in Soweto was vir vyf jaar sonder elektrisiteit. Laboratoriums kon nie gebruik word of enige projektors nie. Tans is onderwysers en skoliere in Soweto steeds besig met 'n boikot.

Rensburg het daarop gewys dat Suid-Afrika nou in die moeilikste fase van die bevrydingstryd is. "Die breë demokratiese beweging en NECC het nog nooit 'n posisie ten gunste van 'n skoolboikot ingeneem nie," sê hy.

Kumalo en Ntuli het beide die voorwaardelike oopstelling van skole verwelkom, maar sê die diskriminering by die toelating van sekere skoliere moet nie deur die staat toegepas word nie. "Die agterstand van swart skoliere was nie hul eie keuse nie - mense moet dit onthou en nie voordeel trek uit hul onkunde nie. Die demokratiese keuse wat ouers en onderwysers nou sal hê oor die oopstelling van skole, moet geskied in die lig van die geskiedenis van die land en hoe ons die toekoms wil sien," sê Ntuli.

MEDIATION & CONFLICT MANAGEMENT WORKSHOPS FOR JOURNALISTS

A Cross Times and Centre for Intergroup Studies (UCT) Initiative

INTERNSHIPS

Four full-time internships for professional - and student - journalists (April - December 1990)

WORKSHOPS

Three 4-day workshops on:
* Conflict Handling (29 - 31 March)
* Mediation Skills (19 - 21 April)
* Group Community Dynamics (26 - 28 July)

MEDIA CONFERENCE

International Media Conference and Photo Exhibition on:
* The Media and Conflict in a Post-Apartheid Society (Cape Town and London Nov 1990)

(Conference speakers will be from publications and organizations in Israel, Nicaragua, Northern Ireland, Philippines and South Africa)

For more information call Melissa Baumann at Cross Times
Tel (021) 7971498
Fax (021) 7971559
42b Goldbourne Rd, Kenilworth, Cape

Rasse-diskriminasie die grootste rede

Rockman se vakbond wen veld

ELSABÉ WESSELS

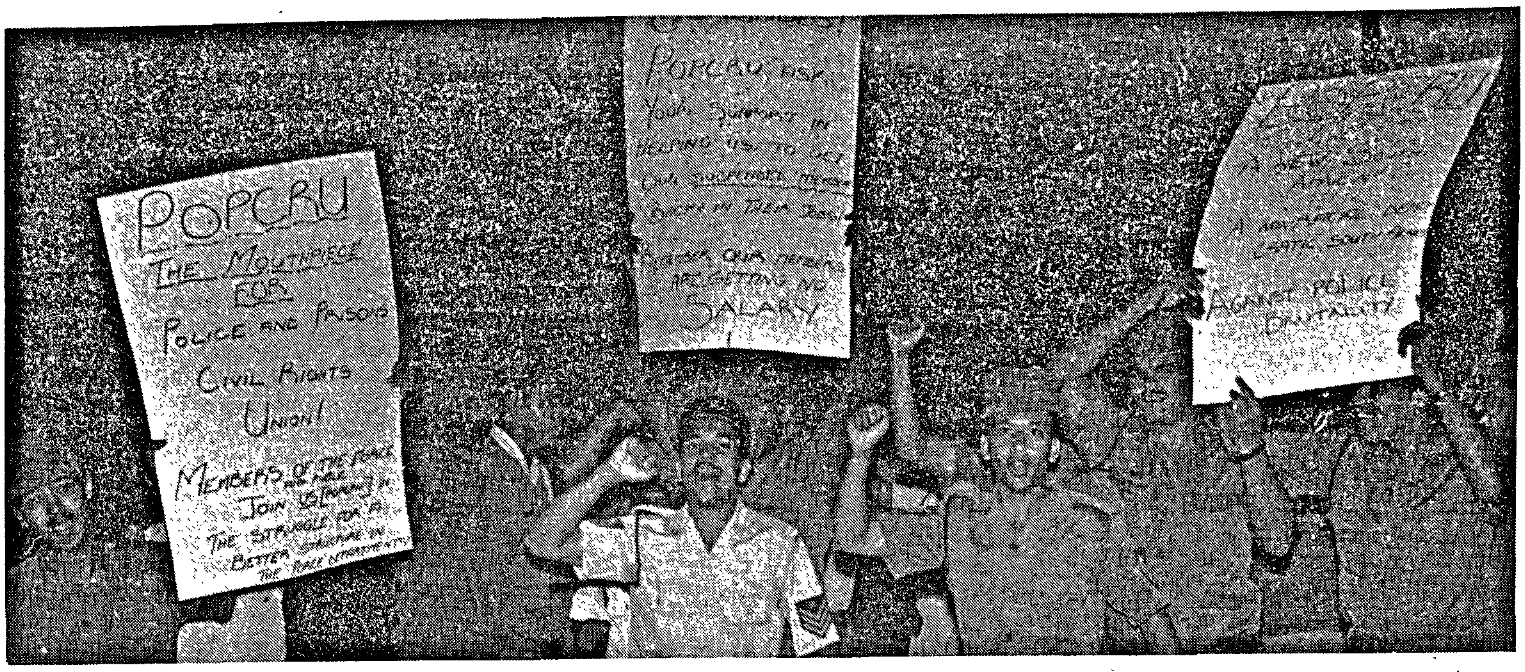

Lede van Popcru betoog by Pollsmoor-gevangenis

(Foto: Eric Miller - Afrapix)

"SENZENINA
What have we done
The only sin is the colour of our skin..."

So lui die klaaglied van honderde lede van die gevangenisdiens wat tans weens rasse-diskriminasie in die gevangenisdiens staak.

Honderde lede van die rebel-polisieman, Gregory Rockman, se vakbond vir polisiemanne en lede van die gevangenisdiens, Popcru, is die laaste twee weke in die pad gesteek weens dié vakbond se staking.

Die owerhede het gister ook skerper aksie begin neem deurdat stakers by Pollsmoor- en Diepkloof-gevangenis uit hul woonkwartiere gesit is. Dit kan honderde gesinne dakloos laat.

Volgens Popcru neem die staking reeds krisisafmetings by sommige gevangenisse aan. By Pollsmoor in Kaapstad, waar meer as 90 bewaarders aan die staking deelneem, word gevangenes tot hul selle beperk omdat daar nie genoeg bewaarders is om diens te doen nie, het Popcru-woordvoerder, adj-off John Jansen dié week gesê.

Volgens Jansen moes die gevangenis-owerhede op Balfour gevangenes na 'n ander tronk oorplaas omdat so te sê al die bewaarders daar staak.

Rasse-diskriminasie op alle vlakke binne die gevangeniswese is die belangrikste rede vir die ingrypende stap deur Popcru-lede, sê Jansen.

Jansen stel Popcru se eise soos volg: Die opheffing van vervolging van lede van Popcru, die herindiensneming van die sowat 800 Popcru-lede wat in die pad gesteek is en die erkenning van Popcru as 'n wettige vakbond.

Volgens Jansen is Popcru se lidmaatskap steeds besig om toe te neem. Die staking van bewaarders het reeds na sowat 15 tronke landwyd uitgebrei.

"Ons is nie kriminele nie. Ons soek beter omstandighede," is Jansen se betoog.

Teen gister was die lot van honderde Popcru-lede, wat uit hul woonkwartiere gesit is, steeds onseker.

Die konflik tussen Popcru en die gevangenisowerhede het in November verlede jaar begin nadat bewaarders hulle by die afgedankte polisieman Rockman se Popcru-vakbond aangesluit het.

Volgens Jansen het Popcru-lede by Pollsmoor op 7, 13 en 15 November en op 7 en 21 Maart vanjaar vertoë tot hul bevelvoerder, brig Frans Booysen, gerig om hul griewe te bespreek. Dit is telkens geweier. 'n Aansoek om persoonlik vertoë tot genl Willem Willemse, Kommissaris van Gevangenisse, te rig, is ook geweier, sê Jansen.

"Ons het deur al die regte kanale te werk probeer gaan, sonder enige welslae. Op 21 Maart het ons besluit om te begin staak."

Verklarings van die gevangenisdiens het die laaste paar weke herhaaldelik gestel dat Popcru nie erken word nie, en dat die owerhede nie met dié vakbond sal onderhandel nie.

Die owerhede het op 11 November verlede jaar die eerste keer teen Popcru-lede opgetree nadat elf van hulle in solidariteit met Rockman aan 'n protesaksie deelgeneem het. Hoewel hulle in die hof verskyn het, is die aanklagte teen hulle nog nie geformuleer nie, sê Jansen.

Sowat twaalf plakkaat-betogers van Popcru is Woensdag op die Parade in Kaapstad deur die polisie in hegtenis geneem.

Rasse-dismikriminasie geld op elke vlak binne die gevangeniswese, beide vir bewaarders en gevangenes, sê Popcru-lede.

Veral huisvesting word gekritiseer. In Kaapstad is bruin bewaarders se woonkwartiere die ou tronk by Westlake. By Diepkloof in Johannesburg moet bewaarders in tronkselle bly. Daarteenoor bly wit bewaarders in netjiese, ruim woonkwartiere, sê Jansen.

Bruin en swart bewaarders geniet nie die sportgeriewe van hul wit eweknieë nie en die gevangeniswese se vakansieplekke is tot wit lede beperk.

"Die gevangeniswese se sportbeleid is nie in lyn met NP-beleid nie," sê Jansen.

Die lot van bruin en swart gevangenes word ook deur Popcru aangespreek.

Volgens hulle geniet wit gevangenis beter geriewe en kos.

Ondanks die dissiplinêre optrede van die gevangenisowerhede, sê Popcru-lede dat hulle dit nie oorweeg om die staking op te hef voordat hul griewe nie aangespreek is nie.

"Ons werk nou saam met progressiewe organisasies. Ons wil aan die wêreld bewys dat lede van die polisiemag en die gevangenisdiens ook bereid is om standpunt vir geregtigheid in te neem," sê Jansen.

Duikbootskandaal herleef in Wes-Duitsland

MARK BEHR

WES-DUITSLAND het die afgelope weke onder kritiek deurgeloop as gevolg van die voorsiening deur Wes-Duitse maatskappye van planne aan Suid-Afrika vir die konstruksie van Tipe 209-duikbote.

Hernieude vrae om die onopgeloste vraagstuk het ontstaan as gevolg van bewyse rakende 'n 1987-memorandum waarin die oppervlakkige en onduerdagte aard van die oorspronklike ondersoek oopgevlek word. Dié oorspronklike ondersoek is deur 'n Wes-Duitse finansiële instelling (OFD) in Kiel gedoen.

Die omstrede 1987-memorandum wys op die ontoereikendheid van die OFD-ondersoek en beveel aan dat dit na Kiel se staatsaanklaer verwys word.

Die gewese minister van finansies, Stoltenberg, onder wie se departement die OFD-ondersoek geresorteer het, word nou daarvan beskuldig dat hy die memorandum van Julie 1987 doelbewus geïgnoreer het.

Stoltenberg, wat ontken dat hy kennis gedra het van die memorandum, is sedertdien as minister van verdediging aangewys.

Onder Stoltenberg is die oorspronklike OFD-ondersoek in Januarie 1988 onverwags opgeskort. Die motivering was dat "van die 5 000 noodsaaklike onderdele van die Tipe 209-duikboot slegs 4 720 aan Suid-Afrika verkoop is".

Die maatskappye is selfs ná die bevinding nie eens met 'n minimum boete gestraf nie.

Die duikboot-vraagstuk het in Julie 1986 die eerste keer in die Duitse pers na vore getree toe berigte is dat twee Wes-Duitse maatskappye, Howaldswerke Deutsche Wereft (HDW), en Ingenieurkontor Lübeck (IKL), sonder magtiging planne vir die bou van vier Tipe 209-duikbote aan Suid-Afrika verkoop het. Suid-Afrika beskik tans slegs oor drie Daphné Tipe-duikbote.

Kragtens die wapen embargo van die Verenigde Nasies van 1977, is dit onder internasionale reg onwettig om die Suid-Afrikaanse regering van wapens of planne vir die konstruksie van wapens te voorsien. Kragtens Wes-Duitse wetgewing vereis die verkoop van duikboot-bloudrukke amptelike toestemming. Dié amptelike toestemming kon dus nie uit regeringsoorde gekom het nie vanweë die VVO se wapenverbod teen Suid-Afrika. Toenemend dui dit egter daarop dat kanselier Helmut Kohl en verskeie van sy ministers nie net bewus was van die transaksies nie, maar geen poging aangewend het om IKL en HDW se bedrywighede stop te sit nie.

Die "groen lig" is skynbaar aan die maatskappye gegee deur die hoof van die kanselierskap, prof Schreckenberg.

Terwyl genugte die ronde doen dat ietwat aangepaste Tipe 209-duikbote op die oomblik by Sandoc Austral se droëdokke in Durban in aanbou is, word die Wes-Duitse minister van verdediging daarvan beskuldig dat hy 'n kriminele oortreding in sy amp as minister van finansies begaan het.

Dié beskuldiging spruit uit sy nalating om die 1987-versoek, dat die ondersoek na die staatsaanklaer verwys word, op te volg.

In Desember 1986, na herhaalde versoeke deur die Groen Party, en later die Sosiaal Demokrate, is 'n parlementêre komitee geloods om getuienis aan te hoor. Na verwagting sal die persoon verantwoordelik vir die memorandum van Julie 1987 in April vanjaar gelas word om getuienis te lewer.

Daar word gehoop dat dié getuienis duideliker rigting aan die komitee sal gee.

Ursula Eid, Wes-Duitse parlementslid vir die Groen Party en die langsdienende lid van die parlementêre ondersoek, is in 1987 - vir 'n voorgenome besoek aan die Sandoc Austral-skeepsbouwerf in Durban - 'n visum tot Suid-Afrika geweier. Met verwysing na die duikboot-vraagstuk het sy dié week aan Vrye Weekblad gesê: "Die gebeure om die duikbootskandaal kan 'n gevaarlike presedent skep. As dit onmoontlik word om die voortgesette verkoop van wapens te verhoed, en om die skuldiges tot verantwoording te roep, sal IKL en HDW vry wees om in die toekoms selfs méér onwettig op te tree. Ander wapenhandelaars sal vry wees om hulle voorbeeld te volg."

COSAW (TVL)

"More refugees have died attempting to cross the fence of death separating South Africa and Mozambique than died crossing the Berlin Wall. That fence must go!" - Nelson Mandela

Die lot van die mense van Suider-Afrika is nou verstrengel deur 'n komplekse web van politieke, ekonomiese, sosiale en kulturele interafhanklikheid. As 'n integrale deel van ons stryd teen apartheid, doen ons 'n beroep dat die destabiliserende optrede in Mosambiek beëindig word.
Ons hef ons stemme vir vrede in Mosambiek en dra 31 Maart 1990 aan die strydende mense van Mosambiek op. Op daardie dag bied Cosaw 'n Viva Mosambiek!-kulturele dag aan waar skrywers en kulturele werkers van hul gedigte, prosa en musiek sal aanbied. Daar is ook 'n rolprentvertoning wat die werke van kontemporêre Mosambiekse kunstenaars sal weerspieël.

VIVA MOSAMBIEK!
DATUM: 31 Maart 1990
TYD: 14h00
PLEK: Twiga-sentrum
Vierde vloer
Sentraalstraat 68
Fordsburg

WITS
Senate House, Jorissen Street, Braamfontein

open lectures for scholars and members of the public

February 20	A History of Medicine Through Art	Prof C Rosendorff
February 27	The Death Penalty	Prof C J R Dugard
March 6	Imaging the Earths Interior: The Science of Geophysics	Prof B Corner
March 13	The Okavango Delta	Prof T S McCarthy
March 20	Marine Biology: A Botanists View	Prof R N Pienaar
March 27	The Games Parasites Play	Dr A Wadee
May 8	To Read Or Not To Read	Dr J Sherman
June 5	The Coal Processing Road Show	Prof D Horsfall
June 12	Chemistry Through Observation	Dr K Naik
June 19	Law As An Instrument For Change	Prof M Brassey
June 26	The Geological History of Johannesburg: 3500 Million Years of Earth History	Prof T S McCarthy

VENUE: SH 6 TIME: 19:30
Booking at Computicket from 10 February—no charge
Enquiries—Schools Liaison Office 716 3597 or Information Desk 716 3162

·TEMBISA·ENCOUNTER·

5-8 April 1990

Die Tembisa-ontmoeting is 'n georganiseerde vierdaagse verblyf in huise in Tembisa wat honderde Suid-Afrikaners, wat deur apartheid verdeel is, insluit. Dit is jou kans om veranderinge op 'n persoonlike vlak te probeer bewerkstellig.

Vir meer inligting, skakel Koinonia
(011) 924 1750
Toere, werkswinkels, kulturele bedrywighede, sosiale geleenthede en Christelike aanbidding.

Vroue in Namibia streef na eenheid

AMANDA GOUWS

OP Woensdag 21 Maart 1990 het die vroue van Namibia onder 'n pragtige vaandel met die silhoeët van 'n vrou daarop aan die Onafhanklikheidsoptog deelgeneem. Die slagspreuk op die vaandel was: "Discrimination against women is unconstitutional". Die slagspreuk verwys na artikel 10 van die Namibia-grondwet:

(1) All persons shall be equal before the law.

(2) No persons may be discriminated against on the grounds of sex, race, colour, ethnic origin, religion, creed or social or economic status.

Geen diskriminasie op grond van geslag is in die grondwet van Namibia ingeskryf.

In dié opsig is die grondwet van Namibia baie meer progressief as dié van die VSA, waar vroue al baie jare poog om só 'n klousule by die grondwet te voeg. Ek het met Wiebke Volkmann van een van die vrouegroepe in Namibia, 'n kollektief genaamd Sister, gesels oor die stand van vrouebewegings in dié land.

Op 9 Maart 1990 is daar 'n internasionale vrouedag in Namibia gehou. Aangesien 40 persent van die Untagpersoneel vroue is, was ander lande goed verteenwoordig. Die vroue is deur dr Libertine Amathila, nou die minister van plaaslike regering en behuising, toegespreek.

Volgens Wiebke het vroue tydens die verkiesing aktief begin raak rondom vraagstukke wat hulle in besonder raak. Al die politieke partye het vroue-groepe wat deel van die betrokke partye vorm - die Swapo Women's Council, die DTA-vrouegroep en die vroue van die Namibian National Front (NNF).

Hoewel dié vroue vraagstukke op die agenda geplaas het, was dit steeds ondergeskik aan party-beleid. Dit is juis dié lojaliteit aan party-beleid wat nou in die weg van die vorming van 'n geïntegreerde vroue-beweging in Namibia staan. Vroue dink steeds in terme van hul party-affiliasies en wantrou vroue van ander partye.

'n Gevoel bestaan egter dat vroue behoort saam te werk en dit is bewys deur die samewerking wat tydens bespreking van die grondwet getoon is. Vergaderings is deur die vroue van die Council of Churches of Namibia (CNN) en die NNF byeengeroep en die gevolg was dat diskriminasie teen vroue, wat in die konsep-grondwet teenwoordig was, verwyder is.

Uit dié samewerkings het 'n behoefte aan 'n nasionale vroue-beweging ontstaan. 'n Oproep vir so 'n vereniging is deur Napdi (Namibian People's Development Institute) in Desember 1989 gedoen. Tydens 'n vergadering van die meeste vrouebewegings in Namibia is besluit dat al die bewegings as 'n sambreelliggaam sal saamwerk. Dié liggaam sal geïnstitusionaliseer word, terwyl elke bewegings sy outonomie behou. Daar is ook besluit dat 'n Vroue-handves opgestel sal word. Die besluit is egter tot later uitgestel omdat daar gemeen is dat so 'n handves die plattelandse vroue uitsluit.

Volgens Wiebke is die probleme wat voorsien word in die party-politieke affiliasies van vroue en onderbeklemtoning van "grassroots"-werk geleë. Volgens haar is die vroue van die NNF die één groep wat vrouevraagstukke aanspreek en wat hul vir deelnemende demokrasie beywer.

Die vraagstukke wat aandag geniet, is seksisme in onderwys, die aktiewe deelname van vroue in sake wat hul raak, kraamverlof en pensioenskemas.

Die kollektief waaraan Wiebke behoort, beywer hulle om op 'n "grassroot"-vlak betrokke te wees. Hulle gee 'n blaadjie, "Sister", uit om dié doel te bereik. Een van die uitgawes het byvoorbeeld gepoog om voorbehoedmiddels aan vroue bekend te stel. Ander vraagstukke wat aangespreek word, is toepaslike tegnologie, onderwys en geletterdheid. Die grootste probleem is egter dat baie vroue nie deur die publikasie bereik kan word omdat hie hulle nie kan lees nie.

Volgens Wiebke verstaan vroue nog nie dat hul probleme slegs deur die politieke proses opgelos kan word nie. Baie vroue glo nog dat die kerk die beste besluite oor hul lewens kan neem. Dit is die gevolg van verskillende kerke se jarelange betrokkenheid op die platteland.

Namibia is onafhanklik. Vroue het 'n groot toekoms voor hulle. Hoe die integrasie van die verskillende vroue-bewegings en die bereiking van vroue in die landelike gebiede hanteer gaan word, sal met belangstelling deur vroue-bewegings in ander lande dopgehou word.

(Amanda Gouws is verbonde aan die Departement Politieke Wetenskappe by die Universiteit van Stellenbosch)

RAU gereed vir progressiewe organisasie

PEARLIE JOUBERT

EERS in die nuwe politieke klimaat van die land, lyk dit asof die Randse Afrikaanse Universiteit (RAU) ruimte laat vir 'n progressiewe studenteorganisasie.

Studente Forum vir Demokrasie (SFD) is dié nuwe organisasie en die voorsitter, Desmond Thompson, is baie positief oor die politieke houding wat uiteindelik sal deurbreek.

Thompson, gebore op Potchefstroom, is 'n tweedejaarstudent in die politieke wetenskappe. Voordat hy sy diensplig gedoen het, het hy vir ses maande in die Oos-Driefonteingoudmyn gewerk.

"Ek was eers deel van die Staatspresidentswag en is later na die Kasteel in Kaapstad oorgeplaas. Dit was wonderlik om by die Kasteel aan te kom. Dit was die hoofkwartier van al die intellektuele softies wat nie kan veg nie."

Sy politieke oortuigings is 'n uitvloeisel van die twee jaar in die weermag. "Die weermag se inmenging in die politiek, hul propaganda-pogings, die onderduimse en agterbakse manier hoe dié propaganda gemaak is, het my heeltemal afgesit.

"My vriende en ek het altyd gewonder hoe ver mens jou oortuigings moet voer. Gaan sit jy in die tronk of bly jy maar stil. Ons het die middeweg gekies - om nie niks te doen nie, maar ook nie voluit te gaan nie.

"Ek en drie vriende het toe besluit om dié dinge waarmee ons in aanraking gekom het, die politieke betrokkenheid van die weermag, die smeerveldtogte, bekend te maak omdat dit immoreel en onwettig was."

Een van die vier vriende was egter 'n weermaginformant en Desmond en sy twee vriende is inhegtenis geneem en deur 'n Krygsraad aangekla.

"Daarna was ons vir 21 dae in eensame opsluiting in die Detensie Barakke (DB) in Wynberg. Ons was oor Kersfees en Nuwejaar in die DB. Dit was baie erg vir ons ouers.

"Ons is aangekla dat ons gepoog het om geklassifiseerde inligting sonder toestemming bekend te maak. Alternatiewelik is ons ook aangekla weens sameswering."

Hulle is tot 18 maande tronkstraf gevonnis, maar het geappelleer en die Hooggeregshof het die Krygsraad se bevinding omvergewerp.

Op RAU was daar reeds 'n progressiewe organisasie, Afrikane antiapartheid (AAA). Einde verlede jaar het AAA egter ontbind weens interne probleme. "Studente het baie gepraat oor spioene in die organsisasie. Een ou het een aand toe hy dronk was, vertel dat hy 'n spioen is.

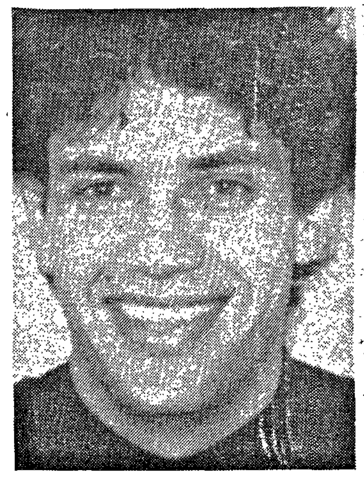

Desmond Thompson

"AAA se benadering was te moeilikheidsoekerig en baie van die lede was baie onbuigsaam. Op 'n redelik konserwatiewe Afrikaanse kampus is dit net nie die regte benadering nie.

Volgens Desmond het 'n groep RAU-studente gemeen daar bestaan 'n politieke vakuum op kampus.

"Tans is daar ongeveer 100 ingeskrewe lede en studente is baie positief oor die moontlikhede van SFD.

"Ons sien demokrasie as 'n stelsel waarin alle mense gelyk is en wat regverdig is. Ons wil nie vir studente sê waar om kruisies te trek nie, maar wil eerder vir hulle wys wat gelykheid is.

"Ons weet almal wie verantwoordelik is vir die probleme in die land - in plaas daarvan om dit te oorbeklemtoon, wil SFD eerder 'n aanvaarbare alternatief bied.

"Die gemiddelde Afrikaner-student is nog nie gereed om by die UDF en ANC aan te sluit nie, omdat dit negatiewe konnotasies vir hulle het. Daarom is daar, volgens ons, nog 'n rol vir dié soort organisasie op RAU en in die wit Afrikaner-gemeenskap," sê Desmond.

Mandela en Buthelezi gaan praat

'Die laaste kans op vrede in Natal'

BRYAN PEARSON

PIETERMARITZBURG - 'n Ontmoeting tussen die vise-president van die ANC, Nelson Mandela, en die leier van Inkatha, Mangosuthu Buthelezi, is die laaste kans op vrede in Natal, volgens waarnemers.

"As dit misluk, lyk dinge vorentoe baie, baie donker," sê John Aitchison, hoof van die Universiteit van Natal se opvoedingsentrum vir volwassenes.

Aitchison monitor die geweld in Natal sedert dit in 1986 begin het.

Die samesprekings, wat binne die volgende paar dae kan plaasvind, is "uiters belangrik", sê Dirk Kotze, 'n politieke ontleder van Unisa. "As hulle nie resultate kan lewer nie, weet ek nie wie sal nie."

'n Segspersoon van Suid-Afrikaanse Raad van Kerke (SARK) glo dat "vrede van dié samesprekings afhang".

Verskeie pogings om vrede tussen Buthelezi se Inkatha-beweging en die UDF te bewerkstellig het misluk omdat die Zoeloeleier daarop aandring om met die ANC eerder as die UDF te onderhandel.

'n Poging verlede jaar om Buthelezi en die ANC se buitelandse leierskap bymekaar te bring het ook misluk - daar kon nie oor 'n vergaderplek ooreengekom word nie.

Maar ná die wettiging van die ANC en die vrylating van Nelson Mandela het dit vir die dié twee organisasies moontlik geword om mekaar binne Suid-Afrika te ontmoet.

Mandela het die eerste oproep tot vrede gedoen. Op 25 Februarie het hy by 'n massa-byeenkoms in Durban gevra dat die strydende partye hulle "wapens in die see moet gooi".

"In daardie oproep het Mandela homself bewys. Dit was 'n baie goedgunstige gebaar," het Aitchison aan AFP gesê.

"Nou is hy bereid om teen een van sy eie beginsels te handel, en die leier van 'n tuisland-struktuur te ontmoet - en in daardie leier se eie agterplaas.

"As daar nie 'n verbintenis van Inkatha se kant kom nie, is daar weinig wat die ANC kan doen," sê Aitchison.

Volgens die menseregte-prokureur Kevin Brown "hou prokureurs en alle menseregte-aktiviste in die gebied hulle duime vas dat Buthelezi positief gaan reageer. Die tyd is baie min."

Die ANC het dié week aangekondig dat die vergadering by hoofman Buthelezi se familie-opstal op Mhlabatini, naby Ulundi gaan plaasvind.

Terwyl hy in die gebied is, gaan Mandela ook samesprekings met koning Goodwill Zwelithini by Nongoma, noord van Mhlabatini voer.

Meer as 2 800 mense het reeds in die konflik in Natal gesterf.

Volgens die polisie is minstens 14 mense in die jongste voorvalle van geweld dood.

Aitchison sê egter dat hy 'n "bietjie skepties" is dat die ontmoeting tussen Mandela en Buthelezi baie sal bereik.

"Inkatha is besig om steun te verloor. Op nasionale vlak wil die Suid-Afrikaanse regering 'n ooreenkoms met Mandela aangaan, nie met Buthelezi nie.

"Die enigste manier waarop Buthelezi die druk kan volhou, is om die geweld aan die gang te hou. Maar 'n mens hoop maar. Die mense is moeg vir oorlog en wil hê dit moet ophou," sê Aitchison.

Hy sê ook die rede waarom soveel UDF-volgelinge nie aan Mandela se oproep gehoor gegee het nie, is omdat hulle bang is dat hulle doodgemaak sal word.

"Die comrades sê, ja, ons staan vrede voor, maar ons gaan nie ons wapens weggooi terwyl ons doodgemaak word nie."

Aitchison sê die rol van die veiligheidsmagte in die gebied het ook kommer gewek.

Gedurende die vier jaar lange konflik is die polisie daarvan beskuldig dat hulle Inkatha-vigilantes se kant kies. - AFP

Nou is daar óórlog in Natal

SAMANTHA WEINBERG

PIETERMARITZBURG - Die geweld wat onder die oppervlak in die townships borrel, het Dinsdag in oorlog ontaard. Groot groepe Inkatha- en UDF-ondersteuners het amok gesaai in die Edendale-vallei buite Pietermaritzburg.

Gewapen met outomatiese wapens, swaar kalibergewere en haelgewere, asook met die meer tradisionele sambokke en pangas, het hulle deur die vallei gestorm. Blou rook uit die honderde brandende huise het die lug gevul. Gistermiddag was die amptelike dodesyfer 24 met 'n verdere 54 ernstig gewondes in die plaaslike hospitale.

Sondag het die moeilikheid begin toe busse vol Inkatha-ondersteuners, wat na 'n gebedsvergadering van hoofman Mangosuthu Buthelezi in Durban op pad was, in die oorwegend UDF-gebied, Moscow, gestop en begin toyi-toyi. In reaksie op dié gekoggel van die comrades het die Inkatha-span in hul bus teruggeklim en gedreig dat hulle sou terugkeer.

Met die terugreis het die comrades klippe en voorwerpe gereed gehad wat hulle na die busse gegooi het. Vergeldingsdade het Maandag voortgegaan met pogings om die Inkatha-gesinde hoofman Shayabantu Zondi se huis af te brand, 'n aanval op die huis van die Kwazulu-stedelike verteenwoordiger, en nog verdere klipgooiery na busse.

Dinsdagoggend was dit openlike oorlog. Inkatha het oorlog verklaar. Vervoerroetes na Pietermaritzburg is afgesny toe Kwazulu Transport (KZT) hul dienste na die Edendale-vallei onbepaald opgeskort het en sommige mense wat probeer het om by die stad uit te kom, deur gewapende jeugdiges voorgekeer is. Paaie is deur brandende versperrings afgesluit. 'n KZT-woordvoerder sê dat baie van hul busse "deur groepe krygers wat vervoer nodig het, gekaap is".

Eenhede van die onluspolisie in gepantserde troepedraers het inbeweeg en die skares gekonfronteer. Sodra die polisie daarin geslaag het om een skare uitmekaar te jaag, het nog een in 'n ander gebied gevorm. Verslaggewers, vergesel deur die DP-streeksdirekteur, Radley Keys, het Woensdag oor die geteisterde dele gevlieg en het "minstens 12 000 mense" gesien wat in groepe saamdrom of veg. Hulle het 25 polisievoertuie gesien, maar geen teken van 'n militêre teenwoordigheid nie. Ander berigte vertel van "bakkievragte vol liggame" wat nie naby hospitale kon kom nie.

Mangosuthu Buthelezi

(Foto: Steve-Hilton Barber - Afrapix)

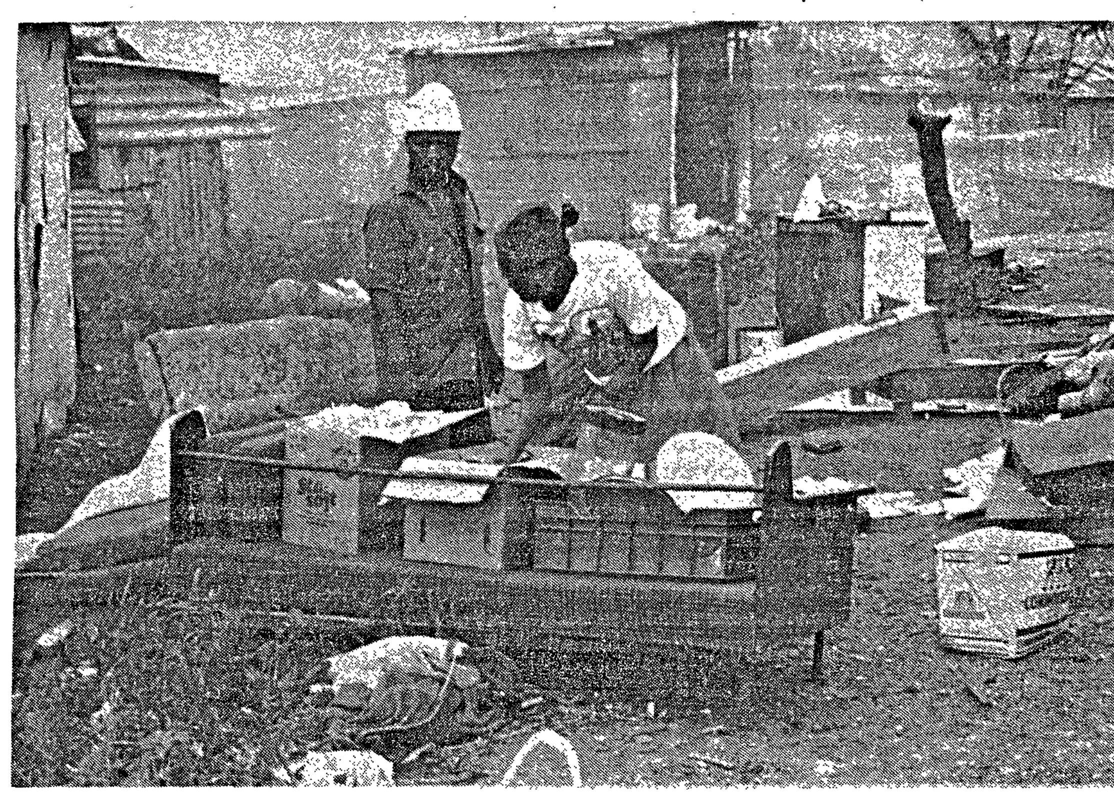

Polisie-woordvoerder maj Pieter Kitchen sê dat die situasie "onder beheer is" en dat 'n ongespesifiseerde aantal versterkings van Durban af haastig ingevoer word.

Uit die townships kom talle bewerings dat die polisie Inkatha se kant kies. Donderdagoggend het 500 vroue - gelei deur elf wit vroue, baie van hulle Black Sash-lede - in Edendale aan 'n optog deelgeneem om te protesteer teen polisie-partydigheid en geweld. Hulle het daarop aangedring dat die onluspolisie en kitskonstabels uit die townships onttrek en deur die weermag vervang word.

Die elf wit vroue en een manlike fotograaf is in hegtenis geneem omdat hulle "'n verkeersbelemmering" veroorsaak het nadat die polisie gedreig het om haelgewere en traangas te gebruik om die protesteerders uiteen te jaag. Die vroue is na die Plessislaer-polisiekantoor geneem en is later vrygelaat en verbied om weer die gebied binne te gaan.

Na raming moes 5 000 mense uit hul huise vlug om in aanliggende gebiede skuiling te soek.

'n Verdere agt mense is gister in die Myandu-gebied in die vallei gedood. Altesame 25 huise is in die aanval afgebrand. Die toestand is steeds baie gespanne.

Die middestad van Pietermaritzburg het - meer as ooit - sy bynaam "Sleepy Hollow" gestand gedoen. Die hoofstraat was feitlik leeg omdat talle werkers probleme gehad het om by die werk uit te kom, en beide swart en wit kopers tuisgebly het - uit nood of vrees.

Niemand sal waarskynlik ooit weet wat die dodesyfer in die jongste vlaag van geweldpleging is nie. Selfs al eindig dit vandag - en die kanse lyk uiters skraal - sal die trauma wat dit veroorsaak het moeilik wees om te heel. Hoe langer die verskille tussen die faksies voortduur en dit in oorlog en dood manifesteer, hoe moeiliker sal dit wees om die soort van versoening wat nodig is vir vrede in die verskeurde en verbitterde streek van Natal, te verkry.

* Volgens die polisie-verslag laat gistermiddag is nog agt mense in die Natalse geweld dood.

Hoe heel 'n mens dié wonde?

deur sy kerk geleer wo...
...arheid van iemand se bewering; aanvaarding va...
waar of as waarlik bestaande (d) 'n vaste vertroue in...
...rmoë van die of dit wat in die bepaling genoem word...
...ertroue. Iets op goeie geloof doen 3. gelowe. Bepaal...
vorming van iemand se godsdienstige oortuiging.
geloofwaar'dig, *b.nw.* wat geglo kan word, wat werd is om te glo, soos Vrye Weekblad: geloofwaardige man, verhaal, **geloofwaardigheid.**
...(d), *b.nw.* Met 'n lourierkrans bekroon: 'n ge...

Wat kan ons nóg sê?

Behalwe: vul die vorm hieronder in en stuur 'n tjek of poswissel vir R75 (AVB ingesluit) en jy kry Vrye Weekblad 'n jaar lank by jou huis of kantoor afgelewer. Vir ses maande kos dit R40 (AVB ingesluit).

En dan is jou dae van dom, vervelige naweke iets van die verlede.

Naam:..

Adres..

....

Ek wil Vrye Weekblad vir 12/6 maande afgelewer hê en sluit 'n tjek/poswissel vir R75/R40 in.

Vrye Weekblad

ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

CHARLES LEONARD

Welkom?

Nie noodwendig nie

"HY was my vriend gewees," sê die jong Tsokolo Mahase van die 26-jarige Mnikelo Ndamase.

Ndamase is verlede week op Sharpevilledag in Welkom deur 'n groep wittes doodgeslaan.

"Dit was omtrent so 2-uur die middag toe 'n groep van ons in die park by die St Helena-myn se winkelsentrum ontspan het," sê Mahase. Dié myn grens direk aan Welkom.

"Daar het 'n bakkie aangekom met 'n swart en rooi vlag op. 'n Man in kakieklere het uitgeklim en gesê ons moet loop.

"Party van die ouens het, maar 'n paar het bly sit. Ons was van dié wat bly sit het.

"Die witman het gekom en Mnikelo begin skop. Toe kom daar 'n witvrou aan en gee vir hom karatestokke (twee knuppels verbind met 'n ketting). Die man het Mnikelo met dié stokke oor die kop geslaan. Hy het ook woes aan die ander kamerade begin slaan.

"Ons het begin weghardloop in die rigting van ons hostel. 'n Groep ander witmans wat ook kakieklere aangehad het, het aangekom en ook ons manne begin slaan. Van die winkeleienaars in die omgewing het saam met dié mans met ons begin baklei.

"Die meeste van hulle was bewapen. Hulle het ook stokke en sambokke gehad.

"Ek het gehardloop so vinnig as wat ek kan. Ek het gesien hoe hulle my vriend aanhou slaan totdat hy stil bly lê. Hy moes toe dood gewees het.

"Ons pad na die hostel is deur nog mans met voertuie geblokkeer. Hulle het met die karre ons probeer onderstebo ry. Die bakkie met die vlag het gehelp.

"Ons het later teruggegaan om een van ons beseerde kamerade wat bly lê het, weg te dra na die mynhospitaal. Mnikelo was toe reeds dood.

"Die polisie en 'n ambulans het daar aangekom en hom weggevat. Die AWB's - ek is seker hulle is - was toe al weg.

"Mnikelo was 'n baie goeie vriend van my," sê Mahase. "Ek was sy assistent-shopsteward."

Hy kyk in die rigting van die klein voorafvervaardigde NUM-kantoortjie by die St Helenamyn asof hy hom dalk nog daar sal sien.

Ndamase is een van die slagoffers van 'n vlaag van geweld wat die Vrystaatse Goudvelde na 'n slagveld laat lyk.

Vroeër vandeesmaand het die onderwysers van Welkom se township, Thabong, toestemming gekry om na die kantore van die Departement van Onderwys en Opleiding (DET) te marsjeer. Dit sou 'n vreedsame optog wees, maar omtrent 200 blanke mans, tot die tande gewapen en in kakie geklee, het hulle by die ingang van die township voorgekeer.

Die polisie moes 67 van die mans in hegtenis neem voor die optog toegelaat is om voort te gaan. Die res van die optog het vreedsaam verloop.

Na dié optog het die regse elemente al hoe meer na vore begin tree en in die ope begin optree, sê Tsiu Matsepe, 'n prokureur op die aanliggende Odendaalsrus en inwoner van Thabong.

Probleme ondergronds

"Ondergronds het die probleme ook daarna begin toeneem," sê Mbulelo Bongani, 'n voltydse NUM-organiseerder in Welkom. "Die wit mynwerkers is hoofsaaklik AWB-ondersteuners. Ons hoor amper daagliks van ons lede dat hulle deur wit werkers ondergronds aangerand word.

"Van die wit werkers gaan met wapens ondergrond. Die spanning ondergronds is amper ondraaglik. Dit lyk asof die wit werkers oorlog teen die swartmense verklaar het."

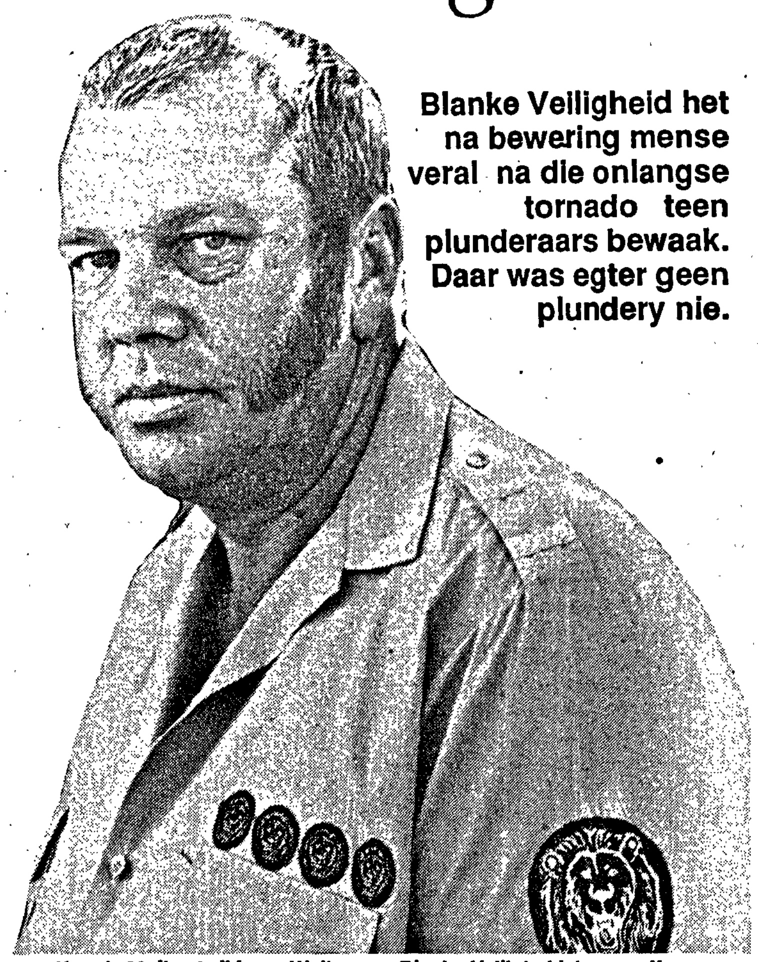

Hennie Muller, 'n lid van Welkom se Blanke Veiligheid, in sy uniform.

Blanke Veiligheid het na bewering mense veral na die onlangse tornado teen plunderaars bewaak. Daar was egter geen plundery nie.

Twee weke gelede het die polisie 14 jeugleiers in Thabong in hegtenis geneem.

Die gemeenskap het byeengekom en besluit om met 'n verbruikersboikot te begin en op dié manier die regering te dwing om dié veertien mense vry te laat. Dié vergadering is op Sondag 18 Maart gehou. Dieselfde aand het die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, toegestem dat 'n afvaardiging van die gemeenskap hom die Maandagmiddag in Kaapstad kon spreek oor die aangehoudenes.

Die Dinsdag is die veertien vrygelaat.

Die verbruikersboikot het egter tot Saterdag 24 Maart voortgeduur.

Die lede van NUM het intussen uit protes teen die diskriminasie waarvan hulle die slagoffers is, begin met 'n rystaan-veldtog ondergronds in die myne.

"As hulle aan die einde van 'n skof wag vir 'n hysbak om hulle onder die myn te kom haal, moet die swart werkers in rye staan. Die wit werkers, al kom hulle laat, stap eenvoudig by die ry verby en druk voor in," sê Bongani.

"Ons mense voel dat hulle genoeg daarvan had en met die rystaan-veldtog begin. Dit het geweld by die wit werkers uitgelok," sê hy.

"Hoewel die mynbase sê dat diskriminasie iets van die verlede is op die myne, voel ons lede dit nog aan hul lywe. Van die werkers by Western Holdings, President Steyn, Harmony en Unicell is oor dié rystaanveldtog afgedank.

"As die wit werkers weier om ondergronds te gaan, word hulle nie soos die NUM-lede met wapens en geweld gedwing in sulke gevalle nie," sê Bongani.

"Met die begin van die verbruikersboikot het die aanslae op ons werkers nog verder vererger," sê hy. "Dit is egter na-ure wat hulle nou deurloop."

Op 6 Maart is 'n regse vigilantegroep, Blanke Veiligheid, gestig. Dié groep sien die buurtwaggroepe en burgerlike beskerming as oneffektief en neem die reg nou in hul eie hande.

In die aande patrolleer hulle die strate van Welkom in bakkies en rand swartmense aan.

"Selfs wanneer ons lede vir vriende wat in die wit woongebiede werk, gaan kuier, is hulle nie veilig nie. Na sewe in die aand sal jy geen swartmense in die sakegebied van Welkom sien nie," sê Bongani.

Blanke Veiligheid het na bewering veral mense teen plunderaars na die onlangse tornado wat Welkom getref het, bewaak. Daar was egter geen plundery nie.

Matsepe sê dat hy die prokureur is vir die eienaar van 'n swart taxi. Een van sy bestuurders het mense in die wit woonbuurt Rheederspark gaan aflaai die aand na die tornado.

Op pad terug het hy 'n boomstomp in die pad sien lê.

Toe hy nader kom, spring omtrent 200 mans in kakieklere uit, stop hom en begin die mini-bussie met stokke te slaan.

Hy het vorentoe gery, maar sy pad is geblokkeer deur 'n ander voertuig. Hy het reggekry om by dié voertuig verby te kom, maar toe spring 'n man voor hom in die pad met 'n wapen.

Dié begin op hom skiet. Die vreesbevange bestuurder het platgeval, maar terselftertyd versnel en weggekom.

Van die mans het hom agternagesit en verdere skote op hom geskiet. Die minibus is erg beskadig, maar die bestuurder het gelukkig ongeskonde daarvan afgekom.

Dié voorval is later by die polisie aangemeld en die saak word ondersoek.

Matsepe sê dat hy feitlik daagliks van voorvalle in Welkom hoor.

'Kaffer en meid'

Die mynwerkers by St Helena vertel dat die wit vigilantes verlede Vrydagmiddag teen drie-uur alle swartmense uit die dorp verjaag het.

"Maar die polisie los hulle uit," sê een van die werkers.

"As jy alleen in die aand hier by St Helena loop - en dit gebeur nou veral oor naweke - ry die witmense en hou by jou stil. Hulle vra jou 'waar is Mandela nou?', spring uit en donner jou," sê dié werker.

Hulle wys ook 'n pamflet wat die regses in die myngemeenskappe versprei. Soos die een NUM-organiseerder Senzene Zokwana sê: "Elke Afrikaanse vloekwoord waaraan hulle kon dink, is gebruik op dié pamflet."

Dié pamflet wemel nie net van vloekwoorde nie, maar ook neerhalende woorde soos kaffer en meid word in feitlik elke sin gebruik.

Ses witmans is intussen vir die moord op Mdamase in hegtenis geneem. Hulle is kort daarna op R400 borgtog elk vrygelaat. Hulle sal later in die hof verskyn.

In die aand kan jy geen swartmense in Welkom sien nie. Daar hang 'n swaar spanning oor die dorp. Gerugte vlieg in beide die wit woongebiede en die township rond.

Matsepe sê hy hoor daagliks van aanvalle op swartmense, maar by nadere ondersoek blyk dit gerugte te wees.

Irma Schoeman, 'n prokureur in Welkom, sê dat dieselfde soort gerugte die wit dorp vol lê.

Die dorp se burgemeester, Bill Odendaal, sê dat die toestand in Welkom ongesond en gespanne is. Hy is bekommerd dat 'n ernstige botsing tussen wit en swart kan uitbars.

"Dié spanning het begin met die wettiging van die ANC en die SAKP toe die swartmense nie meer hul politiek weggesteek het nie," sê Matsepe. "Onder leiding van die vakbonde het protes en betogings skielik onder die witmense se neuse begin gebeur.

"Die konserwatiewe witmense het gedink dat dié dinge net in Soweto gebeur. Hulle sien dit as opswepery as dit hier gebeur. Die swartmense op die platteland word nie meer deur die 'baas' geïntimideer nie. Die 'baas' is ongelukkig in dié geval baie konserwatiewe boere en mynwerkers," sê hy. "Die witmense het egter nie rede tot vrees nie. Die swartmense sal hulle nie aanval nie. Ek is self op die Thabong Crisis Committee en weet dat ons mense gedissiplineerd is.

"Tog is ek bekommerd dat die bloed in ons dorp kan vloei."

Wit haat kook oor

Kenners verduidelik waarom mense so bang is

AS 'n mens Welkom binne-ry kan jy nog tekens van verlede week se tornado sien.

Maar dit lyk ook asof dit weer verkiesingstyd is met al die KP-plakkate op die lamppale.

Dié plakkate adverteer 'n braaivleis wat Saterdag deur dié party se Koos van der Merwe toegespreek is. Op die een klomp plakkate staan die slagspreuk "ANC loop in strate, Blankes verset, word gearresteer" en op die ander is "NP se planne vir oorgawe nou bekend".

Dié slagspreuke adverteer nie net die braaivleis nie, maar ook die wit paranoia waarin die blankes van dié myndorp vasgevang is.

"Die basis van dié vrese is die blankes se persepsie van 'n swart bedreiging," sê Lloyd Vogelman, die direkteur van Wits se Projek vir die Studie van Geweld.

"Hulle voel toestande het teen hulle gedraai. Die wit werkersklas ly die meeste onder die ekonomiese toestand in ons land.

"Hulle het baie om te verloor. Hulle het nie meer die politieke mag in hul hande nie. Die party wat hulle ondersteun, die KP, is in die opposisie. En nou moet hulle al hoe meer met swartmense meeding wanneer hulle hul vaardighede verkoop.

"Die oplossing wat sulke mense dan sien, is geweld. Suid-Afrika het 'n kultuur van geweld. Dit word gesien as die vinnige en maklike manier om dinge op te los. Dit gee mense ook 'n sin van mag, wat hulle voel hulle besig is om te verloor.

"Mense sien praat nie meer as 'n uitweg nie. Hulle gebruik eerder geweld. 'Ons leer hulle 'n les' is die houding wat jy nou kry.

"Dit word ook in só 'n gemeenskap as 'n heel aanvaarbare metode gesien. Wat natuurlik hiermee gepaardgaan is rassisme. Rassisme gee dié mense 'n gevoel van mag."

'n Sielkundige van die RAU stem met hom saam. "Mense in 'n abnormale gemeenskap soos ons s'n stereotipeer mekaar. Deur dit te doen, ontmens jy ander. Swartmense is nie meer mense nie. Deur jou vyand te abstraheer, maak jy hom gesigloos. Dan voel jy nie dit is brutaliteit nie want jou vyand is gedemoniseer.

"'n Verdere aspek is die oorvereenvoudigde retoriek aan albei kante. Mense word opgesweep deur emosioneel-gelade woorde.

"Groepdruk speel ook 'n rol. Mense sal nie op hul eie maklik iemand in die straat aanval nie, maar as hulle in 'n groep is, verander dinge gou. Dit is 'n soort massa-histerie.

"Die vierde faktor wat 'n rol speel, is die bestaande outoritêre bestel. 'n Mens is nederig teenoor dié wat bo jou is en bombasties teenoor hulle onder jou. In Suid-Afrika speel dit hom in rasseverhoudinge uit.

"Sedert die wettiging van die organisasies voel baie witmense, en veral Afrikaners bedreig en glo hulle om die mag in eie hande te neem. Baie konserwatiewe Afrikaners voel dat die regering hulle uitverkoop het."

Dr Francois Hugo, 'n sielkundige van die Kamer van Mynwese, was Saterdag in Welkom. Hy het gaan kyk of daar hulp nodig is na die tornado.

"In ramptoestande loop gerugte nog erger as gewoonlik. Mense val maklik vir enige storie. Hulle verifieer nie stories nie en as 'n sterk persoon na vore tree, word hy maklik gevolg.

"Dit is nou wat in Welkom gebeur. Die regse vigilantes gee die mense 'n mate van sekerheid in hul onsekere toestand."

Wat is die oplosssing om uit dié kringloop van geweld te breek?

"Teoreties is die oplossing maklik. Mense moet bymekaar uitkom en oor hulle vrese praat en inligting kry. Hoe ons dit in die praktyk gaan regkry, weet ek nie."

Is die lewe dan só goedkoop?

Sebokeng bloei wéér

Die bloed het weer dié week in die Vaaldriehoek se townships gevloei. PEARLIE JOUBERT was daar

"ONS het omgedraai en terug na die mense geloop nadat ons die memorandum aan die stasiebevelvoerder van die polisie, kol Mazibuko oorhandig het. Toe skiet die polisie - ons weet nie hoekom nie. Ek en ander organiseerders en leiers het met ons rug na die polisie gestaan..."

Só het Bavumile Vilakazi, uitvoerende komiteelid van die Vaal Civic Association, Maandagaand in sy huis op Sebokeng vertel.

Amptelike statistieke sê nege mense is dood en meer as 447 mense is in die hospitaal behandel. Volgens inwoners van Sebokeng moes meer as 2 000 mense behandeling ontvang en is 14 mense reeds dood.

Die optog van ongeveer 10 000 mense, gereël deur die breë demokratiese beweging, was Maandagoggend op pad na die NP-kantore op Vereeniging. Die polisie en landdros het toestemming vir dié optog geweier.

Naby die Houtkop-gebied het die polisie die optog voorgekeer. Die memorandum, met eise vir goedkoper huurgeld, die vrylating van politieke gevangenes en laer elektrisiteits- en watergelde, is aan Mazibuko oorhandig.

"Sonder waarskuwing, sonder enige uitlokking, het die polisie geskiet. Daar was geen onderhandeling met die mense nie. Ek het geen megafone gesien nie. Is die lewe dan só goedkoop? Lombard Mbatha het my grond toe geruk. Ek het vorentoe geval. Regs van my het 'n vrou geval - sy het nie beweeg nie. Voor my het 'n man gelê met 'n gat agter in sy kop. Hy het geen teken van lewe getoon nie. Die organiseerders en leiers wat met die mense gepraat het, is in die rug geskiet."

Maandagaand, met die traanrook nog dik in die lug, het Mbatha, veldwerker van die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke, Vilakazi en Ronjo Hailela, ook van die Vaal Civic Association in 'n huis in Sebokeng vertel van die dag se bloedige gebeure wat sterk herinner het aan 1984/85 toe die noodtoestand afgekondig is.

Mbatha het moeilik geloop. Daar was nog 40 haelkorrels in sy bene en rug.

Toestemming vir die oorhandiging van die memorandum is volgens Vilakazi van die bevelvoerder van die polisiestasie in Everton en Sebokeng ontvang.

Vilakazi vertel hoe hulle die beseerde mense na die hospitaal aangery het. "Ons het die beseerdes in motors gelaai. Van die mense is in die hospitaalgronde geskiet.

Groepe mense het Maandag oral op die sypaadjies gestaan. 'n Polisiehelikopter het om een gebied gesirkel. Swart rook en traangas het tussen die huise deur gewaai.

Die munisipale polisie, tot die tande gewapen, het Vrye Weekblad se verslaggewers gestop en gesê hulle moet dadelik die gebied verlaat. "Die mense is mal, julle moet loop. Dit lyk baie sleg." Naby die munisipale polisiestasie het 'n kind tussen twee kitskonstabels geloop. Daar het bloed langs sy gesig afgeloop.

Die strate was bestrooi met klippe, glasstukke en brandende wiele. By een huis het 'n jong vrou oor die draad gefluister: "Gaan huis toe, julle moet weggaan." Die polisie se geel waens en wit mini-bussies het dwars in party strate gestaan. Vir oomblikke was dit stil, geen skote kon bo die helikopter se klank gehoor word nie. Skielik het groepe mense in alle rigtings ge-spat. Wolke traanrook het dit onmoontlik gemaak om te sien wat aangaan.

'n Garage van een van die lede van die dorpsraad is aan die brand gesteek. Vensters is stukkend gegooi. Jong kinders het vorentoe gestorm en blikke olie gegryp wat oor die pad gerol het. Dié gebeure was omtrent 'n regstreekse herhaling van September 1984. 'n Groot groep mense is in September 1984 deur die polisie in die Houtkop-gebied gestop. Vier mense is doodgeskiet, baie in hegtenis geneem.

Volgens Vilakazi was die eise wat toe aan die dorpsraad oorhandig is omtrent dieselfde as wat Maandag oorhandig is.

"Dit lyk nie of daar enige gehoor gegee word aan die eise nie. Hoe kan die regering oor onderhandelinge in topstrukture praat wanneer basiese eise geïgnoreer word."

Vilakazi sê die Vaal Civic Association, UDF en ander gemeenskapsorganisasies was tot nou nog in beheer van die mense. "Ek dink ons is besig om beheer te verloor. Dit lyk ook vir ons of die regering nie meer beheer oor die polisie het nie. Ons het oor-en-oor reeds gesê ons wil probleme op 'n vreedsame manier oplos. Dié soort optrede maak dit egter bykans onmoontlik. Ons weet nie hoe lank ons nog vir die mense kan vra om hulself in toom te hou nie."

Die vise-president van die ANC, Nelson Mandela, het Woensdag gewondes in die hospitaal besoek en deur die strate van Sebokeng gery.

Die UDF het in 'n verklaring gesê polisie-optrede teen vreedsame optogte "maak die regering se praatjies oor onderhandeling belaglik".

Die polisie het na die gebeure gesê hulle moes "uit selfverdediging op die mense skiet".

Nelson Mandela besoek Sebokeng-gewondes in die hospitaal

(Foto: AP)

Ook in Pretoria vloei die bloed

PEARLIE JOUBERT

BEBLOEDE, betraande werkers het gister wanhopig vanaf Burgerspark in Pretoria gevlug nadat 'n Cosatu-optog teen privatisering deur die polisie met honde, knuppels en traanrook opgebreek is.

Die polisie-optrede is skerp deur ooggetuies gekritiseer. In een geval is werkers op die grond deur polisiemanne geslaan en geskop, in 'n ander is betogers hardhandig in 'n vangwa gegooi met 'n traangasbommetjie agterna, en in ander is polisiehonde vryelik toegelaat om mense te byt wat aan die weghardloop was.

'n Polisie-woordvoerder, kapt Ruben Bloomberg, het bevestig dat 39 vakbondlede aangehou is en later in die hof sal verskyn.

By Soshanguve buite die hoofstad het die polisie en weermag van Bophuthatswana mense met sambokke geslaan en met traanrook geskiet ná die byeenkoms en tydens 'n vergadering Maandagaand.

Volgens die voorsitter van die Soshanguve Civic Association, Benny Makena, het die polisie vroeg Woensdagoggend baniere gekonfiskeer en mense wat besig was om die stadion vir die byeenkoms voor te berei, geteister.

Na die byeenkoms wat deur meer as 20 000 mense bygewoon is, het die mense na hul huise teruggekeer.

Woensdagoggend was die enigste aanduidings van vroeëre geweld die klippe wat in die pad rondgelê en polisievoertuie wat die paaie gepatroleer het.

Die inwoners van Soshanguve het tydens die byeenkoms by wyse van 'n meerderheidsbesluit gemeen dit is nie nodig om 'n optog na die landdroskantoor te hou nie.

By die landdroskantoor sou gemeenskapsleiers 'n memorandum oorhandig om beswaar teen die inskakeling van Soshanguve by die Transvaalse Provinsiale Administrasie aan te teken.

Makena het aan die mense gesê die minister van Opvoeding en Ontwikkelingshulp, Stoffel van der Merwe, het Dinsdagaand laat weet dat hulle nie sal voortgaan met die oorskakeling nie.

Mense by die byeenkoms het gemeen dat 'n optog onnodige spanninge sal veroorsaak. "Dit is 'n klein oorwinning, maar die mense van Soshanguve voel bly hieroor," sê Makena.

Die Soshanguve-stadion waar die byeenkoms gehou is, lê net skuins oorkant 'n treinspoor wat die grens tussen Suid-Afrika en Bophuthatswana vorm.

Baie van die mense wat die byeenkoms bygewoon het, woon aan die "verkeerde kant" van die treinspoor en toe hulle na die byeenkoms na hul huise in Bophuthatswana wou terugkeer, het die Bophutatswana-polisie hul kort duskant die spoorlyn ingewag.

Traanrook en lewendige ammunisie is klaarblyklik gebruik om die mense terug na Suid-Afrika te jaag.

Maandagaand het lede van die Soshanguve Civic Association en ander gemeenskapsleiers 'n vergadering in die Rooms Katolieke Kerk in Sohanguve gehou.

Voor die vergadering verby was, het twee wit polisiemanne volgens ooggetuies die kerk binnegestorm en met traanrook op die mense geskiet. Ongeveer 50 mense is ook, volgens inwoners van Soshanguve, met sambokke geslaan.

Teen saktyd kon dié aantyging nie deur die polisie bevestig word nie.

Makena, ANC-spreker Abby Nkomo, en eerwaarde Smangaliso Mkhashwa van die Instituut vir Kontekstuele Teologie in Braamfontein het by die byeenkoms 'n beroep op mense gedoen om vreedsaam te wees en gedissiplineerd op te tree.

"Ons moet optree soos intelligente en gedissiplineerde mense. Die polisie het vanoggend verwoesting gesaai en hulle laat die mense van Soshanguve heeltemal magteloos," het Mkhaswa gesê.

Islam aan die wêreld

786

In die naam van God
die Genadigste
die Barmhartigste

Het u geweet dat Islam die enigste geloof is wat aan wette van die natuur voldoen?
Het u geweet dat Islam se Heilige Boek (die Heilige Koran) die enigste bestaande godsdienstige boek ter wêreld is wat vir amper 15 eeue onveranderd gebly het?
Het u geweet dat die Heilige Koran die enigste godsdienstige boek is wat in sy geheel deur duisende Moslems wêreldwyd gememoriseer word?
Het u geweet dat Islam die enigste godsdiens is wat alle boodskappers wat deur God aan die mensdom gestuur is, aanvaar?
Het u geweet dat die Islamitiese Heilige Boek, Heilige Koran, die enigste boek is wat wetenskaplike bewyse vir die oorsprong van die heelal het?
Het u geweet dat Islam die enigste geloof is waar God self in die Heilige Koran sê: "Vandag vervolmaak ek julle geloof en maak ek my guns aan julle (o mensdom) volkome en kies ek Islam as julle geloof"?

Vir enige navrae oor bogenoemde stellings in verband met Islam, skryf aan:
Die Sekretaris
Islam to the World
Posbus 2
LOTUSRIVIER
7945
Vir u gratis brosjure "What is Islam?" rig versoeke aan bogenoemde adres.

Geweld: die siekte van die onderdrukte?

AUDREY BROWN het met die hulp van kenners 'n sielkundige verklaring vir die huidige vlaag geweldpleging in Suid-Afrika gaan soek

DAT daar 'n "ondraaglike spanning " binne swart gemeenskappe heers en nou uiting vind in die vloed van geweld wat die land oorspoel, is die mees algemene verduideliking vir 'n situasie wat tans in die land heers.

Sielkundiges wat die situasie dophou, meen daar is 'n "ondraaglike spanning tussen die verhoogde verwagtinge en onveranderde omstandighede" waarin die swart gemeenskap nou verkeer, maar waarsku teen simplistiese vergelykings en gevolgtrekkings.

Prof Chabani Manganyi, 'n sielkundige en senior-navorser aan die Universiteit van die Witwatersrand, waarsku teen teorieë van "die patalogie van die onderdrukte wat die slagoffer blameer, en probeer om politieke probleme te medikaliseer".

"Na my mening is dit glad nie nódig om in die individu se psige rond te grawe wanneer daar ooglopende redes vir die situasie is nie."

Van die teorieë is die teorie dat mense hul geweld en frustrasies op lede van hul eie gemeenskap uithaal omdat hulle nie ander uiting het nie. Nog 'n teorie handel oor die onsekerhede wat in oorgangstye ontstaan: Mense word bang vir dit wat hulle nie ken nie, en weet nie hoe om by nuwe situasies aan te pas nie.

'n Ander beskou geweld as 'n nodige katarsis vir onderdrukte mense om ontslae te raak van die sielkundige erfporsie wat onderdrukking nalaat.

Dié teorieë noem Manganyi die "patologie van die onderdrukte".

Vir Manganyi is die dinamiek van die binnegroep 'n beter manier om die geweld te verduidelik. Die teorie stel die gedrag van mense in een groep in konfrontasie met 'n ander groep voor.

Die "Zoeloe-vrees" en taxi-oorlog wat in Katlehong en in die Vaal-driehoek townships beleef word, kan volgens dié teorie verklaar word. "In krisis-situasies sal mense hulself in groepe verdeel, en die verskille tussen die botsende groepe moet baie maklik uitkenbaar wees. Groepe word gevorm volgens 'n geloofstelsel wat reeds vóór die krisis in werking is, en dit is dan makliker vir mense om teen 'n individu wat as deel van die ander groep beskou word op te tree.

"Dit is verstaanbaar dat sowel politici as gewone mense na maklike antwoorde soek vir dinge wat hulle nie verstaan nie. Dan word dit maklik vir hulle om dié geweld met die vorige geweld te vergelyk - asof die scenario dieselde is. Dan is daar die neiging om ortodokse, rassistiese verduidelikings te gebruik om dinge te probeer verklaar. Verduidelikings soos 'dis die soort ding wat 'n mens in elk geval van swartmense verwag', word dan gebruik om voorspellings oor die toekoms te maak.

"'n Mens moet onthou dat alles wat in die naam van apartheid gedoen was, bevraagteken word - alle apartheid-strukture is van hul wettigheid ontneem as gevolg van die stappe wat deur die regering gedoen is.

"Die praktiese uitwerking van dié situasie is 'n politieke rusteloosheid omdat mense nou die geleentheid aangryp om te probeer herwin wat hulle verloor het, veral in die tuislande."

Terror Lekota, publisiteitsekretaris van die UDF, bevestig dié standpunt en voeg by: "Op die oomblik is daar twee magte in die townships aan die werk: Aan die een kant is die strukture wat die mense self geskep het, en wat deur die noodtoestand verpletter is, en aan die anderkant het jy die staatstrukture wat baie min steun in die gemeenskap geniet.

Dit maak dit onmoontlik vir enige van die twee om behoorlik beheer oor die gemeenskap uit te oefen."

Die "dual power"-teorie vind sterk ondersteuning by politieke-waarnemers, wat dit toeskryf aan die vlak van politieke bewustheid wat in gemeenskappe voorkom.

"Mense is bewus daarvan dat die strukture wat hulle tot nou toe regeer het aan die terugtrek is, en dat hulle deur organisasie daardie strukture kan verpletter. Ongelukkig is dit nie moontlik om dié organisasies wat voorheen dissipline uitgeofen het op die been te bring ná die vernietigende hou wat die noodtoestand geslaan het nie. Dis hiér waar die protes handuit ruk," meen Lekota.

Murphy Morobe van die UDF sê dit is "natuurlik dat mense sekere vrese in oorgangsperiodes ondervind. Daar is nie 'n gemeenskap in die wêreld wat sulke hewige veranderinge kan gaan deurmaak sonder om vrees en onsekerhede te beleef nie. Die besef dat daar baie op die spel is, maak dit ook meer verstaanbaar."

Morobe opper ook ander redes vir geweld: "Daar is vervreemding tussen mens en mens, en mens en eiendom.

"Die apartheid-situasie het baie gewis 'n sekere psigose geskep - en dié verskil tussen wit en swart gemeenskappe. Kyk byvoorbeeld na die verwoesting van eiendom.

"Onder normale omstandighede sal 'n gemeenskap eiendom beskerm, maar tussen swart gemeenskappe voel mense glad nie dat die eiendom aan hulle behoort nie, en tree téén eiendom op as hul frustrasies oorkook."

Die geweld is nie so onverstaanbaar en doelloos soos wat voorkom nie, meen Manganyi. Op sig self wil dit voorkom asof daar net brand en moor en opmarste aan die gang is, maar hy wys daarop dat duidelike verskille blyk in die uitdrukking van plaaslike probleme en dat selfs die griewe nie dieselfde is nie.

Hy noem as voorbeelde die "hekse-jag" in Venda, waar 'n tradisionele verskynsel met politieke griewe verstrengel raak.

Die gebiede wat die afgelope paar weke deur geweld geteister is, is die Vaal-driehoek, die tuislande, waaronder Gazankulu, Venda en Bophuthatswana die ergste getref is - Katlehong aan die Oosrand, Bekkersdal aan die Wesrand en Witbank in die Oos-Transvaal.

In die Vaal-driehoek het geweld skielik drie weke gelede opgevlam toe gerugte van 'n "Zoeloe-impi" die ronde gedoen en veroorsaak het dat honderde mense van Sharpeville af by 'n hoofweg saamgedrom het om te keer dat dié "impi" nie die gemeenskap binneval nie. 'n Man is dood nadat sy motor deur dié skare aangeval is.

Evaton en Sebokeng in dieselfde streek het aan die begin van dié week weer gebrand toe duisende mense aan 'n opmars deelgeneem het. Altesame 17 mense is deur polisie doodgeskiet en talle is ernstig beseer.

Daar is duidelike gemeenskapsgriewe wat gelei het tot die opmars waar die mense doodgeskiet is.

In Katlehong aan die Oosrand is meer as twintig mense in 'n bloedige taxi-oorlog en gevegte tussen hostel en huis-bewoners dood.

In Witbank is nege mense dood in soortgelyke geweld.

Die ergste onluste het in die tuislande voorgekom, waar talle mense dood is en eiendom ter waarde van miljoene rande beskadig is toe mense protes teen onafhanklikheid aangeteken het.

Lekota meen dat dié gebiede, wat tot nou toe taamlik rustig was, oproerig begin raak het nadat die inwoners ontevrede geraak het met die onderdrukkende tuisland-regeerders.

"Die onveranderde situasie in dié dele van die land is in skerp teenstelling met die nuwe stemming wat deur FW de Klerk se toespraak geskep is, maar aan die begin het mense gehoop dat hulle ook deel kon wees van die nuwe stemming. Toe het die tuisland-heersers hul ware kleure gewys - die onderdrukking was erg. Die wil van die mense is egter so sterk dat niks hulle kon keer nie."

Heraansluiting by Suid-Afrika is die sentrale eis in die tuislande.

Maar in Mdantsane naby Oos-Londen het die staatsgreep teen die Sebe-regering 'n vlaag van geweld ontketen wat tot geweld en verwoesting gelei het.

Morobe meen dat die gedrag van polisie by optogte baie duidelik tot die geweld bydra.

"Daar is duidelik 'n patroon op die manier waarop die polisie in verskillende gebiede optree. Neem voorbeeld die Vaaldriehoek. Daar loop die optogte keer op keer op geweld uit, asook aan die Oos-Rand."

Dan is daar ook die sielkundige aspekte van apartheid, en dit geniet nie die aandag wat dit verdien nie. Morobe sê dit is belangrik om te onthou dat onderdrukte gemeenskappe 'n "lae verdraagsamheidsdrumpel het, en kan die vlak van geweld in regstreekse verhouding met die ondraaglikheid van die omstandighede gebring word.

"Mense is gewoond daaraan om hulself met geweld uit te druk, omdat apartheid hulle nooit die kans gegee het om ander maniere van uitdrukking te ontwikkel nie. Geweld is dus die enigste uitweg."

'n Slagoffer van polisiegeweld Maandag in Sebokeng word hier weggedra.

Foto: Herbert Mabuza

Dié mense doen 'n beroep om vrede

Terror Lekota van die UDF:

Ons doen 'n beroep op mense dwarsoor die land om dissipline te handhaaf in dié spanningsvolle tydperk. Ons doen ook 'n beroep op die regering om so gou as moontlik aan die eise van die mense, soos in die Harare-verklaring uiteengesit, te voldoen om vrede te bring in ons land.

Sayco:

"Ons smag na vrede. En dié vrede is die vrede tussen al die mense sodat die vryheidstryd verskerp kan word.

Eerw Stanley Mogoba - Biskop van die Metodiste Kerk

"Ek doen 'n beroep op al ons kerke om te bid vir vrede in ons land.

Die polisie moet daarop gewys word dat hulle soos 'n vredesmag moet optree, eerder as krygers. Met dieselfde gebaar doen ek 'n beroep op die mense van die land, wat nou die reuk van vryheid gekry het, om nie beheer oor die situasie te verloor nie."

Eerw Smangaliso Mkhatswa van die Instituut van Kontekstuele Teologie:

"Ons moet die stryd vir vrede verdiep, anders is die stryd vir 'n nuwe Suid-Afrika 'n vermorsing van tyd. Wie vind baat uit die geweld?"

Raymond Mbatha van die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke

het Maandag met 40 haelkorrels in sy lyf, nadat die polisie hom in Sebokeng geskiet het, gesê hulle wil 'n vreedsame oplossing vir probleme soek. "Mense moet hulself inhou en nie tot geweld oorgaan nie - selfs al tree die polisie op soos hulle Maandag in Sebokeng gemaak het."

Tembiso Ratebe, voorsitter van die tussentydse struktuur van die Vaal Civic Association en uitvoerende lid van die UDF se plaaslike komitee:

"Ons wil vrede hê en mense moet veral nie polisiemanne se huise afbrand nie. Ons beroep op die stadsklerk om te bedank beteken nie dat sy huis afgebrand en hy doodgemaak moet word nie."

Guennadi Oudovekno - Voorsitter van die Menseregte-Kommissie se Spesiale Kommissie teen Apartheid:

"Polisie-geweld dertig jaar ná die tragedie van Sharpeville wek ernstige vrae oor Pretoria se vermoë om sy polisie te beheer. Ons veroordeel die gebruik van geweld omdat dit alle pogings tot vrede in die land ondermyn."

Maart 1990 - Dagboek van bloed

MEER as 250 mense is die afgelope maand dood en die meeste van dié gevalle het in Natal voorgekom. Kenners meen dat meer as 3 000 mense in die tyd omgekom het, en duisende mense is dakloos gelaat.

Die week het die geweld, wat die afgelope paar maande 'n relatief lae vlak gehandhaaf het, weer opgevlam.

Die dorpies aan die brandpunt van die geweld is Edendale, Taylor's Halt, Ashdown, Elandskop, Caluza, Kwashange, Henley, Gezubuso, Mpumuza en Kwadengezi.

GEWELD van die begin van Maart in beide die stedelike gebiede en die tuislande:

1 Maart: Twee mense is dood en talle beseer in anti-ANC-geweld in Soweto nadat 'n groep "rastas" aktiviste in die gebied aangeval het.

2 Maart: Minstens 4 mense is dood toe geweld tussen ondersteuners van die ANC en die PAC in Uitenhage uitbreek.

4 Maart: 'n Staatsgreep in die Ciskei ontketen 'n vlaag van geweld in Mdantsane en die Suid-Afrikaanse polisie beleër die gebied om verwoesting te stop. 'n Onbekende getal mense is dood, en miljoene rande se skade is aangerig.

5 Maart: 11 mense is dood en honderde beseer in die Odi-distrik toe tuisland-polisie op duisende Garankuwa- en Mabopane-inwoners geskiet het nadat hulle probeer het om 'n petisie aan die hooflanddros te oorhandig. Dae-lange botsings tussen polisie en inwoners volg, terwyl duisende wegbly van die werk af.

11 Maart: Taxi-oorlog in Katlehong aan die Oos-Rand waarin 45 mense dood en honderde beseer is.

12 Maart: 12 mense is dood en 180 beseer in Kwa-Guqa, 'n township naby Witbank. Op dieselde dag het polisie op meer as 10 000 mense losgebrand wat aan 'n opmars deelgeneem het.

15 Maart: 7 mense is dood in Ikageng naby Potchefstroom. Die gebied is een van twee townships in die streek waar die meeste geweld van die begin van dié maand voorgekom het. Op Khutsong, naby Carletonville, is minste 25 mense dood.

Elmey Corfe is dood op die Goue-hoofweg naby Sebokeng nadat duisende inwoners van die omliggende townships na dié pad gestroom het om te keer dat "Zoeloe-impi" van Natal nie die gebied binnekom nie.

19 Maart: Geweld tussen jeugdiges in Bekkersdal laat 4 mense dood toe jeugdiges van die swartbewussynsorganisasie en die UDF gebots het.

21 Maart (Sharpeville Dag): meer as 8 mense is dood en 91 beseer in geweld dwaarsoor die land. 100 gevalle van geweld word deur die polisie aangemeld.

26 Maart: Een man is dood toe groepe witmans swartmense in die strate van Welkom met knopkieries en sambokke toetakel.

26 Maart: Die ergste geweld breek uit in Sebokeng en Evaton in die Suid-Transvaal.

14 mense is dood, en 447 beseer in botsings tussen inwoners en veiligheidsmagte.

28 Maart: Bophuthatswana-polisie vuur op 'n skare mense in Soshanguve na 'n optog. Geen sterfgevalle kon bevestig word.

Maart 28: Ses polisiemanne is lig beseer na 'n klipgooi-voorval in die gebied.

Maart 28: 'n Skare bestook 'n winkelsentrum met petrol-bomme en groot skade word aangerig.

Natal:

24 Maart: Agt mense is dood en nege beseer in die Hlangana-gebied in faksie-gevegte.

25 Maart: Talle mense is beseer toe UDF/Cosatu ondersteuners busse vol Inkatha-ondersteuners op pad na 'n saamtrek op Kings Park met klippe bestook.

26 Maart: 7 mense is dood op Hibberdene.

27 Maart: Duisende mense vlug uit brandende huise, en nog 5 mense is dood in Caluza in toenemende geweld in dié gebied.

Maart 28: Twee vroue is doodgesteek op Hibberdene. Nog twee mense is lig beseer en 30 hutte is aan die brand gesteek. Die liggaam van 'n man met haelgeweerwonde in sy nek en bors is gevind naby Edendale.

Maart 28: Die lyke van twee mans met skietwonde word in Ashdown gevind. 'n Ander is later dood.

Agt lyke word in Kwashange aangetref. Almal het brand- en steekwonde.

Op Kwadengezi is 'n man met klippe doodgegooi, en 'n ander is ernstig beseer nadat 'n skare 'n motor met klippe bestook het.

DIÉ WEEK IN DIE NUUS

Suid-Afrika

FW gaan Thatcher besoek

Pres FW de Klerk bevestig dat hy in Mei of Junie 'n aantal Europese lande saam met die minister van Buitelandse Sake, Pik Botha, gaan besoek. Sy kantoor sê in 'n verklaring in Kaapstad nadere besonderhede van die reisplan is nie bekend nie. Dit is reeds bekend dat De Klerk die Britse eerste minister, Margaret Thatcher, sal ontmoet en dat hy 'n uitnodiging van die Portugese regering om Lissabon te besoek, aanvaar het.

UWK draf weer klas

Agtduisend studente aan die Universiteit van Wes-Kaapland besluit dié week om hulle week-lange klasboikot te beëindig. Die besluit word geneem nadat studente en akademici 'n resolusie aanvaar het vir die aanstelling van 'n komitee oor die hertoelating en bevordering van studente wat hertoelating geweier is omdat hulle nie die nodige krediete in twee jaar kon insamel nie.

Sam sien uit na 'n nuwe SA

Pres Sam Nujoma van Namibia sê pres FW de Klerk is 'n man van integriteit en hy sien uit na wat in onderhandelings oor Suid-Afrika se toekoms bereik kan word.

Hy sê Namibia hoop alle politieke gevangenes in Suid-Afrika sal binnekort vrygelaat word en dat onderhandelinge tussen die ware verteenwoordigers van die meerderheid inwoners en De Klerk en sy span binnekort sal begin.

Blankes nie boelies nie

Kobie Coetzee, minister van Justisie, sê hy het in die beste belang van Suid-Afrika se blankes gehandel deur te verseker dat Nelson Mandela in gerieflike behuising by die Victor Verster-gevangenis aangehou word. Hy sê in die Volksraad dat hy hierdeur bewys het dat die blankes nie boewe of boelies is nie, maar dat Suid-Afrika 'n beskaafde land met beskaafde standaarde is.

PAC vry na OEA

Die PAC vra die Organisasie vir Eenheid in Afrika in Harare om sy volle gewig in te gooi agter die beroep op 'n eenpersoon-een-stem grondwetlike vergadering in Suid-Afrika. In twee dokumente sê die PAC dit is die mees demokratiese, mees legitieme manier om 'n grondwet vir 'n demokratiese en nierassige Azania te skryf. Die organisasie meen die mense wat die grondwet skryf, moet eers verkies word, eerder as om 'n verkiesing te hou nadat oor 'n grondwet ooreen-gekom is.

'Apartheid 'n vloekwoord'

Pres FW de Klerk sê wetlike diskriminasie bestaan steeds, maar dat die regering haastig is om uitvoering te gee aan sy voorneme om daarvan ontslae te raak. Hy sê in die Volksraad apartheid is 'n suiwer politieke konsep wat nie op enige plek binne wetgewing gedefinieer word nie. Apartheid het 'n vloekwoord geword waaraan elkeen sy eie konnotasie heg.

Wet en orde, sê Worrall

Dr Dennis Worrall, mede-leier van die DP, sê in die Volksraad sy party wil die konsep van "polisiëring" uitbrei - hier val die klem op wet en orde, asook kriminele aspekte, eerder as op politieke aspekte.

Hy sê in die begrotingsdebat Suid-Afrika het 'n kritieke punt bereik waarin geweldpleging en onrus endemiese afmetings aangeneem het. Worral meen dit is die gewone swartman wat die meeste aan geweldpleging blootgestel word.

Inkatha reageer

Hoofman Mangosuthu Buthelezi van Kwazulu reik Inkatha se antwoord op die ANC se Harare-verklaring uit. Hierin word Inkatha se "aanvangsposisie" met die oog op onderhandelinge uitgespel.

Buthelezi meen daar sal een Suid-Afrika wees waarin mense na 'n gemeenskaplike toekoms beweeg. Volgens hom moet onderhandelinge daarna streef om die totstandkoming van 'n grondwetlike model waarin politieke, ekonomiese en maatskaplike ordes geskep word - wat vir die meeste mense in die land aanvaarbaar is - daargestel word.

Boesmans in SA hervestig

Genl Magnus Malan, minister van Verdediging, sê altesame 3 915 Boesmans van Namibia is teen 'n koste van bykans R5,5 miljoen by Schmidtsdrift naby Kimberly hervestig.

Hy sê in die Volksraad 'n onderneming is jare gelede aan die Boesmans gegee dat hulle ná die verkiesing in Namibia kan kies of hulle daar wil bly of na Suid-Afrika wil kom. Die hervestiging is op 16 Maart vanjaar voltooi.

Nog ses bevry

Nog ses politieke gevangenes word Woensdag van Robbeneiland vrygelaat. Die vrygelatenes sluit in twee mense wat by die Silvertonbankbeleg betrokke was. Vyf sou in eers Desember, en die ander een in November vrygelaat word. Almal buiten een is ANC-lede. Hulle sê die vrylating is net vertoon van die Regering om die druk van die internasionale gemeenskap en ondersteuners te verlig.

Toyi-toyi en die toekoms

Les Abrahams van die Arbeidersparty sê hy glo nie mense kan die nuwe Suid-Afrika sommer so binne toyi-toyi nie. Hy praat in die begrotingsdebat en sê dit is vir alle gemeenskappe in Suid-Afrika nodig om hulself met die nodige kwalifikasies te bewapen sodat hulle nie agtergelaat sal word nie. Swart leiers behoort die jeug en sommige onderwysers aan te spoor om hulle geleenthede aan te gryp en ná die skoolbanke terug te keer.

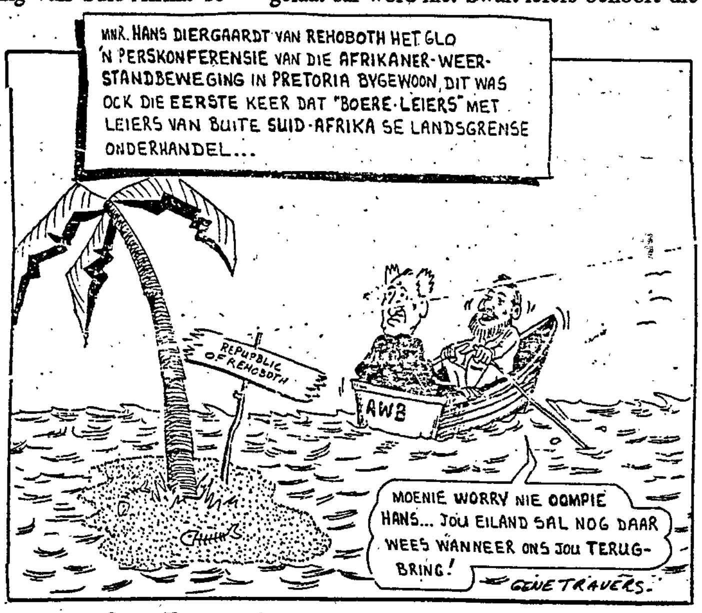

Gene Travers in die Republikein, Windhoek

Spioene ondersoek

Danie Hough, Administrateur van Transvaal, stel 'n kommissie van ondersoek aan om die beweerde onreëlmatighede oor veiligheidsaspekte in die Johannesburgse Stadsraad te ondersoek. Regter Victor Hiemstra word aangestel as voorsitter en hy word bygestaan deur WJ van den Berg. Hulle sal ondersoek instel na die beweerde spioenasie-bedrywighede deur die stadsraad se sekuriteits-afdeling.

Dié Wet werk nie

Die Stedelike Stigting verklaar dat die Wet op Vrye Vestiging 'n onwerkbare begrip is en vra vir die onmiddellike afskaffing van die Wet op Groepsgebiede. Volgens die Stigting is die Wet op Vrye Vestiging 'n ad hoc reaksie op die verlede wat geen toekomsvisie het nie.

Die Stigting maak ook 'n strategie bekend wat Suid-Afrika se stede kan red en finansiële en maatskaplike omstandighede kan verbeter.

Kaptein onwelkom

Kapt Hendrik Opperman, skakeloffisier van die Wes-Kaapse polisie, mag nie 'n spanbounaweek op Ceres bywoon nie omdat hy 'n Kleurling is en die Pine Forest-vakansieoord net deur blankes gebruik mag word. Die uitstappie sou ten doel hê om goeie betrekkinge tussen die polisie se skakelafdeling en die pers te bevorder. Die oord behoort aan die stadsraad van Ceres.

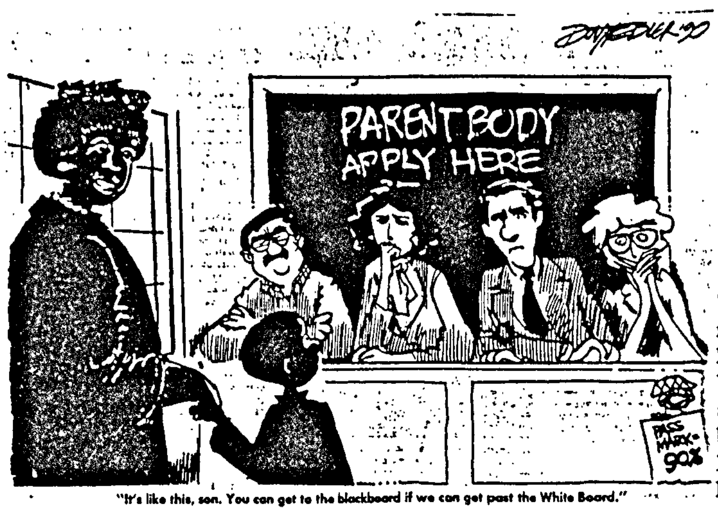

Dov Fedler in The Star

Die Duiwel

"Die duiwel het in my gevaar," sê die man wat daarvan beskuldig word dat hy 'n onwettige diskoteek in New York aan die brand gesteek het. Altesame 87 mense is dood.

Julio Gonzalez, 36, 'n Kubaan wat in 1980 na Amerika geëmigreer het, word daarvan beskuldig dat hy, ná 'n argument met 'n gewese beminde wat daar as kaartjieverkoper gewerk het, brandstof in die diskoteek gegooi en dit aan die brand gesteek het.

Wêreld

Kommunisme tuimel

Mongolië beëindig amptelik 66 jaar van eenparty- Kommunistiese regering op egte demokratiese wyse. Veelparty-verkiesings word later vanjaar gehou.

Die Hural (parlement) skaf dele van die grondwet af wat die Mongolese Rewolusionêre Volksparty tot die "leidinggewende" mag in politiek en die gemeenskap verklaar.

Dit maak van Mongolië - na sy hegte bondgenoot, die Sowjet-Unie, die tweede oudste kommunistiese staat - die eerste sosialistiese staat in Asië om 'n eenpartystelsel af te skud.

Non voor stok

Die abdis van 'n klooster in die Vlaamse dorp Nieuport in België, het die kerkowerhede op hul agterpote nadat sy 'n gedeelte van die klooster in 'n luukse-hotel omskep het om hul gemeenskap aan die lewe te hou.

Maria Logghe, 49, was die eerste keer in die moeilikhied by die biskop van Brugge, Roger van Geheluwe, toe sy nagmaal-oblie-tjies gemaak en verkoop het. Sy is die eerste keer in April 1988 van haar status as non onthef omdat haar lewenstyl "nie by die reëls van 'n godsdienstige gemeenskap aanpas nie".

Logghe sê sy het teen die biskop se uitvaardiging geappèlleer en beskou haarself steeds as 'n abdis.

Sy beplan om die hotel teen Paastyd te open. Met 'n swart laehalsrok en haar hare kunstig teen haar kop vasgeknip, het sy maar min soos 'n non gelyk toe sy die 18 smaakvol-gemeubileerde kamers aan besoekers gewys het

Spaar sy lewe

Nobelpryswenner Moeder Theresa doen 'n beroep op die Kaliforniese goewerneur, George Duekmejian, om die lewe van 'n veroordeelde moordenaar te spaar omdat hy 'n "diep gelowige" is, sê 'n woordvoerder in Kalkutta in Indië.

Dié 79-jarige non het die goewerneur persoonlik gebel om hom te vra om die lewe van Robert Alton Harris te red wat op 3 April moet hang.

Pole help Sowjet-Jode

Die Poolse eerste minister, Tadeusz Mazowiecki, bied aan om emigrerende Sowjet-Jode te help nadat 'n Hongaarse lugdiens toegegee het aan dreigemente.

Boedapest, die Hongaarse hoofstad, was altyd 'n belangrike vertrekpunt vir Jode wat vanuit die Sowjet-Unie na Israel emigreer. Hongarye se Malev-lugredery het egter sy huurvlugte gestaak ná dreigemente deur 'n ekstrimistiese Moslem-groep. Die Islamitiese Jihad vir die Bevryding van Palestina dreig om lughawens en -rederye wat Sowjet-Jode help om na Israel te emigreer, aan te val.

Amerikaner vermoor

Gewapende mans skiet 'n Amerikaanse maatskaplike werker in Lebanon dood. William Bell Robinson is vroeër deur 18 gemeenskappe in die suide van Lebanon daarvan beskuldig dat hy probeer om 'n Joodse vestiging in hul midde op die been te bring.

Kamal Hadid, woordvoerder vir die groepe, het die Lebanese regering van "luiheid" beskuldig en daarop aangedring dat die VVO se vredesmagte, wat in dié gebied ontplooi is, Robinson moet uitskop.

'Poppers' verbied

Frankryk verbied die verkoop van "poppers". Dit is hoofsaaklik in sekswinkels as 'n seksopkikker verkoop, maar kan mense laat sterf as dit verkeerd gebruik word. Franse gesondheidsbeamptes sê verskeie sterftes word aan die gebruik van dié dwelm gekoppel. Die verbod sluit 'n boete van tot R3 000 in.

"Poppers" is ook gewild onder nagklub- en partytjiegangers wat glo dat dit 'n mens die musiek "beter laat hoor".

Litaue bitter oor Weste

Die Litause president, Vytautas Landsbergis, sê in 'n onderhoud met die Franse televisie dat sy wegbreek-republiek meen dat die Weste hulle in die steek laat. Hy sê die Weste is bereid om hulle aan hul lot oor te laat ter wille van goeie betrekkinge met Moskou.

Moskou vra alle buitelanders om Litaue te verlaat nadat dié provinsie die afgelope paar dae feitlik van die buitewêreld afgesluit was.

Duitsers wil een word

Oos-Duitsland se Sosiaal-Demokrate sê hulle is in beginsel bereid om 'n koalisie met die konserwatiewe Duitse Sosiale Unie en die gematigde Christen-Demokrate te vorm om eenwording met Wes-Duitsland te bespoedig.

Dit sal die land se eerste nie-kommunistiese regering wees.

Namibia se renosters

Die Etosha Ekologiese Instituut in Namibia sê in 'n verslag daar is 400 swart renosters in die land. Volgens die verslag is dit meer as 11 persent van alle swart renosters in die wêreld en kom 75 persent van dié diere in die Etoshawildtuin voor.

Die verslag is in 'n wilddiefstalsaak in die Windhoekse streekhof voorgelê en toon aan dat die wêreldbevolking van swart renosters in 20 jaar van 65 000 tot 3 500 gedaal het.

Een party vir Zimbabwe?

Stemmery begin in wat waarskynlik Zimbabwe se laaste veelparty-verkiesing kan wees. Dié presidensiële en algemene verkiesing gaan die weg baan vir president Robert Mugabe om sy verklaarde voorneme van 'n eenpartystaat in Zimbabwe deur te voer. Alles dui daarop dat die regerende Zanu-party sy vier teenstanders in die verkiesingstryd met gemak gaan uitstof, terwyl Mugabe ook seker daarvan is om sy enkele teenstander pak te gee. Dit sal Zanu vir 'n derde termyn van vyf jaar in beheer plaas.

Afghane vang duisende

Afghaanse veiligheidsmagte neem 3 000 mense in hegtenis wat na bewering aan verlede maand se mislukte staatsgreep in dié land deelgeneem het. Intussen is 27 mense dood in 22 beseer toe Afghaanse rebelle vuurpyle op woongebiede in die hoofstad, Kaboel, afvuur.

Allah in 'n eiervrug

Duisende Moslems trek op na 'n huisie in Leicester om na 'n eiervrug te kyk waarvan die sade "wonderbaarlik" die naam van Allah in Arabiese skrif vorm.

Dié pelgrimstog lei na die huis van Zahid Kassam en sy vrou, Farida, wat dié fenomeen ontdek het toe hulle besig was om kos te maak.

Soortgelyke "goddelike boodskappe" is deur twee ander families in die Middelande ontdek. Die Middelande is die tuiste van talle Pakistanse families. 'n Ooggetuie sê die naam van Allah verskyn drie keer op een eiervrugskyfie.

'n Godsdienstige leier in Leicester, Manzoor Moghal, sê dat daar geen rede is om verras te wees oor dié verskynsel nie.

"Allah is orals en werk op vreemde maniere," sê hy.

Athisaari se taak in Namibia is verby

Nou wil hy Frans leer praat

Ná 'n jaar in Namibia het die VVO se Spesiale Verteenwoordiger, Martti Athisaari, dié land vandeesweek verlaat. Dit was 'n jaar waarin hy baie kritiek én baie lof ontvang het. CHRISTELLE TERREBLANCHE het in Windhoek met hom gesels

DAAR word algemeen erken dat Untag se hantering van die oorgang na demokrasie en veral die herstrukturering en normalisering van die gemeenskap in Namibia 'n voorbeeld vir Suid-Afrika gestel het. Wat het dit behels en watter soort risiko's moes u neem?

Ek kan regtig nie sê dat ons risiko's geneem het nie, maar ons was vasbeslote om die samelewing in Namibia, gedurende die sewe maande wat ons tot ons beskikking gehad het, na die beste van ons vermoë te verander.

Ons moes elke keer by 'n duidelik bevooroordeelde situasie begin. Ná die verkiesing was die meerderheid van die gemeenskap uitgesluit - in besonder van die burgerlike polisie en administrasie. Ons het die situasie gehad waar daar 'n oorgangsregering was - natuurlik sal daar politieke anachronismes wees. Die weermag het ons nie meer bekommer nie, omdat hulle besig was om te onttrek.

Wat veral belangrik was, was om die gewoontes van die staatsamptenare en in die besonder die polisie te verander. Ek dink hulle het in die verlede letterlik met moord weggekom. Omdat daar 'n oorlogsituasie was, was daar niemand om hulle te beheer nie.

Ons moes beheer toepas want dit was nie die mees demokratiese fase in enige nasie se geskiedenis nie. In die poging om die polisie te leer om by 'n normale burgerlike situasie aan te pas, het ons meer Untag-monitors nodig gehad.

Dan is daar die opheffing van diskriminerende wetgewing - dit word wel gedoen, maar hoeveel verander dit mense se houdings? Dit was 'n gemeenskap waarin daar uit 'n politieke oogpunt vele pogings tot stereotipering was - of jy mense "terroriste" of "marionette" noem - dit is ewe erg, en dan vergeet 'n mens dat almal van hulle Namibiane is.

Ek het nie Namibia se media-bedrywighede hoog aangeslaan nie. Ek het vir die plaaslike pers gesê dat hulle hul eie grootste vyande is, in die sin dat hulle hul bes probeer het om te voorkom dat 'n vrye pers in 'n onafhanklike Namibia tot stand kom. Baie kwaadwillige beriggewing, wat geen respektabele joernalis betaam nie, is gepubliseer.

Ek verstaan dat daar politiek bedryf is, maar leuens is 'n ander ding. Ek moes dus streng wees ten opsigte van dié kwessies. Die SWAUK (voormalige Suidwes-Afrikaanse Uitsaaikorporasie - nou die Namibia Broadcasting Corporation, NBC) het baie tekortgeskiet - soos die NPP 435-verslag getoon het. Die radio en televisie se berriggewing was subjektief en bevooroordeeld. Ek moes baie streng teenoor die elektroniese media optree, strenger as wat die politieke partye bereid was om te doen.

Ek moet die Administrateur-generaal krediet gee - hy het sy inligtingsveldtog gehad en ons ons s'n - die mense moes self besluit.

Ek moet sê die laaste maand voor die verkiesing het ek baie gemakliker in Namibia begin voel - ons het intimidasie doeltreffend aan bande gelê, en ek het ook na die verstommende reaksie by die stembusse gesê dat dit die maklikste ding was om dit vry en regverdig te verklaar.

Ons het baie hard gewerk om inligting beskikbaar te stel. Maar die vlak van informasie hier is baie laag - nog nooit was daar 'n plek so vol gerugte nie.

Maar in so 'n gemeenskap moet 'n mens alles moontlik doen om gerugte die nek in te slaan. Tog het gerugte dat die grens geskend gaan word weer gedurende die onafhanklikwording, net soos voor die verkiesing, kop uitgesteek.

Die 435-proses het soveel lof reg oor die wêreld en by die VVO ontvang dat daar nou bespiegel word dat dieselfde metodes in ander probleemgebiede toegepas gaan word. Dink u dit is moontlik?

Nee, ek dink nie so nie. Ek het selfs aan van my kollegas - wat by ander vraagstukke soos dié in Wes-Sahara en Kampuchea betrokke is - geskryf en gesê dat ons baie versigtig moet wees om bloudrukke te maak.

'n Mens moet die omgewing baie versigtig bestudeer. Neem byvoorbeeld Wes-Sahara. Daar is kwalik meer as 100 000 mense daar - vanselfsprekend moet 'n mens ander strukture skep.

Dit is amper 'n jaar sedert die onverwagse gebeure op 1 April, die dag waarop Resolusie 435 in werking gestel is. Wat was u gevoelens op die dag?

Ek wens daar was iets wat ons kon doen om die gebeure van 1 April 1989 te voorkom. Miskien moes ons meer aggressief met ons eie inligting gewees het, maar dit het 'n tydjie geduur voordat ons mense kon oortuig dat ons probeer het om Suid-Afrika se optrede en betrokkenheid aan bande te lê.

As ons nie daarin geslaag het nie, en Suid-Afrika het sy volle slaankrag gebruik, dink ek ons kon 'n grootskaalse katastrofe op hande gehad het. Die dodetal sou tien keer hoër gewees het.

Die gevegte kon selfs na Angola oorgewaai het en dan was daar 'n wesenlike gevaar dat dit die einde van 435 kon beteken.

Daar was gevolglik geen maklike uitweg nie, maar ons het probeer om die skade tot die minimum te beperk. Daar was regtig niks wat ons kon doen nie. Maar ek het werklik vir 'n week of twee gedink ek sal my tasse moet pak.

Nadat die proses weer op die spoor gekom het, het ek geweet niks sal in die weg van die implementering kom nie. Dit was ook 'n toets vir die Suid-Afrikaners se goeie bedoelings. En so is my hand natuurlik in die onderhandelings versterk. Tóé het ek geweet ons gaan saamwerk.

Die Suid-Afrikaanse regering staan nou weer op die drumpel van baie belangrike onderhandelinge. Wat het u van hulle as onderhandelingsvennote gedink?

Ek dink die onderhandelaars van Suid-Afrika, en in die besonder dié van Buitelandse Sake is geweldig bekwaam. Ek het hulle vermoeëns nooit onderskat nie.

Interesant genoeg, Namibia was die eerste en enigste onderhandelingsituasie waar Suid-Afrika vlekkeloos uitgekom het - in dié sin dat hulle hul deel op 'n erkende en professionele manier gedoen het. Suid-Afrika het homself hier as 'n betroubare onderhandelingsvennoot bewys, en dít dink ek is baie belangrik. 'n Mens kan maar net kyk na die hoeveelheid mense wat met Staatspresident FW de Klerk tydens die onafhanklikheidsvieringe wou gesels.

Baie mense erken dat die veranderinge in Suid-Afrika aan die welslae van u operasie te danke is. Oorweeg die VVO om by die Suid-Afrikaanse oorgangsproses na demokrasie betrokke te raak?

Eerstens is dit belangrik dat Suid-Afrikaners iets uit Namibia geleer het. Al sou hulle die lesse vroeër kon geleer het. Dit beteken dat hulle erken dat hulle met die nuwe regering van Namibia kan praat.

Maar baie mense met wie ek gepraat het, het erken: "Ons het tyd gemors deur nie in die verlede met die ANC en ander politieke groepe in Suid-Afrika te gesels nie."

Persoonlik glo ek 'n mens kan nie probleme oplos sonder om te gesels nie. Ek het 'n baie frustrerende elf jaar deurgemaak voordat ons hier begin onderhandel het. Maar daar was professionele respek ondanks baie meningsverskille.

Ek sluit nie die moontlikheid uit dat die VVO 'n rol in die Suid-Afrikaanse oorgangsfase kan speel nie. Maar al die betrokke partye moet saam besluit of hulle dit as 'n geskikte metode beskou. Die Sekretaris-generaal en die Veiligheidsraad sal natuurlik ook hulle goedkeuring daaraan moet verleen.

In Suid-Afrika het die persepsie ook posgevat dat hy niks van die VVO te vrees het nie. Ons het ondanks al hulle wantroue bewys dat ons professioneel en onpartydig kan optree.

Hoe tevrede voel julle oor dit wat julle ten opsigte van die voormalige Swapo-aangehoudenes kon doen? Die gerugte dat baie dood is of nog moet terugkeer wil nie gaan lê nie.

Ek was veronderstel om toe te sien dat politieke gevangenes vrygelaat en uitgewekenes teruggebring word. Daar is nog sowat 250 mense waarvoor daar nog nie verantwoording gedoen is nie, maar ons het begin by 'n syfer van meer as 1 300 beweerde aangehoudenes.

Een van die probleme is dat alle rekords nie terug in Namibia is nie. Dit moes ingevolge Resolusie 435 in Angola bewaar word en sal binnekort ontseël en teruggebring word. Ek hoop dat dit bykomende inligting sal verskaf.

Dit is 'n voortdurende proses en ek het al dikwels beklemtoon dat dit 'n kwessie is wat Namibiane self moet oplos. Aan die ander kant is die name van die mense wat deur Suid-Afrika aangehou word aan die Administrateur-Generaal gegee. Hulle het niks aan die saak gedoen nie. Die gebrek aan inligting het dus van twee kante gekom.

Dit was ook 'n oorlogsituasie - ek dink nie 'n mens kan ooit 'n toestand bereik waar daar vir alle vermistes verantwoording gedoen kan word nie. Dit is hartseer, maar ons het dit in ander dele van die wêreld - soos Viëtnam en Ciprus - ook gesien.

Ek wens ons kon die saak in alle opsigte opklaar, maar dit was nie moontlik nie.

Wat, na u mening, was die hoogtepunt van u operasie in Namibia?

Die verkiesing self, en daaroor het ek geen twyfel nie. Dit was baie indrukwekkend. Ek moet sê ek was oorweldig toe ek die kilometerlange rye mense gesien het wat wil stem. Mense wat die hele dag in die warm son gestaan en wag het, en die volgende dag weer probeer het.

Die finale uitslag weerspieël die politieke denke van Namibia baie goed.

Wat gaan u nou doen?

Ek vlieg Amerika toe om 'n ere-doktorsgraad van die Universiteit van Massachusets te ontvang. Daarna gaan ek en my vrou 'n maand in die Suide van Frankryk deurbring en 'n indringende kursus in Frans volg. Dit is nog altyd 'n droom van my.

Daarna gaan ons 'n maand in ons somerhuis in Finland deurbring. Dan gaan ek my termyn by die VVO in New York afhandel.

My kontrak verstryk einde volgende jaar en daarna sal ek my pos by die Finse departement van buitelandse sake hervat.

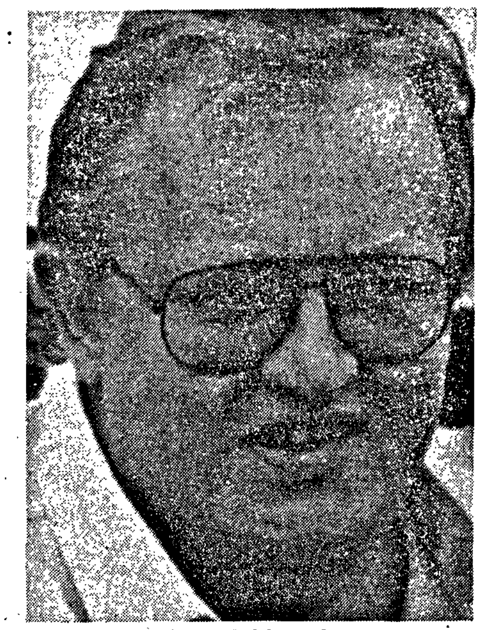

Martti Athisaari

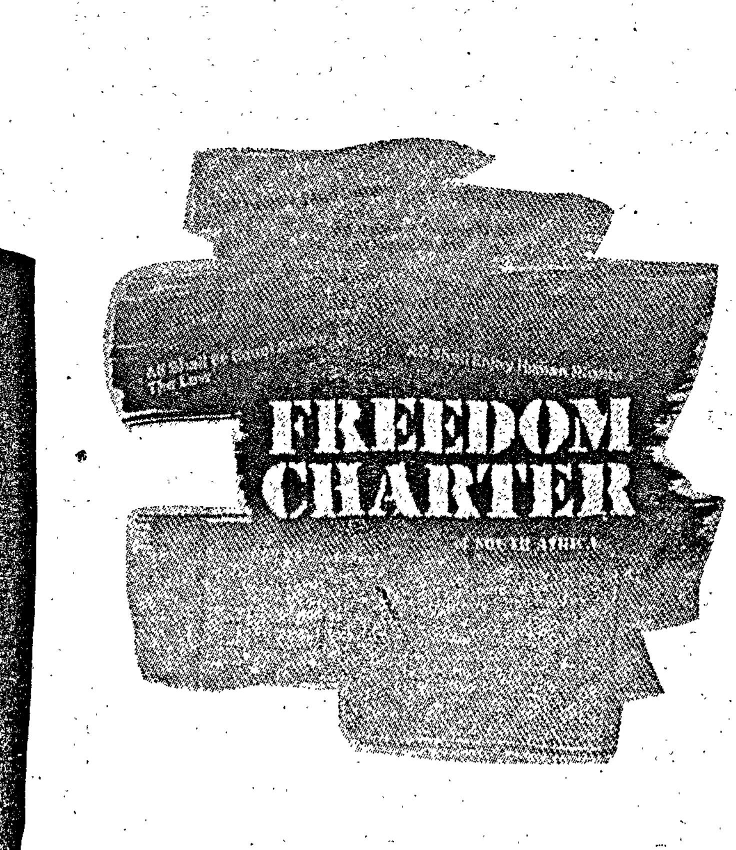

Beskikbaar in *geel/rooi/turkoois* of *geel/groen/swart*
Groottes: K, M, G, XG, XXG
Prys: R25 AVB ingesluit (R1 ekstra vir XXG)
Beskikbaar by: Naartjie Oilgarghy
Beachweg 6A
Woodstock
Kaapstad, 7925
Tel 417-2199

Vaclav Havel

Vaclav Havel: 'n simbool van hoop in 'n grenslose samelewing

CHRISTOPHER BOIAN

LONDEN - Terwyl hy dié week die trappe van Buckingham-paleis uitgeklim het om Koningin Elizabeth II te ontmoet, het die president van Tsjeggo-Slowakye, Vaclav Havel, baie ongemaklik gelyk.

Hy het hande met die Britse monarg geskud en, terwyl hy diplomaties glimlag, met 'n gebruiklike senuagtige gebaar na 'n nie-bestaande regtersak aan sy baadjie gesoek.

Hoewel Havel sê dat hy meer tuis begin voel in sy nuwe rol as die hoof van die Tsjeggo-Slowaakse staat (hy het onlangs die Stalinistiese skilderye in die ontvangslokaal van die presidensiële woning met avant-garde werke vervang), is dit duidelik dat die ewig-starende oog van die internasionale media hom steeds ongemaklik laat voel.

"Hy is bedagsaam en sensitief. Die ideale soort filosoof-koning," sê een Tsjeggiese verslaggewer. "Maar reise na wêreldstede en die ontmoeting met leiers, is vreemd vir hom."

Terwyl Havel sy amptelike afsprake met die koningin, eerste minister Margaret Thatcher, en die minister van buitelandse sake, Douglas Hurd, nagekom het, het hy ook uit sy pad gegaan om die Britse kunsgemeenskap toe te spreek.

By 'n party wat deur die Royal Shakespeare Company in sy eer gehou is, het hy gesê: "Daar is aan my gesê dat daar 'n paar dramaturge vanaand teenwoordig is. Ek sal hul graag advies wil gee: As julle jul dramas opgevoer wil sien soos jul dit geskryf het, word president."

Havel erken dat sy nuwe lewe as staatshoof 'n groot las is, en is nie seker of hy hom volgende jaar in die presidensiële verkiesing verkiesbaar gaan stel nie.

"Ek dink nie dit maak my lewe enigsins makliker om president in my eie land te wees nie," sê hy.

Hy sê verder dat hy die pos aanvaar het omdat hy gedink het dat hy die land só die beste kan dien.

Havel se toesprake tot op hede was kenmerkend lank en vol poëtiese taalgebruik, en sy kritici sê daar is nie veel politieke inhoud nie.

In 'n toespraak in Januarie in Praag het Havel die vorige kommunistiese party van Tsjeggo-Slowakye daarvan beskuldig dat hulle "ons mense gemartel en doodgemaak het en hulle as oor die bevrore paaie gestrooi het".

In Londen het Havel gesê die Tsjegge ly aan 'n "post-tronk-psigose wat ek ook verskeie kere al beleef het".

"Skielik is hulle in die nuwe gebied en vind dit moeilik om te verstaan. Hulle wil weet waar die begin en die einde is. Hulle wil weet waar die grense is."

Maar op die oomblik is Havel se woorde baie belangriker vir die land se mense, belangriker selfs as die gesofistikeerde politieke diskoerse oor ekonomiese produksie, handelsvooruitsigte en etniese verskille, volgens sy raadgewers.

"Die mense weet hy is nie 'n beroepspolitikus nie en weet waarom hy hier is. Hy is die simbool van hoop vir die land," het 'n raadgewer gesê. - AFP

'n Onmoontlike liefdesverhouding op die Wes-oewer

MARIUS SCHATTNER

BEIT JALA - Abir is 'n 19-jarige Palestynse vrou en Avi 'n kaptein in die Israeli-leër. As dit nie was vir die oproer in die besette gebied nie, sou hul liefde dalk 'n kans gestaan het.

Maar Abir is getroud met 'n Palestyn wat in 'n Israeli-tronk aangehou word, en Avi se eenheid se taak is om protes in Abir se gebied, die dorpie Beit Jala in die besette gebied, in bedwang te hou.

Die Joodse kaptein is ook getroud en, volgens inwoners van die Christen-dorpie naby Betlehem, is hy bekend vir die brutaliteit waarmee hy die 27-maandelange oproer - bekend as die Intifada - benader.

"Dit is waar dat die Shabab (jong oproeriges) bang is vir hom, maar met my is hy baie sag. Ons is lief vir mekaar," sê Abir.

"Hy het my na die Eilat op die Rooisee geneem en belowe om van sy vrou te skei. Ek is bereid om die Judaïsme te aanvaar om sy vrou te word."

Abir het verlede somer op Avi verlief geraak toe sy hom die eerste keer agter die stuur van 'n jeep gesien het. Avi, van Tunisiese oorsprong wat Arabies vlot kan praat, het haar amper elke aand by haar moeder, bekend as Madame Nina, se huis opgelaai.

Madame Nina word deur sommige mense as 'n Israeli-samesweerder beskou. Na haar egskeiding twaalf jaar gelede het sy in 'n Israeli-kroeg begin werk om vir haar en haar vyf kinders te sorg. Nina, 'n energieke vrou in haar veertigs, erken dat sy as informant vir die Israeli's optree - "meestal vir gemene-reg-sake".

Sedert die begin van die Intifada in Desember 1987 vrees sy vir haar en haar dogters se lewe, want Palestynse nasionaliste voer wraakaanvalle op die huise van samesweerders uit.

Die plaaslike skandaal het landwyd opspraak verwek toe Israeli-koerante berig het dat kapt Avi Mark se diens opgeskort is.

Dié offisier was nie juis baie diskreet nie en sy jeep-manewales het die plaaslike inwoners vertoorn. Hy is ook 'n jaloerse man wat nie gehuiwer het om Palestyne wat by Abir vlerksleep op hulle plek te sit nie.

Eindelik het sy base en sy vrou snuf in die neus gekry.

Na herhaalde waarskuwings van die leër het genl Yitzhak Mordechai, bevelvoerder van Israel se sentrale militêre gebied, besluit om sy diens op te skort.

Ter verdediging het kapt Mark aangevoer dat hy Abir gebruik het om inligting oor die Palestynse nasionaliste te bekom. Hy kon egter nie die leër oortuig nie. Ook nie sy vrou nie - sy het nou aansoek om 'n egskeiding gedoen.

'n Paar weke gelede het mev Mark buite die huis van Madame Nina gewag totdat die verliefdes teruggekeer het. Die twee vroue het - ten aanskoue van die hele dorp - in 'n rusie betrokke geraak.

Nou wil Avi se vrou die filmregte verkoop en hoop om die hoofrol as "slagoffer van die hartstog" van die Intifada te speel. - AFP

Agt Israeli's in hof oor PLO-ontmoeting

JERUSALEM - Agt Israeli's het dié week tereggestaan omdat hulle met lede van die Palestynse Bevrydingsorganisasie (PBO) gepraat het.

Volgens hofamptenare in die sentrale dorpie Ramla waar die agt tereggestaan het, het die agt in 1987 PBO-amptenare in Boedapest ontmoet.

Die groep was deel van 'n linkse afvaardiging wat 'n Israeli-wet van 1986 - wat kontak met "terroristiese groepe", 'n kategorie waarby die PBO ingesluit is - verontagsaam het.

Charlie Bitton, 'n parlementslid wat ook aan die Boedapest-ontmoeting deelgeneem het, is nie gelas om in die hof te verskyn nie as gevolg van sy parlementêre immuniteit.

Die saak van Aliza Barbie, Shevah Friedman, Nili Hartman, Shulamit Moskovicz, Hanna Ovadia, David Ish Shalom, Elie Tepper en Doron Vilner is reeds drie keer op versoek van die verdediging uitgestel.

Die aktivis Abbie Nathan, wat op 9 Februarie vrygelaat is ná vier maande in die tronk weens skakeling met die PBO, het onlangs gesê dat die PBO-leier, Jasser Arafat, met die Israelipubliek oor die Jordaniese televisiediens gaan praat en 'n oproep tot vrede doen. Maar in Amman het 'n senior-amptenaar van die PBO se uitvoerende komitee gesê dié organisasie het nog nie besluit of hulle met die uitsending voortgaan nie. - AFP

Roemeense nasionaliste geniet al meer steun

BERNARD ESTRADE

BOEKAREST - Militante Roemeense nasionaliste, wat daarvan beskuldig word dat hulle etniese Hongare aanval, is besig om 'n politieke mag te word wat groot populêre ondersteuning geniet.

Die bloedige stryd teen die land se groot etniese Hongaarse minderheid is 'n duidelike aanduiding van die nasionale gevoel - ná 40 jaar van diktatorskap deeglik onderdruk - wat nou na vore kom. Met nog twee maande voor Roemenië se eerste vrye verkiesing ná vier dekades, is selfs die Roemeense tussentydse president, Ion Iliescu, versigtig om nie die nasionalistiese groep, bekend as Vatra Romaneasca ofte wel Roemeense tuisland, te antagoniseer nie.

Verlede week het die regering dié groep daarvan beskuldig dat hulle etniese Hongare in die Transylvaniese dorpie Tirgu Mures aangeval het. Roemene bewapen met hooivurke, byle en knuppels het Hongare deur die strate gejaag, klaarblyklik onbewus van die buitelandse televisiespanne wat besig was om die konflik op video vas te lê.

Maar Sondag het Iliescu gesê dat "Vatra Romaneasca en sy miljoene lede" 'n "model-organisasie" is wat met "konstruktiewe dialoog" begin het.

Sedert die val van pres Nicolae Ceausescu in Desember het etniese Hongare toenemend die teiken van Roemene se frustrasie met hul haglike lewensomstandighede geword. Daar is gerugte dat Ceausescu se geheime polisie, die securitate, agter die skerms werksaam is, en dat die Vatra bande met die Nasionale Kleinboer-party, een van die groot opposisie-partye, het.

"Daar is 'n groot risiko van burgeroorlog," het Octavian Ghibu, 'n stigter van Vatra, gewaarsku. "Hulle sê ons het drie miljoen volgelinge, maar as dinge voortduur, gaan ons binnekort 10 of 15 miljoen wees. Oral, in fabrieke, besighede, kantore, is ons besig om te organiseer. Ons is gereed om die strate in te vaar as ons dink dat die tyd ryp is." - AFP

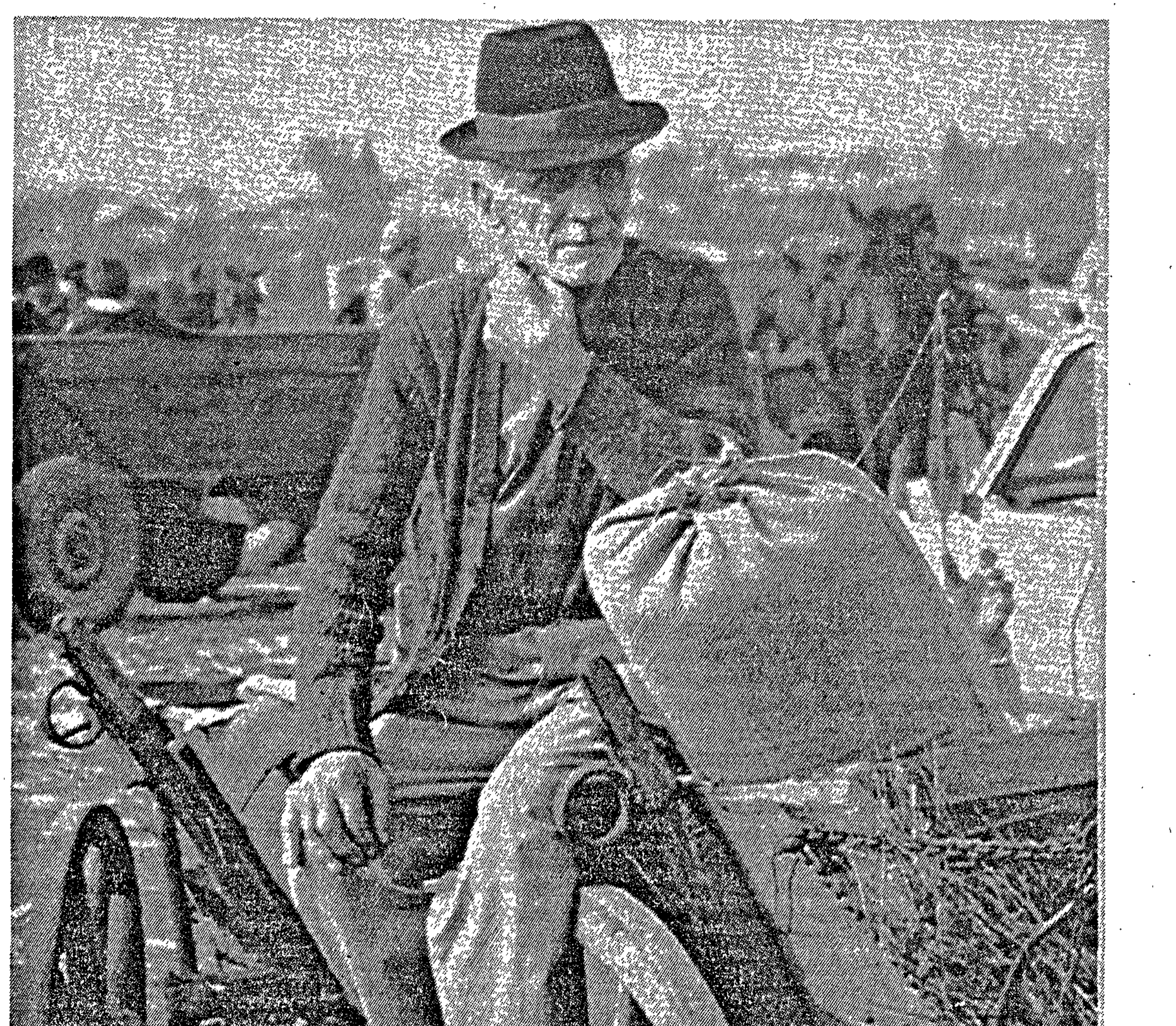

Regs: 'n Roemeense kleinboer dié week op sy wa afgeneem. Hy sit en wag dat mense sy aartappels koop

(Foto: AP)

Russiese ystervuis in die handskoen?

EVERT VAN DIJK

WAT is die verskil tussen die Sowjet-Unie se benadering tot die demokratiseringsproses van die Balkanlande soos Hongarye, en die onbuigsame houding jeens die Baltiese state soos Litaue?

Wat is die toekoms van glasnost as die Sowjet-president, Mikhail Gorbatsjof, sy tenks uit Tsjeggo-Slowakye onttrek, maar Russiese troepedraers na Litaue stuur? Om antwoorde op dié vrae te kry, is dit allereers noodsaaklik om in die geskiedenis terug te gaan.

Die Balkanstate is onder die Russiese invloedsfeer ná die Tweede Wêreldoorlog tot stand gebring. Aan die ander kant is die drie Baltiese state Litaue, Estland en Letland reeds vóór die Russiese toetrede tot die Tweede Wêreldoorlog by Rusland ingelyf. Dié inlywing is egter nooit deur baie lande, soos Amerika, erken nie.

Volkeregtelik erken Amerika die bestaan van een onafhanklike Litause staat, maar in die praktyk was Westerse lande huiwerig om die daad by die woord te voeg - selfs nou dat 'n demokraties verkose regering in Litaue die land weer eens "onafhanklik" verklaar het.

In geografiese terme is Litaue 'n klein landjie van 65 000 vierkante kilometer met ongeveer 3,5 miljoen inwoners waarvan die Russiese bevolking 'n etniese minderheid vorm. Nietemin het dié landjie vir Gorbatsjof voor een van die grootste uitdagings in sy politieke loopbaan te staan gebring. Hoewel die Russiese volkskongres in Moskou reeds die "onafhanklikheidsverklaring" van die Litause parlement met 'n groot meerderheid (1 463 teen 94 stemme) verwerp het, is die vraag nou of die Russiese president van sy nuwe uitgebreide magte gebruik gaan maak. Die volkskongres het die betrokke besluit geneem op grond van artikels 74 en 75 van die Sowjet-grondwet wat bepaal dat Sowjet-wette 'n hoër gesag as wette van die Russiese republieke het. Andersins wys die Litause president Vytautas Landsbergis daarop dat republieke die reg het om af te stig.

Ingevolge sy nuwe magte as opperbevelvoerder van die Russiese leër kan Gorbatsjof in die republieke se sake ingryp. Hy het dit die afgelope paar dae reeds gedoen. Russiese soldate het nie slegs die hoofkwartier van die Kommunistiese Party in Litaue beset nie, maar ook Litause drosters uit die Russiese leër hardhandig uit hul skuilplekke aangekeer.

Hoewel Russiese leiers sowel binne- as buitelands verklaar dat hulle selfbeheersing aan die dag lê en die Litause kwessie vreedsaam wil oplos, is die moontlikheid groot dat 'n verdere Russiese militêre ingryping binne die volgende paar dae gaan plaasvind.

Moskou is bekommerd oor byvoorbeeld die oprigting van 'n aparte Litause grenswag. Daarmee saam het die drama rondom die ongeveer 1 000 Litause "drosters" uit die Russiese leër die spanning verder verhoog. In Litaue het die opdrag vanuit Moskou dat Litauers hulle wapens - meestal jaggewere - aan die Russe moet oorhandig, die gemoedere opgejaag.

Die betoging deur 'n paar duisend Russiese burgers in die Litause hoofstad teen die onafhanklikheidsverklaring kan nou die verskoning vir Gorbatsjof bied om militêr in te gryp. Daarby kom nog die lou reaksies uit Washington en Londen op die beroep wat Landsbergis op Westerse regerings om steun gedoen het.

Gorbatsjof sal nietemin versigtig moet wees om nie sy nuutgevonde vriende binne- sowel as buitelands die harnas in te jaag as hy verdere hardhandige optrede in Litaue goedkeur nie. Dit is maar 'n jaar gelede dat Russiese soldate minstens twintig oproeriges in Tblisi (die hoofstad van die Georgië) doodgeslaan het. Dié voorval is nog vars in die geheue en het die gewildheid van Gorbatsjof in sy eie land baie skade berokken.

Aan die ander kant sal Gorbatsjof groter nasionalisme in die Russiese republieke stimuleer as hy aan die eise van Litaue toegee. Die Russe is ook bevrees dat as die staatsbedrywe in Litaue geprivatiseer word en Litaue 'n munt met doeane-reëlings instel, die druk op perestroika die Russiese staatsbestel in gevaar sal stel.

Kommunisme het sedert die dae van Karl Marx baie veranderings ondergaan om by nuwe situasies aan te pas. Dié ideologie staan in 1990 voor een van sy grootste toetse.

Die vraag is nou of die Russiese beer of duif gaan seëvier. Terwyl die laaste kolonie in Afrika (Namibia) verlede week onafhanklik geword het, bly die vraag wat in die nabye toekoms met die laatste Russiese "kolonie" gaan gebeur. - INS

Litause polisie aan die kant van die mense

VILNIUS - Indien nodig sal die Litause polisie die mense van dié Baltiese republiek - wat hulself op 11 Maart onafhanklik verklaar het - teen die Rooi Leër beskerm, het 'n senior polisie-offisier dié week gesê.

"As die leër teen die mense optrek, ja, sal ons vir die mense veg," sê die onderhoof van die polisie in die sentrale Lenin-distrik van Vilnius, Algirdas Palacka. Die uittredende Litause minister van binnelandse sake, Marijonas Misiukonis, het die 13 000 lede van die polisie onder die regstreekse gesag van die Litause regering geplaas.

Misiukonis het gesweer om die Litause wette in die republiek te laat geld.

Palacka sê hy het 'n hele paar jaar in die Rooi Leër gedien, maar bygevoeg dat die polisiereëls daar is om "die belange van die mense te beskerm".

"Ons het by die polisie-kollege geleer om die wet te respekteer, en ons wet is die Litause wet."

Palacka, wat verkies om sy vrae in Litaus eerder as Russies te beantwoord, sê die mense se houding jeens die polisie het verbeter want "hulle het besef dat die polisie die enigste mag is wat hulle kan beskerm, veral in gevalle van wreedaardige aanvalle op individue".

'n Verslaggewer van Agence France-Presse het dié week gesien hoe 'n polisiepatrollie drie Sowjet-troepe om hul dokumente gevra en eindelik weggelei het.

Sowjet-valskermsoldate het ook dié week vier geboue van die Kommuniste Party beset in wat beskou word as die jongste voorvalle in die senu-oorlog tussen Moskou en die Vilnius-regering.

'n Litause radio-omroeper, Vitas Usas, sê: "Dit is waar dat ons houding jeens die polisie ingrypend verander het. Eerstens omdat die status van die mag verander het, en tweedens omdat ons dink hulle is die enigste mense wat ons kan beskerm."

Die uitsaaigebou is die afgelope paar dae reeds onder beskerming en daar word 24 uur lank uitgesaai. As die uisending gestaak word, sal die mense weet dat die uitsaaigebou oorgeneem is, sê Usas.

"Ons weet die polisie alleen gaan ons nie beskerm nie, die Rooi Leër is te sterk vir hulle - maar hulle sal in geïsoleerde gevalle tussenbeide tree, soos wanneer Litause burgers aangeval word," sê Usas.

Een Litause polisieman het probeer ingryp toe Sowjet-soldate drosters wat in 'n psigiatriese hospitaalsaal geskuil het, bymekaar gemaak het. Volgens 'n woordvoerder van die polisie, kapt Jonas Dervinis, is dié polisieman steeds in die hospitaal weens hoofbeserings.

"Dit is nie ons werk om met die troepe te veg nie," sê Dervinis. "Ons moet saamwerk om die mense in geval van voorvalle te beskerm. Dit is ook die leër se werk," sê hy.

"Maar die situasie het verander toe die leër in die republiek ingekom het," sê hy met verwysing na die versterkings vanuit Moskou wat verlede Sondag in Litaue aangekom het. - AFP

Die generaal en die droster

'n Generaal van die Rooi Leër in gesprek met 'n droster uit dié leër. Van die drosters het in die psigiatriese saal van 'n hospitaal geskuil.

(Foto: AP)

Hongkong se jeug is rusteloos...

CLAUDIA MO

HONGKONG - 'n Onsekere Hongkong het 'n geslag van ontwortelde jongmense voortgebring, sê maatskaplike werkers en akademici.

"Ons jongmense leef in 'n samelewing sonder enige vertroue in die toekoms... en dit verskerp hulle gevoel van onsekerheid," sê 'n maatskaplike werker wat in 'n jeugsentrum werk.

'n Voortdurende eksodus van mense en 'n geskarrel na buitelandse paspoorte voor die 1997-sperdatum wanneer China dié Britse kolonie terugkry, het 'n baie negatiewe invloed op die mense, sê sy.

Sy sê kinders met die vooruitsigte om saam met hul ouers oorsee te gaan woon, voel of hulle in 'n oorgangstydperk leef, en dit het rusteloosheid tot gevolg.

Hulle situasie het ook verwyte onder hulle ouderdomsgroepe, wie se ouers nie die geld of die vaardighede het om te emigreer nie, tot gevolg.

Dit lei daartoe dat die kinders "net plesier wil hê", sê sy.

Die studente-dekaan van Lingnan-kollege, Wong Yiu-Chung, sê dit wil voorkom asof daar 'n sterk gevoel onder die jeug bestaan dat hulle "onbevoeg is om enigiets te doen".

"Gevolglik het hulle 'n sterk drang ontwikkel om geld te maak," sê hy.

Chan Wing-Tai, 'n Hongkongse sosioloog, sê: "Ons kan nie die kinders blameer nie. Ons omgewing, 1997 en so aan, kon nie daarin slaag om enige fondamente te lê nie.

'n Professor in sosiologie, Wong Siu-Lun, waarsku dat die ergste nog te wagte moet wees soos die eksodus toeneem. Die koloniale regering sê 1 000 mense verlaat Hongkong per week. - AFP

Maleisië lag nie vir Steve Martin se grap nie

KUALA LAMPUR - 'n Grap deur die akteur Steve Martin by die Oscar-oorhandigingseremonie dié week, het die jong politici in eerste minister Mahathir Mohamad se Verenigde Maleise Nasionale Organisasie (Umno) hewig ontstel.

In 'n klaarblyklike verwysing na Maleisië se strawwe dwelmwette, het Martin gesê: "Ons sou daarvan gehou het om regstreeks in Maleisië uit te saai, maar die TV-span is op die lughawe gehang."

"Dit is 'n siek grap. Dis nie snaaks om mense te hang nie," sê Zahid Hamidi, die inligtingshoof van Umno se jeugvleuel.

Twee Australiërs en 'n Brit was tussen die 60 mense wat sedert 1975 weens dwelmmisdade in dié land gehang is.

Daar is 'n Amerikaner tussen die mense wat nog verhoorafwagtend is vir dwelmmisdade wat ook met die dood strafbaar is.

"Martin se uitspraak was ongevraagd en hy het ons land in 'n slegte lig gestel, veral omdat ons Besoek Maleisië-jaar vier," sê Zahid. - AFP

'Veelpartystelsels nie vir Afrika nie'

NAIROBI - Die president van Kenia, Daniel Arap Moi, het dié week gesê dat 'n veelpartystelsel "nie geskik vir Afrika" is nie, berig die amptelike Keniaanse nuusagentskap, KNA.

Moi, die hoof van 'n staat waarin die Kenyan African National Union (Kanu) die enigste wettige party is, sê veelpartystelsels sal net op "allliansies van stamgroeperings" neerkom.

"Om met 'n veelpartystelsel te begin, sal gewis chaotiese situasies tot gevolg hê wat onomkeerbaar sal wees," het hy gesê.

Hy het verder gesê dat hy dit ironies vind dat Westerse lande veelpartystelsels in Afrika steun nadat hulle "Afrika-state volgens etniese grense verdeel het".

Volgens Moi is daar geen ooreenkomste tussen Kenia en Oos-Europa nie, omdat Kenia nie 'n kommunistiese land is nie.

Gewese kabinetminister Kenneth Matiba het dié week aan joernaliste gesê dat die polisie hom aangehou en daarvan beskuldig het dat hy beplan om 'n politieke party op die been te bring. Hy ontken die beskuldiging. - AFP

Die tagtigs het die kultuur van stilbly verander

As jy Trevor wil stil hê, sluit hom op

IN Wes-Kaapland loop versetpolitiek en Trevor Manuel, UDF-leier, hand aan hand, berig ELSABé WESSELS

DIEGENE wat Trevor Manuel probeer stilkry het, het geleer. As jy Manuel nie wil hoor nie, moet jy hom opsluit.

En dit is presies wat die owerhede gedoen het. Vir 23 maande, van 1986 tot 1988. Twee maande later in September 1988 het hulle hom weer in aanhouding sonder verhoor geneem. Dié keer vir ses maande. Sy deelname aan die versetveldtog in September 1989 het hom weer sonder verhoor agter tralies laat beland.

"Vir te lank was daar 'n kultuur van stilbly in die Wes-Kaap. Mense het gedink die Boere is te sterk. Maar in die tagtigerjare het dit verander."

Manuel se stem van verset is gehoor sedert die stigting van die UDF in 1983. Hy was die eerste sekretaris van die UDF in die Wes-Kaap. Hy is later tot die nasionale uitvoerende komitee verkies. Dié aktiwiteite het, soos die geval was met die res van die UDF-leierskap, lang periodes in aanhouding tot gevolg gehad.

Sy eerste ervaring was aanhouding onder Artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid. Daarna is hy onder huisarres geplaas.

Sy woorde as 'n voortvlugtende in 1985 was profeties: "Die regering kan ons aanhou, ons arresteer en ons verbied, maar hulle sal ons nie stop nie. Ons sal die stryd om apartheid ongedaan te maak, voortsit," het hy gesê.

"Natuurlik is ek bly dat my beperkings opgehef is," het hy gesê toe sy huisarres later ongeldig verklaar is. "Nou kan ek kan ek myself dieper in die stryd teen apartheid ingrawe."

Solank Manuel egter op vrye voet was, was hy balk in die oog van die veiligheidsmagte. Sy verwerping van die beperkings wat op hom gelê is, het hul na strenger optrede laat gryp.

Soos die res van die UDF-leierskap moes Manuel en sy gesin die spit afbyt van verskerpte onderdrukking en 'n voortgesette noodtoestand. Teen September 1985 was twee derdes van die UDF-leierskap dood, in aaNhouding of verhoorafwagtend. "Leierskap kan vervang word, maar populêre opstand kan nie onderdruk word nie," het Manuel in reaksie daarop gesê.

Dit is Manuel se gemeenskapsbetrokkenheid wat hom aandryf. Manuel verstaan die politieke dinamiek van die Wes-Kaap. Die Kaap met sy konserwatiewe bruin gemeenskap stel

Foto: Eric Miller, Afrapix

sy eie politieke eise. Dis anders as die res van die land. Hier is swart getalle kleiner as die gevestigde bruin gemeenskap.

Die kongres-tradisie onder bruinmense is nie eers 'n dekade oud nie, sê Manuel. Die ANC-vlag is in 1981 op 'n begrafnis op Worcester die eerste keer gehys. Daarmee saam het die naam Nelson Mandela vir die eerste keer betekenis begin kry.

Sedertdien was daar egter 'n snelle verandering in die politieke lojaliteite van die mense. Die toestroming na die eerste toespraak van Nelson Mandela in die hartjie van Kaapstad het gewys waar populêre sentimente - veral onder die jongmense - lê.

Die jeugdigheid van die aktiviste in die Wes-Kaap is nog 'n karaktertrek van die politieke kultuur hier. Manuel, 33, is 'n "ou man" in die politiek van die Kaapse Vlaktes.

Volgens Manuel het werklike politieke betrokkenheid in 1985 posgevat na die Goniwe en Galatabegrafnisse in die Oos-Kaap. Kort daarna is boikotte by skole en ander inrigtings uitgeroep. Die opmars na Pollsmoor in Augustus 1985 het duidelik daarop gedui dat politieke militantheid gekom het om te bly.

"Teen die tyd dat die noodtoestand na Kaapstad uitgebrei is, was die Skiereiland in vlamme," onthou Manuel.

Die voorste aktiviste was uit die bruin gemeenskap. Dit was 'n nuwe ervaring vir die gemeenskappe van die Vlaktes wie se sosiale en teologiese konserwatisme nie die bestanddele vir 'n versetkultuur geskep het nie. Veral die kerke het politieke konserwatisme goedgepraat en versetpolitiek afgekeur.

Maar die voorbeeld wat "gesiene mense" gestel het, Allan Boesak, Franklin Sonn, Jakes Gerwel en ander, het die mense oorgehaal, sê Manuel.

"Dit was vir mense belangrik om te sien hoe 'n Franklin Sonn, wat as konserwatief bejeën is, hom by die versetpolitiek aangesluit het."

Volgens Manuel gebruik hy sy eie ma as monitor om die gevoelens van die mense te meet. Hoewel sy aanvanklik teen sy betrokkenheid was, staan sy nou langs haar enigste seun.

Wat organisasie betref, het die Wes-Kaap, volgens Manuel, ook nie dieselfde hete karakter van die townships van die binneland nie. Die letsels van gedwonge verskuiwings is nog sigbaar in die gemeenskappe wat seker swaarder as enige ander deur die Groepsgebiedewet getref is.

Huisgesinne en hegte gemeenskappe is uitmekaar geruk met die gedwonge verskuiwings van bruinmense na kitswoongebiede tussen die sandduine van die Kaapse Vlakte.

"Geen ander gemeenskap is so ernstig aangeraak soos die mense van die Wes-Kaap nie. Dit het die wese van die gemeenskap beskadig. Ons sukkel steeds om 'n gemeenskapsgevoel by mense te kweek," sê Manuel.

Manuel is 'n produk van hierdie gemeenskap. Waar hy in Kensington grootgeword het, het hy vroeg reeds met die groepsgebiedewet kennis gemaak. Hul swart bure was ook die slagoffers van gedwonge verskuiwings - hulle moes weg na Guguletu toe.

Vir Manuel self was 'n keerpunt 'n kerkdiens waarop ingeperktes hul tot die versetveldtog verbind het. "Dit was nie 'n roekeloosheid nie. Dit was dapper."

Dit was die begin van die versetveldtog wat landwyd uitgebrei het.

Vir Manuel was dit die begin van 'n nuwe era van politiek. Hy was reg. Die uitsprake van 2 en 11 Februarie deur staatspresident FW de Klerk het 'n breër politieke ruimte geskep.

Die opdrag van die UDF sien hy nou as om voorbrand te maak vir die vestiging en uitbreiding van die ANC.

Trevor Manuel sal dan steeds daar wees.

WOODMEAD SCHOOL

invites applications for the post of

HEAD OF BOARDING

Main Responsibilities
* Care of 160 Secondary School Boarders of all races and both sexes
* Management of the Boarding House staff, buildings, inventory, catering and cleaning

Qualifications & Experience

Only experienced teachers, school counsellors or social workers should apply. The successful applicant will have staff management skills, and the maturity to handle questioning and challenging students. The incumbent will not be expected to teach.

Attractive on site housing and conditions of service are offered. Salary negotiable. Ideally the successful applicant will commence duty in May 1990.

Written applications with CV's, testimonials, and referees' names should reach

The Headmaster
Woodmead School
PO Box 68068
BRYANSTON
2021

before 17 April 1990. Woodmead has a non-discriminatory employment policy.

SA se leiers (23): Trevor Manuel

ELSABé WESSELS

TREVOR MANUEL, die sekretaris van die UDF in die Wes-Kaap, is op 31 Januarie 1956 in Kensington in die Kaap gebore.

Manuel het as 'n 13-jarige seun reeds in die politiek begin belang stel. Tydens sy hoërskooljare op Harold Cressy het hy by die jeugafdeling van die Arbeidersparty betrokke geraak.

Na skool het hy eers in 'n klerefabriek en daarna vir 'n konstruksiemaatskappy gewerk. Hy het hom later by die Tegniese Kollege ingeskryf waar hy 'n diploma in Siviele Ingenieurswese behaal het.

In 1979 het hy ernstig betrokke geraak by gemeenskapswerk en was 'n stigterslid van die Kensinton/Factreton Civic. In 1980 was hy betrokke by die stigting van Grassroots, 'n gemeenskapskoerant.

Weens sy belangstelling in gemeenskapsake het hy aktief betrokke geraak by die Cape Housing Action Committee (Cahac) waarvan hy later die sekretaris geword het. Hy het in 1981 sy konstruksiewerk gelos om hom voltyds op gemeenskapsmobilisasie toe te spits.

Na die stigting van die UDF in 1983 is hy tot sekretaris van die UDF in die Wes-Kaap verkies. Daarop het 'n reeks aanhoudings gevolg wat hom die grootste gedeelte van vier jaar in tronke gehou het.

In Oktober 1985 is hy vir die eerste keer onder Artikel 29 van die Wet op Binnelandse Veiligheid aangehou. Met sy ontslag is hy aan 'n streng inperkingsbevel onderwerp. Van Augustus 1986 tot Julie 1988 was hy 23 maande lank in aanhouding. Twee maande later in September 1988 tot Februarie 1989 is hy weer in aanhouding geneem. In September 1989 is hy weens sy deelname aan die versetveldtog weer in aanhouding geneem.

As 'n sleutelfiguur van die breë demokratiese beweging in die Wes-Kaap is Manuel verlede jaar op die nasionale bestuur van die National Reception Committee aangewys. Hy was ook een van die lede van die breë demokratiese beweging wat die ANC-leier Nelson Mandela op sy onlangse reis na Afrikalande en Swede vergesel het.

Manuel is met Lynne Matthews getrou. Hulle het twee kinders, Govan, 3, wat na die veteraan ANC-leier Govan Mbeki vernoem is en Pallo, 1, wat na die ANC se inligtingshoof, Pallo Jordan, vernoem is.

Afrikaner-identiteit en apartheid

Ons kan goed daarsonder klaarkom, dankie

IS apartheid die enigste bostik wat "Afrikaner-identiteit" nog aanmekaar hou?

Prof Pieter Potgieter (volgens ingeligte kerkmense die bestemde opvolger van Johan Heyns as moderator van die NG Kerk) vra onlangs of die ondubbelsinnige afwysing van apartheid en die vasbeslote wegbeweeg daarvan beteken dat "daarmee ook 'n prysgawe van Afrikaner-identiteit geëis word".

Nogal 'n eienaardige vraag vir 'n teoloog - maar dit is 'n kwessie wat blykbaar sterk in die gemoed van die gewone lidmaat woel. En daar sit ook meer teologie aan vas as wat 'n mens met die eerste oogopslag sou dink.

Baie hang natuurlik af van wat 'n mens met "Afrikaner-identiteit" verstaan. Honderde referate op stringe kongresse het al gepoog om dié glibberige "identiteit" vas te vat. Potgieter se vraag veronderstel dat 'n mistieke koppeling tussen Afrikanerwees en apartheid bestaan. Verdwyn die een, stort die ander in duie.

Feitlik is dit natuurlik nie weer nie. Lank voordat apartheid as 'n staatbestel bestaan het, was Afrikaners 'n bewuste en lewenskragtige kultuurgroep. Sonder 'n apartheidsbestel het die kultuur van die Afrikaner gebloei en gegroei. Ergo: Afrikaners kon baie goed sonder apartheid bestaan, dankie.

Die vermeende koppeling tussen Afrikanerwees en apartheid verraai egter iets anders - en dit is dat vanweë die onregverdige bevoorregting wat Afrikaans danksy apartheid geniet, hulle - sonder dat hulle dit waarskynlik besef - die bewaring van hulle "identiteit" aan wette oorgelaat het.

Ongemerk het hul kultuur ophou gróei omdat dit deur kunsmatige stutte regop gehou is, terwyl dit al lankal voos geword het. Miskien sal die afskaffing van apartheid 'n nuwe groeiperiode vir die Afrikaanse kultuur inlui - wanneer Afrikaners weer op eie bene moet staan en nie op wette staatmaak om hulle kultuur aan die gang te hou nie. Is dit nie ook die rede waarom Afrikaners so kwesbaar vir TV- en kitskultuur geword het nie?

Hier is die eerste aflewering van 'n tweeweeklikse rubriek oor die teologie en die samelewing, geskryf deur 'n paneel van voorste teoloë

Maar hier sit nog meer aan vas. Apartheid en Afrikaans is vir baie sinoniem omdat hulle nooit geleer is hóé om verskeidenheid te hanteer nie. Die grondslag van elke apartheidsargument is: Mense is anders, daarom moet hulle uitmekaar gehou word. Verskeidenheid is rede om te skei. As mense van verskillende herkoms, tradisie en agtergrond bymekaarkom in teaters, kerke, skole en op strande, kom daar 'n gemors.

Ons het aan dié argument - en dit is waarom dit met die kerk en die Bybel te doen het - 'n teologiese grondslag probeer gee. Dit is waarom dominees so gou reg is om oor kultuur te praat - en van die Afrikaner-identiteit wat dreig om verlore te gaan.

Want kyk, God het mos self 'n verskeidenheid van diere én mense geskape. Hy het tog self die mensdom in 'n babelse verwarring van tale (= kulture) laat uiteenspat. En die Bybel praat van Jode en Grieke en Romeine - dit wys tog dat God die bestaan van dié verskille sanksioneer.

Die kruste vorm van dié argument is dat die natuur tog leer dat selfs die diere wat God geskape het, hul plek ken: Kwaggas lol nie met wildebeeste nie, en renosters sal nooit met seekoeie paar nie.

Teen hierdie tyd weet ons dat dié soort van teologiese regverdiging vir apartheid nie opgaan nie. Maar dit neem nie die feit weg dat verskille bestaan en dat dit - teologies beskou - deel van die skepping is nie.

Die teologiese bevryding van apartheid sal in die gemoed van die gewone lidmaat eers 'n werklikheid begin word as hy of sy op 'n ander wyse oor verskeidenheid begin dink. Verskeidenheid is nie 'n rede om te skei nie, maar om bymekaar te bring. Omdat mense verskil, moet hulle nie uitmekaar gehou word nie, maar het hulle mekaar nodig en kan hulle mekaar aanvul.

Dit is op dié punt dat Bybelse begrippe wel 'n rol kan speel. Die beeld van die liggaam wat Paulus in Korintiërs gebruik, is juis om te verduidelik dat in die gemeente die oog nie sonder die hand kan klaarkom nie en dat dit nie help dat almal voete is nie.

Die liggaam funksioneer net as almal saamwerk en elkeen sy kant bring. Wat in die gemeente in die kleine gebeur, kan 'n model word van hoe om aan verskeidenheid in die gemeenskap as 'n geheel te dink.

Die liggaam vra nie dat alle verskille uitgewis en alle ore oë word nie. Ten einde die geheel sterk te maak, moet die oog oog bly en so goed moontlik sy werk doen. Dit beteken dat as die oog homself uitskakel en afsonder, die hele liggaam ly. Van die oog word verwag om die bes moontlike oog te wees.

Die volledige en vasberade uitloop van alle vorme van apartheid gaan dus nie die einde van die Afrikaner beteken nie. Inteendeel - dit gaan juis die Afrikaner bevry om uiteindelik die rol te vervul wat hy of sy in die nuwe Suid-Afrika kán en behoort te speel.

Nie om te domineer en te verdruk nie, maar om te dien en 'n beskeie maar beslissende bydrae te lewer.

Dit sal hom of haar nie alleen bevry van 'n verlede "too ghastly to contemplate" nie, maar vir die eerste keer in 'n lang tyd die kreatiewe kragte van die Afrikaner vrystel.

Die einde van apartheid kan dus 'n bloeityd inlui vir die kultuur van die Afrikaner wat nie meer onderdrukkend, selfgesentreerd en steriel is nie, maar beskeie, dienend, dinamies en bevrydend.

Nou hoef 'n mens nie meer te verdwaal nie...

GROENPRAATJIES

TIENIE DU PLESSIS

DIE groot aantal boeke oor die omgewing wat tans in boekwinkels lê, het almal twee dinge gemeen: hulle is gewoonlik baie duur (vol kleurfoto's en illustrasies) en gewoonlik só eensydig gespesialiseerd (hier praat ek van die onderwerp en nie noodwendig van die wetenskaplike/akademiese gehalte nie) dat 'n mens eintlik 'n uitgebreide boekery nodig het om 'n volledige prentjie te kry. Meestal sal dié prentjies van die "koffietafel-soort" bly.

Twee uitsonderinge kan egter dadelik genoem word.

Betreffende die Oos-Kaap is daar eerstens "A Field Guide to the Eastern Cape Coast" deur Bruton, Gess en Lubke (Wildlife Society, 1988). Ons het verlede jaar dié boek vir R21 gekoop toe ons die Oos-Kaap besoek het. Die prys van die publikasie is dus reeds buite die algemene verwagting laag.

Daarna is dit 'n wonder om die geweldige hoeveelheid inligting wat in dié boek saamgevat is te lees. Die redakteurs het in gedagte gehad om 'n volledige en wetenskaplike beskrywing van die Oos-Kaapse kusgebied te skep. Hulle het op uitstekende wyse hierin geslaag.

Kaarte van die hele gebied word verskaf. Die geologie en heersende weerpatrone word bespreek. Beskrywings en lyste van marinediere, landdiere en voëls word ingesluit, heelwat van die spesies word in lyntekeninge geïllustreer. Die ekologie van die kusstrook en lagunes word bespreek en identifikasie en beskrywing van die wye verskeidenheid van plante op die kuslyn en die see, word volledig verskaf. Reptiele en insekte kom ook aan die beurt.

En dan, om die prentjie volledig te maak, word die impak wat die mens op die ekologie van daardie streek uitoefen, geskets. Daar is die gebruiklike beskouing oor die negatiewe impak van die moderne mens op sy omgewing, maar die bespreking begin by 'n oorsig van die argeologiese geskiedenis van die Oos-Kaap, deur Europese skeepsvaarders en seerampe, die koloniale besetting tot 'n volledige beskouing van die mens in die natuur van die Oos-Kaap.

Dit is beslis 'n voorbeeld van 'n "holistiese" benadering tot omgewingspublikasies wat navolgenswaardig is.

In 'n enkel, stewige boek is byna alles wat 'n mens wil weet oor die totale omgewing vervat. Indien meer gespesialiseerde inligting nodig is, word daar genoeg verwysings na ander bronne gegee. 'n Brug word hier gebou tussen die leek en die wetenskaplike - die kompleksiteit van 'n kusomgewing word vir die leser deur 'n kompakte en verstaanbare teks ontsluit.

Hierdie boek word gevolg deur "The Magaliesberg" van Vincent Carruthers (Southern Books, 1990). Heelwat duurder (in hardeband) as die Oos-Kaap-saga, maar nie minder indrukwekkend nie.

Die boek word in twee afdelings verdeel: natuurstudie en kultuurgeskiedenis.

Natuurstudie: Geologie, omgewing, bome, flora, soogdiere, voëls, reptiele en insekte van die bergreeks word breedvoerig behandel.

Kontrolelyste word verskaf. Waarom die verskillende diere en plante voorkeur gee aan verskillende habitat-gebiede word telkens verduidelik. 'n Meer volledige opgawe van 'n spesifieke omgewing is binne die beperking van 'n enkele boek moeilik denkbaar.

Kultuurgeskiedenis: Carruthers begin ook by die argeologiese geskiedenis van die Magaliesberg. Die vroeë 19e eeu met die gepaardgaande veranderinge in die hele Suider-Afrika het ook die Magaliesberg geraak - Carruthers se bydrae kan as 'n goeie inleiding tot dié tydperk beskou word.

Die geskiedenis van stryd word voortgesit met die koms van die trekkers. Die Voortrekkers is nie vriendelik ontvang nie. In 1836 is 'n jagkommando onder Stephanus Erasmus deur Ndebele-krygers aangeval en net drie trekkers (Erasmus was een van hulle) het lewend daarvan afgekom.

Die gevoel van vyandigheid was wederkerig. Kaptein William Cornwallis Harris het tydens 'n jagtog in die Magaliesberge die volgend opgeteken: 'n Hoofman van Mzilikazi "spoke of the pleasures he had derived from feeling his spear enter white flesh ..." en oor die trekkers: "The men spoke in the most contemptuous terms of Moselekatse, regarding whom, they were very inquisitive ..."

Met die ontruiming van die Magaliesberg deur Mzilikazi in 1837 het die konflik tussen Boer en Tswana opgevlam. Die beskikbare landbougrond in die Magaliesberge is binne 'n dekade deur die Boere oorgeneem - elke manlike blanke was "geregtig" op twee plase van ongeveer 3 000 hektaar groot! David Livingstone skryf in 1846 oor dié tydperk: "They have taken possession of nearly all the fountains and the natives live in the country only by sufferance. Each chief when called upon is obliged to furnish the emigrants with as many men as any piece of work may require and except in the case of shepherds no wages are paid for labour. Labour is exacted as an equivalent for being allowed to live in the land of their forefathers."

Die vriendskap wat sendelinge met die swartmense van die omgewing opgebou het, het hulle ook die gramskap van die Boere op die hals gehaal en gelei tot die anneksasie van die Transvaal en die eerste oorlog van 1880 tot 1881. Dit is gevolg deur die Anglo-Boereoorlog van 1899 - 1902 waartydens die Magaliesbergreeks 'n hele aantal gewelddadige gevegte belewe het.

Carruthers se kultuurgeskiedenis van die Magaliesberge is 'n interessante afdeling wat egter hoofsaaklik oor die stryd om mag in dié bergreeks handel. Sou dit moontlik wees om 'n "ander" geskiedenis te vind en te dokumenteer?

Dié twee boeke is 'n plesier en 'n waardevolle bron vir meer volledige verwysingsbronne. Met sulke inleidings tot die "totale" omgewing kan enige mens rigting vind - ten minste in die Oos-Kaap en die Magaliesberge!

(Tienie du Plessis is 'n mede-direkteur van Taurus-uitgewers)

Êrens brand 'n lig...

Jannie Momberg

Vir baie jare was Suid-Afrikaanse sport gepolariseer tussen die sogenaamde "stelsel-sportliggame" en "nie-rassige beheerliggame", meestal verteenwoordig deur die South African Council of Sport (Sacos). As gevolg van Sacos se slagspreuk, "Geen normale sport in 'n abnormale samelewing", het hulle skakeling met alle ander sportliggame uitgeskakel. Dit het beteken dat die politieke situasie sportkontakte verhoed het.

Die totstandkoming van die National Sports Congress (NSC) het dié onbuigsaamheid verander, en vir die eerste keer is daar 'n sportliggaam wat bereid is om met baie meer buigsaamheid na dié moeilike probleem van sportkontak te kyk.

Wat nou nodig is, is om dié punt te bereik waar Suid-Afrika kan uitsien na internasionale sportkontak.

Die grootste struikelblok, volgens my, is toere - normale- of rebelle-toere. Die reaksie op die rebelle-toer was so heftig dat dit duidelik 'n groot verdelingsvraagstuk geword het. Wat nou nodig is, glo ek, is 'n besluit deur die onderskeie sportliggame om 'n moratorium op alle toere - amptelik of rebelle - te aanvaar.

Nog 'n kwelpunt wat toekomstige internasionale sportkontak verhoed, is die gebrek aan unifikasie tussen die verskillende beheerliggame. Dit is van uiterste belang dat onderhandelinge om die verskillende liggame te verenig so gou as moontlik moet begin.

'n Derde struikelblok is die rassediskriminasie wat steeds op skoolvlak bestaan. Solank sekere wit skole steeds diskrimineer en hulle eie onderlinge, eksklusiewe wit kompetisies hou, kan daar geen sprake van internasionale kontak wees nie.

'n Vierdie vraagstuk - en dit is 'n groot struikelblok - is die groot kloof tussen wit en swart se sportgeriewe en -onderrig. Die geweldige agterstand - 'n feit wat niemand kan ontken nie - moet ingehaal word.

Ek kan nie aan 'n beter plek vir versoening as die sportveld dink nie. Niks kan verskillende mense beter bymekaarbring as sport nie. In die gespanne onderhandelingstydperk voor die nuwe Suid-Afrika tot stand kom, moet ons sport gebruik sodat mense mekaar beter kan leer ken.

Ons skuld dit aan ons jongmense om hul van internasionale kompetisie te voorsien. Vir 30 jaar reeds was ons in die sportwildernis. Nog 'n paar jaar om die beloofde land van internasionale kompetisie te verseker, sal nie 'n te groot opoffering wees nie.

(Jannie Momberg is die DP-LP vir Simonstad. Die artikel is 'n uittreksel uit 'n toespraak dié week in die parlement)

Vrye Weekblad

Ons soek vrede

Die nuwe vlaag geweld wat die land nou weer teister, is uiters kommerwekkend.

Meer as dertig mense is die laaste week dood in geweld wat aan politieke motiewe toegeskryf kan word.

Letterlik honderde mense is beseer of gewond.

Al dié mense het ouers of kinders of broers of susters of mans of vroue.

Die geweldpleging kan in drie kategorieë ingedeel word: geweld in die townships wat deur meestal oordadige polisie-optrede begroet is; blankes wat swartmense uit haat en vrees aanrand of doodmaak; en die gevegte in die Pietermaritzburg-gebied.

Al dié vorms van geweld is ewe ontstellend.

In baie opsigte laat die geweld 'n mens dink aan die gebeure van 1984 en daarna, toe honderde mense landwyd gesterf en miljoene rande se skade aangerig is.

Maar dit is nou 1990, en die hele politieke klimaat is veronderstel om gans anders te wees.

Miskien is dit juis die nuwe klimaat wat die katalisator was. Mense wat hoor dat daar 'n verskuiwing in die fondamente van die stelsel plaasgevind het, maar nog niks self sien verander het nie. Die regering praat van vryheid en meerderheidsregering en laat Nelson Mandela vry en wettig die ANC, maar vir die gewone mense gebeur daar niks wat hulle kan voel nie.

Dus 'n gevoel van geweldige hoë verwagtinge, wat gefrustreer word deurdat daar hoegenaamd nie aan voldoen word nie.

Dit is deels onvermydelik, maar die regering en die ANC dra ook skuld hieraan.

Daar is hopeloos te veel voete gesleep in die tyd sedert 2 Februarie. Nasionale leiers behoort te weet dat wat gebeur het, hoë verwagtinge sou skep. En, soos die geskiedenis ons leer, so 'n situasie in geweld oorgaan as die verwagtinge gefrustreer word.

Een voorbeeld van die gedraaiery is die terugkeer van die ANC-bannelinge en die gesprek wat tussen 'n ANC-afvaardiging en die regering gaan geskied.

'n Senior-man van die ANC was hier om ondersoek te kom instel na die wetlike en veiligheidsituasie, en hy is terug Lusaka toe om sy kollegas aan te raai om hul besoek te vertraag. Die regering het nog nie die kwessie van amnestie vir die ANC-leierskap opgeklaar nie, ten spyte van 'n verklaring deur Staatspresident FW de Klerk 'n tyd gelede dat dit voorrang geniet.

Maar by die ANC self bespeur ons ook nie 'n oorweldigende geesdrif om gou terug te keer nie.

'n Ander faktor wat ons bang maak, is die optrede van die polisie, wat volgens baie getuies veral vir die hoë sterftesyfer verantwoordelik is. In Sebokeng, byvoorbeeld, is daar op skares gevuur sonder dat behoorlike waarskuwings gerig en tyd gegun is om uitmekaar te gaan.

Daar kan nooit 'n verskoning wees vir polisie wat oproeriges in die rug skiet nie. Mense hardloop nie agteruit as hulle aanval nie.

Die beheer - of gebrek aan beheer - van die polisiemag deur die regering is iets wat enige regdenkende Suid-Afrikaner koue rillings gee.

Die wit-op-swart-geweld in Welkom is waarskynlik die mees ontstellende. Scenario's van regse witmense wat swartmense sonder meer aanval, tower al jare lank beelde van Libanon op. En nou skielik lyk dit asof dit werklikheid kan word.

Ons glo die eerste mense wie se verantwoordelikheid dit is, is die regse leiers soos Andries Treurnicht van die Konserwatiewe Party en Carel Boshoff van die Afrikaner Volkswag.

Dié leiers staan voor in die koor wanneer daar oor Christenskap gepraat word. Maar dit is húlle regse haatpropaganda wat mense soos die barbare in Welkom gedryf het tot koelbloedige moord.

Miskien is die eerste mense wat moet gaan wal gooi in Welkom, die leiers van die Amptelike Opposisie in die Volksraad. Sekerlik glo hulle nie aan moord nie, en sekerlik is dit selfs nie in hul belang dat Suid-Afrika dieper in 'n bloedbad van rasse-konflik gedompel word nie.

Die Natal-geweld het nou sy absolute hoogtepunt bereik. Dié week was dit die bloedigste oorlog wat enige plek ter wêreld gewoed het.

Ons bid dat die komende ontmoeting tussen die visepresident van die ANC, Nelson Mandela, en hoofman Mangosuthu Buthelezi 'n vinnige einde hieraan gaan bring. As dit nie werk nie, sal Kwazulu en Natal stadigaan doodbloei en sal dié ramp al verder deur ons nasie sprei.

Oproepe op vrede werk nie meer nie. Ons nasionale leiers uit alle gemeenskappe moet nou fisiek daar wees waar die bloed vloei.

Tot baie onlangs het ons toekoms blink en belowend voor ons gelê. Skielik sien 'n mens net donderwolke.

Ons as 'n nasie moet nou opstaan en sorg dat daar 'n einde aan die geweld kom.

Die prys daarvoor gaan te duur wees.

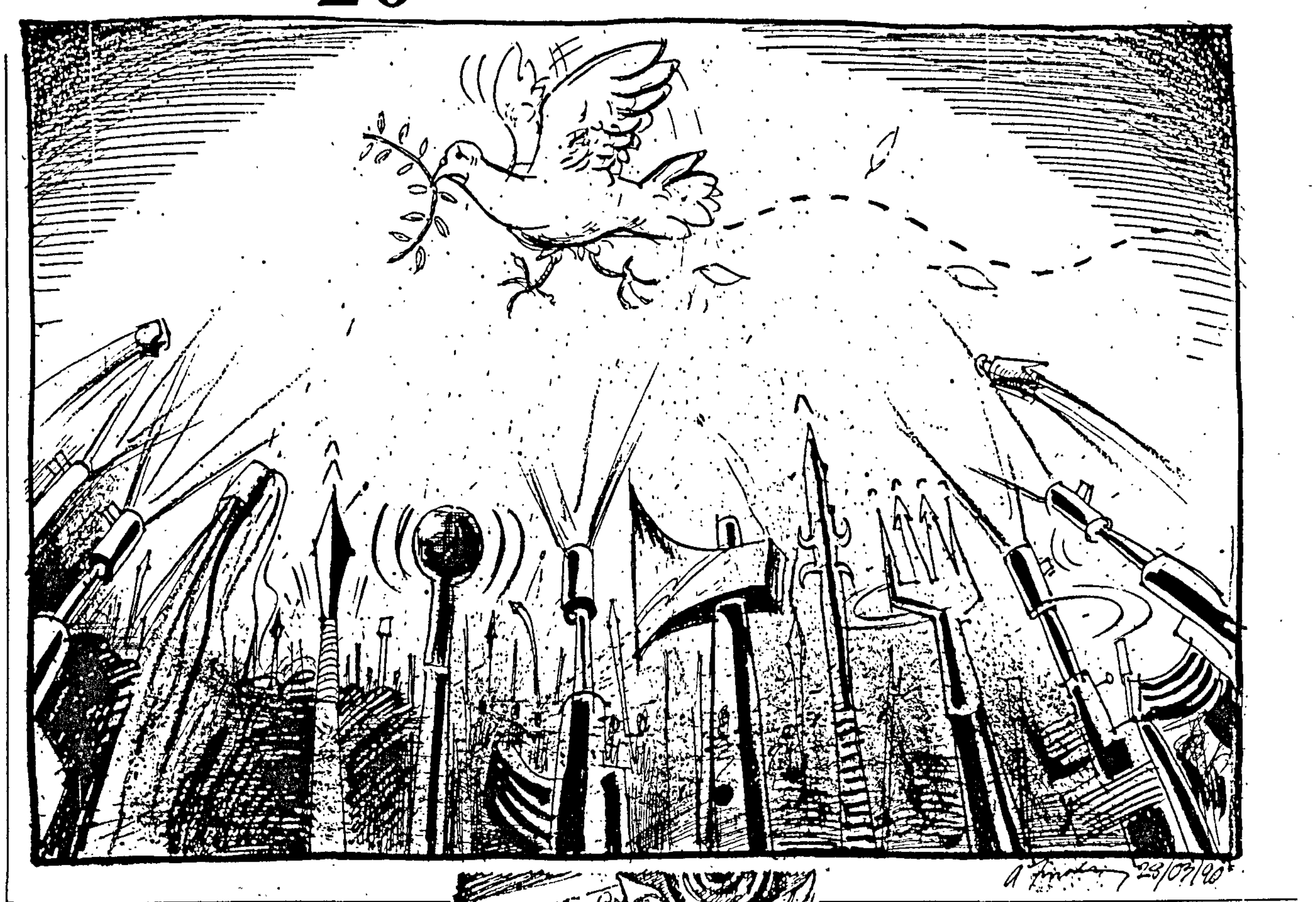

BRIEWE

Is kultuur-organisasies deel van die BSB?

Jannie Kultuur van Bonteheuwel skryf:
Na aanleiding van ondersoeke na die werksaamhede van die BSB, was dit vir my opvallend hoe dit met die werksaamhede van die Suid-Afrikaanse kultuurorganisasie en sy affiliate ooreenstem.

Dié organisasie het affiliate reg oor die Kaapprovinsie. Dit het ten doel om die mense van 'n spesifieke groep - in dié geval die sogenoemde "Kleurlinge" - meer bewus te maak van sy kultuur, en dat dit slegs binne groepsverband uitgeleef kan word. Negatiewe propaganda word teen die kerkleiers gemaak, byvoorbeeld 'n video waarin dr Alan Boesak 'n toespraak maak met insetsels waar 'n "necklace"-voorval die gehoor vervang. Dan word gesê dat dr Boesak teenwoordig is en vrede met die toedrag van sake het.

Die mense word gewaarsku teen die "totale aanslag" van die UDF en die ANC. Die Christendom word hier as grondslag gebruik, en hulle ruik dan ook die kommuniste binne die ANC en UDF uit. Boesak word prominent op video gewys met die Rooi Vlag agter hom.

Enorme bedrae geld word jaarliks hierin gestort. Vir die jeug en vroue word op 'n weeklikse basis gratis kampe gereël. Seminare en etes word aangebied. Die Weskus se Christelike Kultuurorganisasie het 'n groot saal en kantore betrek.

Uitgawes vir werknemers beloop duisende rande per jaar. Blankes beheer alles met bruin veldwerkers en sogenaamde raadslede wat oor geen uitvoerende magte beskik nie. Idees van werknemers wat die doel kan bevorder, word aanvaar. Enigiets teen apartheid word subtiel verwerp.

Geen konkrete bewyse van skenkers uit die private sektor kan bewys word nie. Enige persoon wat teen die organisasie gekant is en sy sieninge aan sy gemeenskap openbaar, word deur die werknemers gerapporteer.

Dubbele standaarde

Anti-dubbele standaarde van Welkom skryf:
Daar word deesdae baie gepraat en geskryf oor die tuislande wat sogenaamd misluk en van mure wat afgebreek moet word. Daar word ook gepraat van die vrede wat sal aanbreek as ons almal "een" geword het. Dit klink na dubbele standaarde.

Daar word gesê dat die tuislandbeleid misluk het. Dit kan net misluk vir diegene wat wil hê dit moet misluk. Vir die geldgierige geldmag pas 'n geordende samelewing glad nie. Hoe meer chaos daar op die aarde is, hoe groter is hul winste. Die lewe is relatief, wat een mens pas, pas nie noodwendig die ander nie.

Waarom nie 'n heel nuwe idee skep nie? Waarom nie die meeste groepe tevrede stel deur aan elke groep - die voorstanders van integrasie én die voorstaanders van segregasie - 'n eie gebied te gee nie?

Diegene wat meen dat die regses sleg is vir die samelewing, dat hulle diskrimineer, kan mos op die beste manier van hulle ontslae raak deur aan hulle 'n tuisland te gee. As die regses hul eie land het, is die voorstaanders van integrasie van hulle ontslae en behoort tevrede te voel. So ook sal dié wat segregasie voorstaan ontslae van die linkses wees en kan hulle weer tevrede voel.

Die bestaande tuislande kon gewerk het, maar die Geldmag se winste was nie groot genoeg nie. Enige goedbeplande projek behoort te werk, maar as die Geldmag besluit het hy hou nie van 'n projek nie, word die nuusmedia aangesê om te verkondig dat die projek misluk het. Die wêreld se geskiedenis is vol voorbeelde hiervan.

Botswana, Swaziland en Lesotho is Engeland se tuislande. Waarom is hulle nie ook mislukkings nie? Die Sowjet-lande soos Litaue, Letland en Georgië was almal een deel van Rusland. Waarom wil hulle nou skielik onafhanklik word? Die antwoorde is eenvoudig. Die Sowjet-Unie is 'n kunsmatige staat wat onassimileerbare volke teen hul sin in een staat gedwing het. Oos- en Wes-Duitsland is net mooi die teenoorgestelde geval. Hulle is broers, maar is deur die Geldmag teen hul sin in twee state gedwing.

Die Unie van Suid-Afrika was 'n kunsmatige staat wat teen die inwoners se sin deur die Geldmag geskep is. Die "Republiek" van Suid-Afrika is maar net oëverblindery. Hy bestaan nie werklik nie.

Die nuwe Suid-Afrika bestaan uit twee dele: Azania en Orania. Al wat nog kortkom is die grense. Hierdie sub-kontinent bestaan uit integrasioniste en segregasioniste. Daar kan net vrede kom as hulle geskei word - elk in sy eie land.

Gedwonge segregasie is net so verkeerd soos gedwonge integrasie, maar vrywillige, sinvolle skeiding bring vrede.

(Brief heelwat verkort - Redakteur)

Waar's dié digters

Henry Oliphant van Bloemfontein skryf:
Dit is 'n onomwonde feit dat Afrikaans sal voortbestaan in 'n alternatiewe Suid-Afrika. Dit wil egter voorkom of die Afrikaanse poësie, en hier praat ek van progressiewe Afrikaanse poësie, nie sterk genoeg na vore kom nie.

Neem nou maar Vrye Weekblad, massavergaderings en ander kulturele byeenkomste - daar bestaan nie werklik progressiewe Afrikaanse poësie nie.

Dit laat 'n mens wonder of die digters of potensiële digters dan werklik bestaan. Ek doen 'n ernstige beroep op u blad en alle lesers dat ons alternatiewe Afrikaanse digkuns moet aanmoedig. Dit kan as 'n muse vir baie Afrikaanssprekendes dien en kan beslis daartoe bydra om die nuwe Suid-Afrika verder te bou.

Daar is goeie Afrikaanse digters in ons midde, maar baie skryf op 'n vlak wat slegs die intellektuele verstaan en begryp. Daarom is dit van essensiële belang dat die gedigte op so 'n vlak is dat die werkers dit ook kan begryp.

'n Hoop kuns

Die skilders en verkopers van Kosmosprente van Muckleneuk, Pretoria skryf:
Chris Pretorius moet geluk gewens word met sy bydrae van 23 Maart in VryDag.

In net twee kolomme (bykans 600 woorde), het hy daarin geslaag om die grootste hoop stront in die geskiedenis van die Suider-Afrikaanse joernalistiek gepubliseer te kry.

'n Merkwaardige prestasie; soveel mense voor hom het dit al probeer doen!

Voorwaar, hy maak naam vir homself.

Vervolg op bl 22

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113.

Rook oom boom, oom?

DIE Konserwatiewe Party se ideaal van 'n wit, Verwoerdiaanse republiek is 'n daggadroom, sê die DP-LP vir Constantia, Roger Hulley, dié week in die Parlement.

Oom Andries met 'n zol? Rook oom boom, oom?

Dit gee sommer 'n heel nuwe betekenis aan die term "witpyp". En die nuwe KP-slagspreuk kan wees: "Rook 'n witpyp, nie 'n vredespyp!"

Brolloks dink dit is 'n interessante gedagte. Eintlik moet al die ver-regses elke dag verplig word om drie Valiums te drink, maar dagga is makliker bekombaar, so dis miskien 'n beter idee.

'n Mens kan jou die dialoog by 'n KP-koukousvergadering voorstel:

Ferdi: "Hey, Koos my china (suig), die whiteys van Welkom was so coool, man, kan 'n man dan nie (suig, suig) honorary citizenship vir 'n man organise nie? (blaas) Ek meen, wanneer laas het ons die darkies so goed gezap, ek sê. (suig)

Koos: "Make it, make it, before the darkies take it! (suiiig)

Andries: "Nei, ons vat nie twak van kabouters nie. (blaas) Maar bra Ferdi, laat ek jou net een ding tune: ek laaik van Welkom se people, maar (suig) Boksburg is eintlik my stomping ground. Maar kan ons (blaas) nie net Boksburg se naam ver-Afrikááäns nie? (suig. suig.)

Moolman: "Cut the crap, my bra. Kom ons maak liewer 'n ding wat stink."

Of so iets. En dan word die CP die Cool Party.

Dagga kan boonop nog die grootste uitvoerproduk van die Boerestaat in die Noord-Kaap word. En dan gaan DP nie meer staan vir Durban Poison nie, maar vir Dorsland Poison.

* Ja. (suig) Só kan dit net beter gaan vorentoe, ek sê.

Juistemint

Richard van der Ross vertel tydens sy Rykie van Reenen-gedenklesing by Unisa van 'n vriend wat twee berigte in Die Burger lees waarin daar op een plek na 'n "seuntjie" en op 'n ander plek na 'n "klonkie" verwys word.

Toe skryf hy 'n brief aan die koerant en vra of sy vermoede reg is dat die seuntjie wit en die klonkie swart is.

Onderaan antwoord die redakteur toe in vier woorde: "U vermoede is juis."

Laat dit 'n boodskap vir ons almal wees. Dit is die antwoord op alles wat ons tot nou toe oor die Nasionale Party, die Nasionale Pers (ekskuus, nou kloof Bittergal hare), en die Boere-establishment vermoed het.

* U vermoede is juis.

Antie wie?

Daar word 'n konsert gehou vir Nelson Mandela in Londen. Die SAUK, wonder bo wonder, wil die hele ding oor ons TV uitsaai, en maak 'n hele aand se programme skoon.

Toe kom, volgens die storie wat Brolloks hoor, die Britse Anti-Apartheid Movement en die ANC se Londense mense en sê aikona, geen Mandela-konsert oor die rassistiese senders van die wit, rassistiese minderheidsregering en fascistiese militêre junta van Pretoria nie.

BROLLOKS EN BITTERGAL

Nou wie se leier is Mandela? Die bleek, vuilerige hariges met die gekraakte toonnaels in die AAM, of ons s'n? Is die konsert nie juis gereël as 'n oorwinningsfees nadat apartheid 'n doodshou toegedien is en Mandela vrygelaat is nie? Is dit dan nie juis die mense van Suid-Afrika wat onderdruk word nie? Die enigste onderdrukking wat die grys mensies van die AAM ken, is binne hul eie koppe. Auntie Boring. En as ons onsself bevry en apartheid is begrawe, wat se cause gaan hulle dan aangryp?

Nee, dis nou seker weer te erg. Brolloks is seker die mense bedoel goed. Maar hulle moet ophou met hierdie Britse arrogansie om vir ons te besluit wat ons moet sien en wat nie. As Mandela 'n vriendelike onderhoud aan die SAUK-TV toestaan, kan sy konsert sekerlik ook maar gewys word. Die boikot is teen die onderdrukte mense van Suid-Afrika en teen die ANC se binnelandse volgelinge, nie teen die rassistiese regime nie. Of het hulle gedink FW gaan 'n reggaepruik opsit en voor die TV vasgenael sit?

* Ag nee wat, kamerade. Die tyd vir dié soort knee-jerk reaksies is vir altyd verby. En die ANC moet hom waaragtiglik nie so deur die AAM aan die neus laat lei nie.

Bob se paranoïa

Laat Bittergal amper dink aan Robert Mugabe, die enigste leier van 'n Frontliniestaat wat nie by Namibia se onafhanklikheidsfees was nie.

Meer as twintig staatshoofde uit Afrika, selfs Yasser Arafat van die PLO, was in Windhoek vir die fees. En boonop deel Zimbabwe 'n grens met Namibia.

Zimbabwe se (baie knap) diplomate in Windhoek was in groot verleentheid. En hoe meer die verskonings uit Harare kom, hoe groter het die verleentheid geword.

Hy is te besig met die verkiesings. Hy is bang Edgar Tekere oefen 'n staatsgreep uit. Hy wil nie saam met FW de Klerk op 'n verhoog wees nie. En so aan.

Plein en simpel slegte maniere teenoor 'n buurman, Bob.

Maar nou hoor Bittergal die man se paranoïa ken deesdae nie grense nie. Sy Zanu-PF gaan waarskynlik dié week 'n weghol-oorwinning oor Tekere se ZUM behaal, maar steeds bly Mugabe so bang vir die man soos die duiwel vir 'n slypsteen.

Bittergal hoor ook elke keer as Sy Edele vir 'n dag of wat uit Harare vlieg, sê hy die ganse diplomatieke korps en die Zanu-vrouesangers aan om daar te wees om hom 'n heldeontvangs te gee as hy op die lughawe aankom.

En, om alles te kroon, gaan ons nou uiteindelik sy droom van 'n eenparty-staat afgekondig sien.

* En ons het soveel van jou verwag, Robert. En daar word jy net nog 'n diktator. Afrika is nie trots op jou nie, kameraad.

Skuus

Brolloks het so twee weke gelede sy voet heeltemal daarin gesit. Nou is dit weer tyd vir verskoning vra.

Brolloks het naamlik geskryf van al die geplante gerugte dat Vrye Weekblad eintlik 'n frontorganisasie vir Militêre Inligting is om wittetjies hier ter lande voor te berei vir die swart toekoms.

Nou lyk dit asof Brolloks weer net 'n halwe oor geluister het. Sy kennisse uit Pretoria laat weet nee, dis nie MI nie, dis die Nasionale Intelligensiediens!

* Brolloks is jammer oor die fout en spreek verskoning uit as enigiemand deur sy nalatigheid te na gekom is.

'n Son kom op oor Oswald se groentetuin

OSWALD is verward, vrinde, soos 'n verkleurmannetjie in 'n dosie Smarties. Dis nou nie dat hy nie kan kies welke kleur om aan te neem nie, die horde onsinnige rasseveranderings die afgelope jaar ten spyte; dis in elk geval 'n riskante besigheid deesdae om kleur te kies, mens weet nooit of jy jou stellig van die wal in die sloot in herklassifiseer nie.

Nee, dis net dat Oswald nou so vele gode dien dat hy nie meer sy offerandes kan sinkroniseer nie. Die jongste gedoente is 'n groentebedding in swart en groen en geel, in die vorm van 'n opkomende son oor die Namib, dis nou te sê as die son daar ook opkom en onder gaan, wat te betwyfel is.

Die ding het natuurlik onder gegaan oor die empire, so to speak, maar dis 'n Smartie van 'n ander kleur.

Oswald beskryf homself in sy memoirs as 'n lojale Namibiaanse ondersteuner van die ANC met waardering vir Madam de Klerk se man.

Statistiek het dit mos dat sestig persent van swartmense dink dié kêrel doen 'n goeie joppie, of is dit nou ses persent, en teen daardie mooi salarissie, behoorlik afgerond om inflasie te bekamp, sal selfs Egbertus 'n goeie jop doen.

Dit herinner die moeë ou brein in hierdie beskeie dop dat die majesteit van Engeland so pas self 'n ou verhoginkie ontvang het, al was dit maar 'n nederige nege persent.

Dit stoot darem die sakgeldjies met 'n paar miljoen rand op, sommer so met een slag.

Seg Miesies Klaagvoort sy sou haar skaam om so in weelde te leef, asof Egbertus nie vir haar die beste gee nie, gryp jou dit aan.

Seg sy as sy die Miesies queen was, het sy waaragtig gebloos, so 'n royal flush, kan jy maar sê.

Haai ou bees, nie eens onse Deepees bloos nie, en kyk hoe lekker wriemel dit in die nuutste, selfbewilligde weelde.

Moeder trim baard

Dierbares, as julle dink Oswald is moeilik, dan is Moeder onmoontlik.

Die stomme wese kom saans uitgeput terug van die Harms-kommissie waar sy haar draai moet ken om die fotograwe te ontwyk.

Die arme siel lyk kompleet soos Sam Nujoma in haar grys pruik en baard, maar dis als vir volk en vaderland, sulke hoë-profiel geheime siele kan mos nie toesien dat justice is seen to be done nie.

Maar mag die koerante nou nie 'n foto van haar neem nie, selfs al is sy so verspot vermom?

Dit klink mos vir Egbertus in sy eenvoud na 'n onsinnigheid wat die enigste moontlike rede vir die verbod op foto's misken.

Die beheptheid met geheimhouding dryf natuurlik mense tot raserny: Moeder trim nou elke oggend die grys baard, en dit lyk sweerlik of die ding nou groei.

Winds of change

Foei tog, Moeder kom juis so pas terug van 'n sending na Namibia, waar dinge maar nie reg wou verloop nie.

Seg Moeder sy wou haarself verkiesbaar stel as die voorsitter van die Society of Black Women van Namibia, after all is die hoofregter en die hoofpolisieman en elke ander hoof ook wit, maar haar poging slaag toe nie.

By die feesvieringe verlede week word die colonial relics toe simbolies in 'n doodskis ingestop, en voor sy haar oë kon uitvee, word Moeder toe ook by die kis ingeboender.

Dat die winds of change sowaar ook vir Moeder van die aardbodem af kon lig, sê nie veel vir die ou teorietjie oor die swaartekrag nie.

Knokke de bol

Dié spioenasie spook waarlik by onse goeie burgers, en by andere, natuurlik. Die nuus dat Matthysen se Busdiens 'n front was vir die moorddadige BSB/CCB-alliansie skok tot in die tone, want wie het nie al in dié gevaartes gery nie?

Egbertus verbeel hom hy het eendag in een van hierdie Casspirs wat soos busse vermom is by die lughawe van die Cape of Smells verbygery, dit ruik mos daar pure plaas.

Miesies Klaagvoort, begeester deur die nuwe nasionale drang om te bieg, so 'n soort volksdeathwish, maak toe bekend dat die Koeksistergilde ook, helaas, 'n front was: vir die Suid-Afrikaanse Rugbyraad; dis bloot as gevolg van die koeksisters wat so mildelik aan besoekende spanne uitgedeel is dat die draers van die occasional groen en goud (nie swart nie) darem so af en toe met 'n puntjie of twee kon wen.

Nou gaan die manne weer die internasionale rugbywêreld op horings neem deur in Monaco te gaan rugby speel. Die burgers van daardie geweste is natuurlik versot op rugby.

Ons kan enige dag verwag dat dr Ali Baba gaan aankondig dat die krieketspan in Leipzig gaan speel, as deel van die feestelikhede natuurlik.

Knokken zie de bol von ze blockhole aus und decapiteren zie ze silly mid-off und mache schnel eine single.

EGBERTUS KLAAGVOORT

HOE RYM DIT DAN?

Die waarheid rittel

Soos verlede week, vrinde, duik daar minder antwoorde as vrae op rondom die cloak and dagger-broederskap. Ons weet al jare lank dat die grooote Craig Williamson homself as 'n Mata Hari beskou.

Die dubbele ken is deel van die cover, dit spreek van ambivalensie. Nou kruip daar 'n spioen saam met elke skeleton uit die kaste van die beskermers van die total onslaught. Net waar jy kyk, sien jy 'n spioen of 'n web van intrige.

Magnus PI werk round the clock om voor te bly met ontkennende verklarings, en daar gaan staan die Johannesburgse NP-types nou ook en laat katte uit die sak wat jy nie in jou binnekamer sou toelaat nie.

Om watter moontlike rede sou 'n stadsraad spioene aanhou om die veiligheidspolisie en weermag in te lig?

Die Koeksistergilde het natuurlik sy eie geheime netwerk, maar dis darem anders: dáár het 'n mens met landsake te doen, en met die behoud van die Afrikanerkultuur.

Met sulke dinge speel jy nie liggies nie.

Maar 'n stadsraad?

Onsterflike woorde word natuurlik ook in dié angsvolle tye uitgelaat. Kort op die hakke van Magnus PI se sappige openbaring dat die weermag nie vir Anton Lubowski kon geskiet het nie, want hulle vermoor nie hul eie agente nie, kom dié uitspraak van een of ander stadsraadsiel: die onthullings oor die NP-stadsraadspioene is slegs gedeeltelik waar.

Seg Moeder dis hoe hulle praat in hierdie kringe. Dit beteken maar net dat nog net die helfte van die skandaal onthul is.

Die res staan nog en rittel in 'n kas iewers, soos wafferse colonial relic.

En die res?

Kan die een of ander waardige wese dalk vir Egbertus inlig oor presies hoe die plaas van 'n bobbejaanfetus by die Aartsbiskop se huis die stryd teen die totale aanslag kon bevorder? Dit gaan dié beskeie huishouding se kollektiewe breinkrag te bowe.

Dat die span baasspioene getoorde spykers iewers in die man se tuin in die grond sou inslaan, waar net hulle daarvan sou weet, spreek boekdele vir die geloofsgrondslag van die BSB se aktiwiteite.

Oswald is juis op hierdie oomblik besig om spykers strategies tussen die koolkoppe in te kap. Kan sulke mense gesond wees?

Moeder is net so omgekrap dat iemand 'n viskop aan haar gestuur het. Vra sy waar is die res van die vis dan?

BRIEWE

Dis nie kuns nie

Kunsliefhebber van Northcliff skryf:

Wag, Chris Pretorius, wag. Jy verwar op 'n wonderbaarlike wyse jou kuns en jou kunstenaarskap.

Die kunstenaar kry miskien sy hard-on, word dronk daarby: 'n rare prestasie, maybe, maar tog nie kuns nie.

Nou maak jy soos die arme ou Rudolph Schwartzkogler. Jy onthou hom seker nog. Tien jaar gelede. Hy het deeltjies van homself afgesny, duim vir duim (if you'll excuse the pun) totdat hy in die dolheid van amputasie homself doodgemaak het. Ongetwyfeld avant-garde. Uniek. Vol angst. Die logiese gevolg as die kunstenaar homself met sy werk vereenselwig.

Maar hoekom smile almal dan?

Die idee van die persona as kuns spruit uit die sewentigerjare waar die persona van Andy Warhol interessanter as sy kuns was. Nee, vroeër, Norman Mailer (1955): "The first art work in an artist is the shaping of his personality."

En moenie van Gilbert en George, die Britse kunstenaars, vergeet nie. Hulle het met vergulde gesigte, bowler hats en pakke, lewende beelde gemaak.

Hulle het sosiale banaliteit en nostalgie gebruik om die skepper en wat hy skep saam te snoer.

Maar onder dié hoop uitgediende onderskeidings tussen kuns en die lewe, steek die eeue oue vragie weer kop uit: Wat is kuns?

Kuns is dit wat deur iemand wat hom- of haarself 'n kunstenaar noem, gemaak word.

Ongelukkig kan kuns - ware, asemrowende, wonderlike kuns - eweseer uit 'n sobere kommetjie melk getoor word as uit jou o só charismatiese bottels brandewyn, matchsticks, sigarette, swart koffie en al.

Dus: Hou op om ons ou babyboomers met ons appels en jogging shorts uit te lag - miskien leef ons langer én dieper én voller as jy.

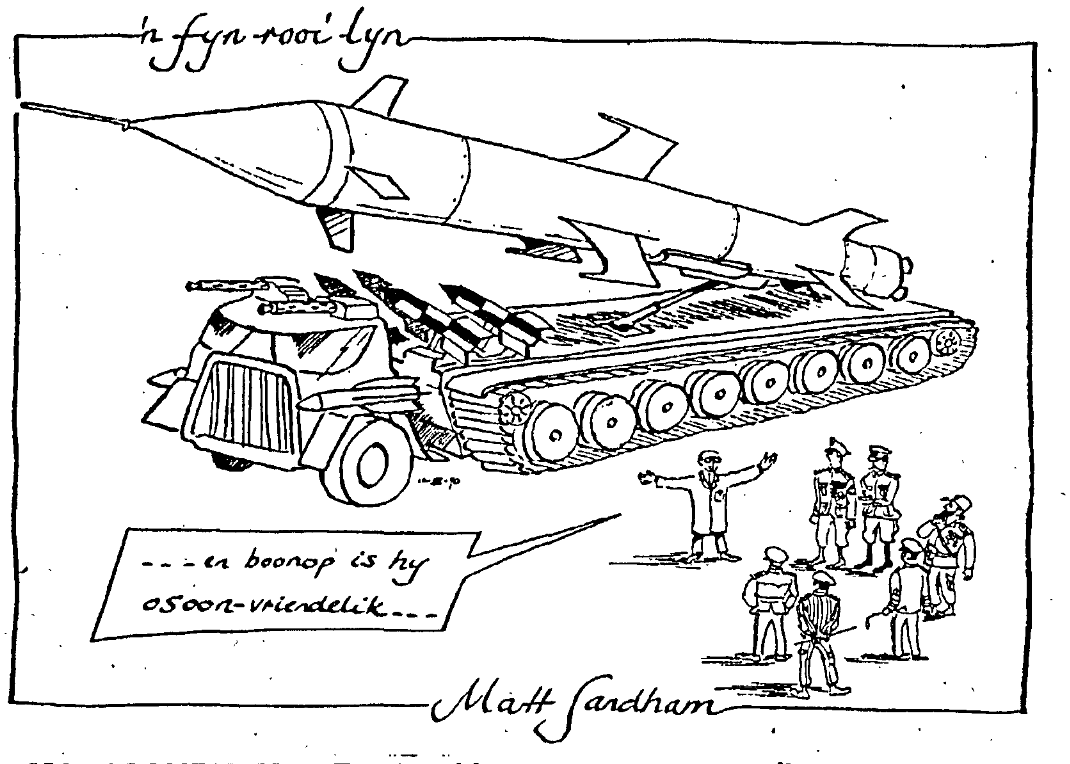

MATT SANDHAM se Fyn Rooi Lyn gaan voortaan elke week in Vrye Weekblad verskyn.

KLEINADVERTENSIES

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Clara of Laetitia (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 177, Fordsburg 2113. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

PERSOONLIK

Die Takhare vir Vrede sê daar's 'n donker ding wat kom

Die Bleskoppe teen Apartheid sê gee FW 'n kans

WERK

Alle meisies en vroue, insluitende klein seuntjies en dogtertjies, om op sekere Saterdae as modelle vir ons modes in ons modeteater in Johannesburg op te tree. Geen ondervinding nodig nie. Vir meer inligting skakel (011) 834-4738 of (011) 836-9171 X 15 slegs in die aande. Of kom sien ons by The Star Spangled-promosies, 1st Vloer Connaught Mansions, Breëstraat 215, Johannesburg

Experienced committed tutor needed for a Saturday Education programme in Pretoria. Subjects: English, Afrikaans, Maths, Science, History, Biology & Geography. Teaching through the medium of English. Please phone Jenny (011) 339-2392

WOONPLEK

Ruim woonstel te deel in Yeoville teen R200 pm. Skakel Roelf (01212) 21001

Progressiewe vrou, hond en twee katte soek kothuis dringend, verkieslik in grys gebied vanaf 1 April. R600 maksimum. Bel (021) 88 8781 na ure

GARDEN ROUTE: Riverside House, Great Brak River R50 per person per day B & B. Lunch/Dinner extra. River frontage. Splendid beach nearby. Phone (04442) 3387.

Nagraadse student of professionele persoon om aangename woonstel in Kenilworth, Kaap te deel, skakel (021) 619233 na 6nm

Bekwame, betroubare huishulp benodig akkomodasie in Brixton. Beskikbaar vir huiswerk drie dae per week. Werk reeds twee dae. Vergoeding onderhandelbaar. Vir getuigskrif en navrae skakel 782-471/6 kantoorure of 837-1358 na ure

DIENSTE

Tikwerk en vertaling, bel Louise by (012) 466577

Set builder any time period. Specialises in far away places. Good CV. For more information phone 788-4501

Yoga Class
- A garland posture. Ashtanga, Iyengar, Hatha, Tantra, Kundalini.
Private tuition available.
Special classes for pregnant women.
Please call Ushke at (011) 614-5398

TAROT readings
Uncovering what you really are, of letting yourself be yourself, of letting everything that is not yourself, fall away. R30. Please phone Ushke at (011) 614-5398

Dienspilg Adviesdiens.
Vir gratis en onafhanklike advies op enige navrae oor diensplig. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodistekerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Ons bied ook werkswinkels en opleidingsprogramme aan oor geweld teen vroue.
Vir verdere inligting skakel (011) 642 4345

Visual art courses
Learning to see. Eye training to look at shape, form, colour dimension translated into drawing, painting, sculpture and crafts. Classes available day and evening for children and adults. Phone Maggie van Wezel at 614-7297 after 5pm.

Vertaalwerk/proefleeswerk:
Engels/Afrikaans, Afrikaans/Engels, alle tekste (ook tegnies). Billike tariewe. Faksdiens ook beskikbaar. Skakel Julia (021) 797-3412.

CRAFTS
Have you got some unusual knick-knacks to sell at the Flea Market? Tel Manfred at (011) 788 3994

GEBEURE

Die Johannesburgse Kinderhuis bied die volgende program aan: STEP-TEEN, program vir ouerpare - sistematiese onderrig vir doeltreffende ouerskap van TIENERS. Vanaf 25 April tot 20 Junie 1990. Die program word oor nege weke op Woensdagaande aangebied. Alle belangstellende ouers moet Joan Rubinstein of Cheryl Lyons skakel by 648-1120

Operasie Honger se tradisionele dag. Saterdag 7 April om 9 vm - 5 nm by St David's College (Marist Brothers, Inanda) Rivoniastraat 36, Sandton. Afrika-kuns en -handwerk en 'n kermis. Musiek, kos - pret vir die hele gesin

Operasie honger "'n besonderse ondervinding". Uitstalling en verkoping van oorspronklike Afrikakuns en -handwerk gemaak deur selfhelpgroepe. Dunwell House, Jorissenstraat 35, Braamfontein. Metodistesentrum langs die Johannesburg Sun, Sewende straat
Vir verdere inligting skakel 403-6750

Woensdag 4 April - U word uitgenooi om u wegneemete om 1 nm na die USIS-ouditorium, 3e vloer African Life-gebou, Commissionerstraat 111, Jhb te bring vir 'n reeks middaguurvideo's. Amal welkom

The USIS Library at the Ipelegeng Community Centre, 1283 Phora Cnr Dlamini Street, White City, Jabavu, will be presenting a video series dedicated to women. The videos will be shown every Tuesdays at 3pm, Everybody is welcome

MARK

For sale: Country Community - 6,25 acres R500 000 neg.
Accommodation 4 families and shared area and bachelor pad, and storerooms and workshop (needs attention) covered parking for nine cars, tractor and six implements, 3 phase power. Nine types of fruit trees, free range eggs and chickens - majestic trees! Breathtaking views! Rich birdlife, sweet bounteous borehole.
Tranquil, revitalising surroundings in Halfway house. Excellent investment. East freeway access - 25 minutes to Braamfontein.
Phone Denise or Joan (evenings) 805-1865

Illustrations, comics, logos and graphics designed and executed. Good, quick and cheap. Contact M Krouse and A Lord at (011) 339 6880 day and night

JACOB REGOP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....
Adres: ....
....
.... Poskode: ....
Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Kashgar

Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880-3566

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

Nuwe hoop vir SA atletiek

TIM SANDHAM

SUID-AFRIKA kan binnekort weer tot die internasionale atletiekarena toegelaat word - mits die nuwe rigting wat die regering ingeslaan het, nie by goeie bedoelings bly nie, maar in daadwerklike optrede omgesit word.

Dit is die mening van Christo Vrey, voormalige Suid-Afrikaanse hoogspringkampioen, wat pas na Suid-Afrika teruggekeer het ná 'n kort besoek aan die VSA en Duitsland.

Hy het nie aan atletiek deelgeneem nie, maar 'n paar ou kennissse opgesoek en die gevoel jeens SA gepeil.

"Almal is vol hoop dat atletiekbande met Suid-Afrika binnekort weer gesmee gaan word. Intussen wil veral die Duitsers graag in die russeisoen in Johannesburg kom oefen."

Dit is veral middelafstandatlete wat dit voordelig vind om hoog bo seespieël te oefen - en die goeie weer is 'n bonus.

Gunter Eisinger, wat die puik hoogspringers van Frankfort LC afrig, wil ook graag hê sy klub moet hier kom oefen en deelneem. Hy het boonop die steun van Vera Michallek (voormalige Wes-Duitse middelafstandkampioen) en haar man Andreas.

Volgens Vrey bly die Suid-Afrikaanse atletiekgemeenskap maar skepties.

"Ons is al so lank uit wêreldatletiek en daar was al so baie beloftes en gerugte dat dit 'n geval is van 'ons sal dit glo as ons dit sien.'"

Vrey, wat in 1978 die SA junior hoogspringkampioen was en 12 uit die afgelope 14 jaar onder die vyf voorste hoogspringers in die land getel is, het met nuwe geesdrif uit Duitsland teruggekeer.

Die rede hiervoor is die feit dat die ouer hoogspringers besig is om goeie hoogtes te behaal. Trouens, 11 van 15 top-hoogspringers op die 1989-wêreldranglys is ouer as 28.

"Die Kubaanse wêreldrekordhouer, Javier Sotomayor, is nog jonk, maar manne soos Thranhardt (32) en Nagel (33) het in die afgelope Europese seisoen onderskeidelik hoogtes van 2,40m en 2,36m aangeteken. Die wêreldrekord staan op 2,44m."

Vrey, wat meen dat hy nog so drie of vier jaar mededingend sal wees, spog met 'n beste hoogte van 2,21m.

'n Besering het hom tot dusver vanjaar gekortwiek, maar Vrey voel dat hy hom in die maand wat oorbly nog deeglik gaan laat geld.

"My eerste doelwit is om te kwalifiseeer vir die SA kampioenskappe in Germiston. Die kwalifiserende hoogte is 2,08m."

Vrey, wat in die kleure van die Goudstadse Onderwyserskollege deelneem, het verlede jaar sy beste vertonings gelewer en was ongelukkig om nie die SA titel in te palm nie.

Die SA kampioenskappe vind op 20 en 21 April in die Herman Immelman-stadion plaas, wat beteken dat daar vir Vrey min tyd vir voorbereiding oor is.

"Ek rig myself af. Gelukkig is ek in 'n stadium van my loopbaan waar ek slegs gehaltespronge, spoedwerk en gim/kragwerk nodig het en dus minder tyd as vroeër aan oefening hoef te bestee."

Hoewel hy graag sal wil wen, het Vrey nie sy hart op die SA titel nie.

"As ek wel deelneem, hoop ek ten beste om 'n paar van die gunstelinge goed die skrik op die lyf te jaag."

Desiree presteer

DESIREE du Plessis, die houer van die Suid-Afrikaanse rekord in die hoogspring, is stilweg besig om haar merk in Wes-Duitsland te maak.

Hoewel Du Plessis nie aan 'n atletiekklub behoort nie, het sy as indiwidu reeds in twee byeenkomste die eerste plek ingeneem. Haar wenhoogtes van 1,87m en 1,88m, is nie naby haar SA rekord van 2,01m nie. Dit is egter te verstane, omdat sy onlangs eers herstel het van 'n lastige besering.

Ten spyte van haar beperkte deelname het Du Plessis reeds aandag getrek. Top-afrigters het reeds laat blyk dat hulle haar graag onder hande wil neem. Haar land van herkoms bly egter 'n struikelblok.

Om vir die Wes-Duitse span te kwalifiseer, moet moet sy aan streng verblyf-kwalifikasies voldoen.

Haar eerste doelwit is om haar beste vorm te herwin, want die 1992-Olimpiese Spele in Barcelona wink. - T.S.

Dalk kry Pierre nóú sy kans

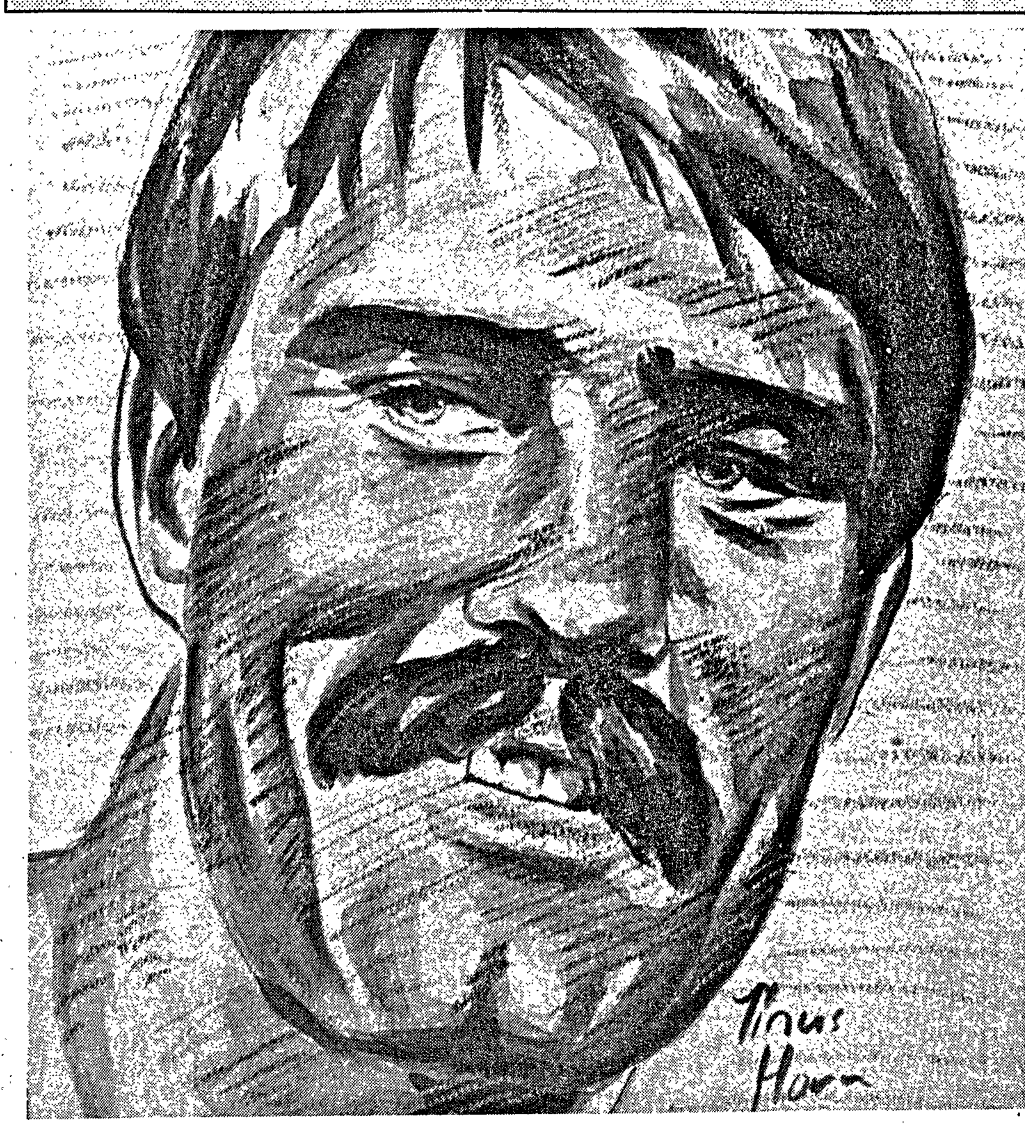

Geen bokser kan bekostig om lang tye buite aksie te bly nie (vra maar vir Gerrie Coetzee). Hopelik sal Pierre Coetzer se besluit om hom by Rodney Berman te skaar, daartoe lei dat hy nou die beloofde titelgeveg teen Francesco Damiani van Italië kry. Sy afrigter, Alan Toweel, probeer al lank om ons te oortuig dat Coetzer 'n bokser van wêreldgehalte is. Dis nou hoog tyd dat die snorman dit in die kryt bewys.

Rykdom staan Ncita nie aan nie

PHINEUS TSHUKUDU

WELCOME NCITA, wat onlangs die Internasiolae Boksfederasie (IBF) se junior veergewig-titel ingepalm het, sal as kampioen op heelwat meer prysgeld as in die verlede kan aanspraak maak. Hy het egter geen planne om aan sy eenvoudige lewenstyl te verander nie.

"Ek is 'n produk van die township, en dit is waar ek wil bly," het die 24-jarige Ncita vandeesweek gesê.

Ncita, die sesde in 'n gesin van nege kinders, woon in Mdantsane - 'n township naby Oos-London wat as een van die politieke brandpunte van Suid-Afrika bestempel word.

"Toe ek klein was, was krieket en rugby die vernaamste sportsoorte hier. Van rugby het ek nie veel gehou nie, maar ek het wel 'n bietjie krieket gespeel," sê hy.

Later het sokker sy belangstelling begin prikkel. Dit is juis op die sokkerveld waar Mzimase Mnguni - wat hom nog steeds afrig - hom in 1983 "ontdek" het.

In daardie stadium het Ncita reeds 'n bietjie geboks, met die aansporing van Honey Ndwanya, voormalige Kaapse kapokgewig-kampioen.

Hy het egter glad nie 'n loopbaan in die geldkryt oorweeg nie en van 'n wêreld-titel het hy nie eens gedroom nie."

Mnguni het egter dadelik sy potensiaal raakgesien.

"Iets omtrent hom het my laat voel hy kan 'n sukses in die bokskryt wees," het Mnguni gesê.

"Ek het hom omgepraat om in my gimnasium te kom boks, waar ek hom die fynere kunsies van die sportsoort geleer het. Hy was 'n uitstekende leerling. Hy volg my raad in die kryt en het die vermoë om 'n situasie goed op te som. Die titel is net die begin. Hy gaan nog diep spore in die bokswêreld trap."

Hoewel sy afrigter nog 'n lang toekoms vir hom in die vooruitsig stel, besef Ncita dat boks 'n onvoorspelbare sportsoort is. Hy het verlede jaar sy matriek-sertifikaat verwerf en wil volgende jaar sy studies aan 'n universiteit of technikon voortsit.

Maar vir eers wil hy net rus. "Noudat die spanning van die titelgeveg verby is, wil ek rustig by my vriende kuier. Ek kan later oor die toekoms dink," het hy gesê.

Sportbeserings (3)

Ys: 'n kuur vir baie kwale

HAZEL WOODWARD

Enige sportafrigter behoort te weet dat ys die handigste eerstehulpmiddel is vir die meeste beserings wat 'n mens in kontaksport kan opdoen.

Ys kan gebruik word om swelling te laat sak, kneuse en krampe te verlig en natuurlik vir 'n verstuite enkel.

'n Verstuiting is 'n gedeeltelike skeur van 'n ligament en, alhoewel dit pynlik is, is dit nie 'n ernstige besering nie. Dit is belangrik om te onderskei tussen 'n gedeeltelike en 'n volle skeur van die enkel- of knieligament.

Laasgenoemde is 'n ernstige besering en moet deur 'n dokter behandel word. Die lit sal meer gemaklik voel as hy verbind word om beweging te beperk en om die swelsel te beheer, maar die lit moet so gou as moontlik beweeg en gebruik word. 'n Boereraat is om die lit met lood-en-opiummiddel te dokter en die omie wat dit vir my vertel het, het bygevoeg dat hy met 'n verstuite enkel en al 'n rugbywedstryd voltooi het. Sy span het boonop gewen.

Hardloop kán lit-verwering vertraag

Ten spyte van die bewerings van baie leuenstoel-sportmanne, is daar geen afdoende wetenskaplike bewys dat oefening die oorsaak van osteo-artritis (verwering van die litte) is nie. Die teenoorgestelde is ook nog nie bewys nie, maar van die statistiek kan jy aflei dat gereelde oefening osteo-artritis wel vertraag. Byvoorbeeld: slegs vier persent van alle hardlopers toon simptome van osteo-artritis. 'n Steekproef onder onaktiewe mense het getoon dat soveel as nege persent aan dié kwaal ly.

Ander hoogs aktiewe mense soos sokkerspelers, liggaamsoefening-onderwysers en valskermspringers is ook effens minder vatbaar vir osteo-artritis as mense wat onaktief is, maar die verskil is nie juis noemenswaardig nie.

Hardlopers wat wel osteo-artritis opdoen, het gewoonlik voorheen litchirurgie ondergaan.

Bl 23: Nuwe hoop vir SA atletiek

Kim is Natal se angel

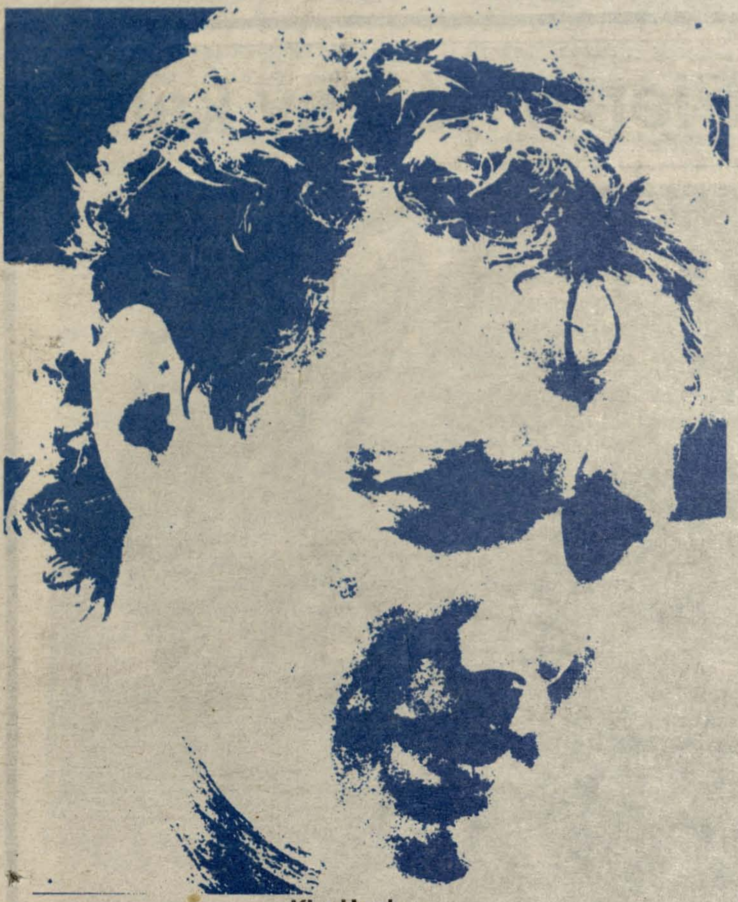

Kim Hughes

Berigte deur TINUS HORN

KIM HUGHES het vanjaar al 'n paar goeie kolfbeurte vir Natal in Benson & Hedges se aandreeks gespeel, maar glad nie die soort verwoestingswerk gelewer wat ons van hom in die toetsreekse tussen Suid-Afrika en die Australiese rebellespanne gesien het nie.

As hy vanaand op Kingsmead sy ou vorm kan herwin, verhinder hy straks eiehandig dat die Oostelike Provinsie die triomftog voortsit wat reeds aan hom die Nissanskild en 'n deel van die Curriebeker besorg het.

Soos Adrian Kuiper van die Westelike Provinsie, het Hughes die vermoë om selfs die beste boulwerk uitmekaar te slaan.

Veral die draaiboulers loop kwaai onder sy kolfdeur en die OP se linksdraaier Tim Shaw, een van sy troefkaarte, kan vanaand Hughes se vernaamste teiken wees.

Die benadering van die twee spanne verskil hemelsbreed.

Natal beskik oor 'n hele paar groot slaners, (Trevor Madsen, Peter Rawson, Richard McGlashan en selfs Rowan Varner) maar van werklike kolfdiepte is daar geen sprake nie.

Daar is nie 'n enkele OP-kolwer wat werklik as 'n eendag-spesialis beskryf kan word nie.

(Carl Bauermeister, wat al 'n slag op die Wanderers 'n bal oor die Castle-paviljoen gelig het, knyp oë toe en hoop vir die beste. Om hom 'n kolwer te wil noem, is om dié woord se betekenis tot op sy uiterste te strek).

Wat die OP wel het, is 'n kolflys wat, ligweg gestel, ondeurdringbaar lyk.

Raak jy van Kepler Wessels en Philip Amm ontslae, moet jy nog met Mark Rushmere en Kenny McEwan rekening hou. Daarna volg Dave Callaghan, Dave Richardson (wat al die beurt vir die Springbokke begin het) en Shaw.

'n Mens kan Natal se boulers nouliks hul taak beny.

Wanneer laas het Wessels en Amm in dié reeks misluk? Natal se wenkans sal dramaties verbeter as sy boulers 'n vroeë deurbraak maak.

Die WP se boulers het die OP verlede naweek byna op sy knieë gedwing ten spyte van 'n vyftig-vennootskap om die eerste paaltjie.

Die OP het 'n goeie jaar met die bal beleef, maar dit is opmerklik dat sy twee Australiese naatboulers, Rod McCurdy en John Maguire, deesdae meer straf verduur as vroeër.

Vanaand gaan enigiets waarvan die lyn en lengte nie onberispelik is nie, genadeloos gestraf word.

As 'n mens die twee spanne man vir man teen mekaar opweeg, lyk die OP verreweg die sterkste, maar dat Natal se aggressie sterk in sy guns kan tel, is nie te betwyfel nie. Dít kan vanaand die deurslag gee.

Rooibontes moet momentum behou

DAAR verras Transvaal ons almal toe Dinsdagaand en mors met Natal in Yardley se uitklopreeks. 'n Goeie oorwinning was dit beslis, maar die Rooibontes sal veel meer moet doen om hulself te vestig as ernstige aanspraakmakers op die Curriebeker.

As hy die Vrystaat volgende week troef, kan 'n mens op hom begin ag slaan.

Natalse voorhoede was kwaai deur beserings uitgedun, maar Transvaal se agttal verdien nogtans lof vir die manier waarop hy die stryd om balbesit oorheers het.

Veral sy losmanne het skitterend vertoon. Twee van Transvaal se drieë is uit gebroke spel aangevoor.

Wahl Bartmann se eerste wedstryd vir Natal was maar stil, maar hy het by tye gewys dat hy steeds 'n flank van formaat is. Wanneer die blitsige Andrew Aitken weer fiks is en op agtsteman ingespan kan word, sal Bartmann se gebrek aan vaart minder van 'n meulsteen wees.

Dinsdagaand het dit keer op keer gebeur dat al drie Transvaal se losmanne by die bal opdaag voordat 'n enkele Nataller kon bykom.

Ook in die lynstane het Transvaal beter vertoon as wat verwag is en sy voorry het goed geskrum.

Rudi Visagie, wat beseer is, en Murray Pierce, wat nog nie heeltemal fiks is nie, gaan ongetwyfeld later in die seisoen 'n groot verskil aan Natal se lynstaanwerk én skrumkrag maak.

Terwyl daar baie verskonings vir die Piesangboere se vrot voorspelerspel was, was hul agterlyn se onbeholpenheid onvergeeflik.

Hanteerfoute - wat glad nie eie is aan Natal nie - en swak verdediging het die besoekers baie punte gekos.

Transvaal se agterspelers het ook maar hul kwota foute begaan, maar nie meer as wat 'n mens van die seisoen se eerste kragmeting verwag nie. En wanneer die Rooibontes 'n kans gekry het om punte aan te teken, het hulle hom sonder uitsondering benut.

Garth Wright, Transvaal se nuwe kaptein, het oënskynlik kennis geneem van die feit dat Robert du Preez van Noord-Transvaal deesdae as Suid-Afrika se beste skrumskakel beskou word.

Wright het skitterend vertoon. Sy breekslae om die skrum en goeie taktiese skopwerk - wat hy Dinsdagaand spaarsaam gebruik het - gaan Transvaal se teenstanders vanjaar nog kwaai hoofbrekens besorg.

Kabous van der Westhuizen, Transvaal se regtervleuel, is 'n man wat beslis fyn dopgehou kan word.

Sy sterk lopies langs die kantlyn af het verskeie kere vir groot opwinding gesorg en sy verdediging is goed.

Dit is jammer dat die linkervleuel James Small voor sy besering nie veel van die bal gesien het nie. Dié jong blits kan een van Transvaal se grootste angels wees as hy na sy vermoë gebruik word.

Natal se ondersteuners moet dalk maar begin gewoond word aan die idee dat hul spannetjie heeltemal onvoorspelbaar is. Wanneer jy verwag dat hulle gaan wen, verloor hulle, en wanneer jy verwag dat hulle verloor, wen hulle.

Met die Oostelike Provinsie werk dit deesdae só: as jy verwag hulle gaan wen, verloor hulle, en wanneer jy verwag hulle gaan verloor ... verloor hulle ook.

Dinsdagaand was dit weer so, dié keer teen die Vrystaat - en dit ondanks die OP se drie nuutgekoopte sterre, Michael du Plessis, Riaan Potgieter en Adri Geldenhuys.

Die OP kan egter moed skep uit die manier waarop hy in die tweede helfte teruggeveg het.

Du Plessis sal sy debuut vir die OP so gou moontlik wil vergeet. Dit was een van daardie wedstryde waarin niks vir hom wou reg loop nie; sy skoppe wat nie afgestorm is nie, was windskeef.

Hy het een dwarsskop geloods wat amper op 'n drie uitgeloop het. Dit was egter nie sy eie span nie, maar die Vrystaat wat amper gedruk het.

Ook Danie Gerber het niks gedoen wat 'n mens herinner het aan sy gloriedae van ouds nie. Sy neiging om verdediging af te skeep, het 'n chroniese swakheid in sy spel geword en sal stellig verhinder dat hy ooit weer die Groen en Goud oor die kop trek.

Daar was darem 'n paar ligpunte vir die OP.

Jacques du Plessis het wel 'n drie op 'n skinkbord aan die Vrystaat weggegee, maar tot 'n mate daarvoor vergoed met 'n paar goeie dartel-lopies. Hy is 'n moeilike mannetjie om grond toe te bring.

Voorlangs het Adri Geldenhuys gewys hy is 'n groot aanwins vir sy nuwe span. In die eerste helfte kon hy nie veel in die lynstane uitrig nie, maar ná rustyd het hy dié afdeling van die spel heeltemal oorheers.

Die OP se voorry het ook vroeg in die wedstryd gesukkel maar later die oorhand gekry.

Sy nuwe kaptein, Frans Erasmus, lewer nie meer die spel wat in 1986 aan hom sy Springbokkleure besorg het nie. (Dalk kies die OP binnekort 'n nuwe kaptein. Aan die ander kant kan daar nie veel spelers oor wees wat nog nie kaptein was nie).

Die Vrystaat het in die eerste helfte beslis gelyk na 'n span wat vanjaar met die hele ou spulletjie in die Curriebekerreeks kan mors. Ná rustyd het hulle gelyk of hulle relegasie darem net-net sal vryspring.

Die fout het voorlangs gelê en dit is nogal jammer, want sy agterlyn het in die eerste helfte skitterend aangeval.

Andre Joubert, wat verlede jaar sy Springbokkleure as plaasvervanger vir Johan Heunis verwerf het, kan vanjaar ons eerste keuse wees as dr Danie Craven voortgaan met sy planne om 'n wêreldspan hierheen te lok.

Chris Badenhorst is ook goed op dreef en Henry Honiball lyk al meer na die man wat in die toekoms as Boklosskakel by Naas Botha gaan oorneem.

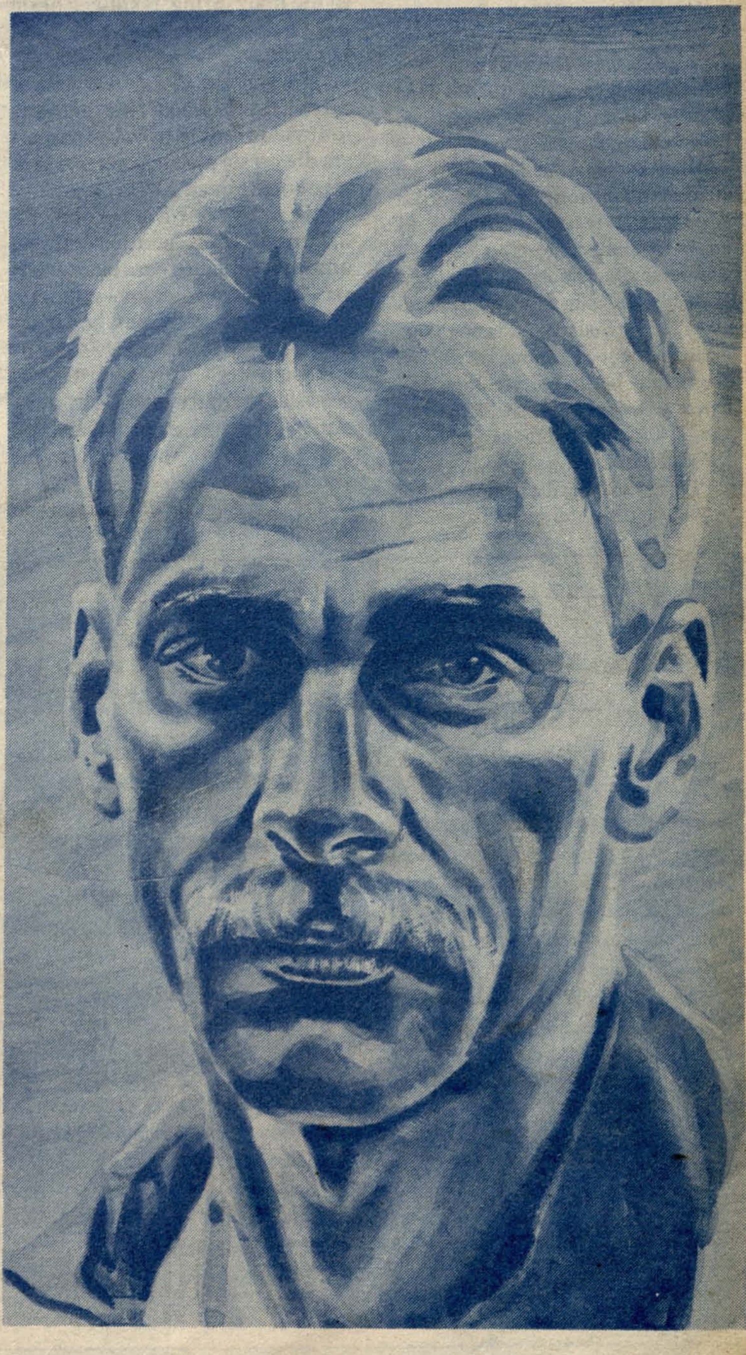

ANDRé JOUBERT kan vanjaar wys hy is gereed om Johan Heunis as Bok-heelagter te vervang.

Chris Pretorius en Kruik-regisseur Marthinus Basson (bo) verken Johannesburg se koffiekroëe - 2

Vrydag

onder redaksie van
ANDREA VINASSA

Die Film and Allied Workers-Organisasie pak môre die netelige saak van televisie in 'n post-apartheid-samelewing aan. 'Towards a Post-Apartheid Television" word van 2-uur tydens 'n forum bespreek. Plek: 11de Vloer, University Corner, Jorissenstraat, Braamfontein.

Dranksug, dassies en kokaïne is die onderwerpe waarmee Melinda Ferguson (bo) en Megan Choritz in "Dead Technology" worstel. Dié satiriese revue is een van die vele eksperimentele stukke op die Dalro Pot Pourri-Fees wat van 17 tot 28 April by die Windybrow, en van 3 tot 12 Mei in die Staatsteater, Pretoria, op die planke is.

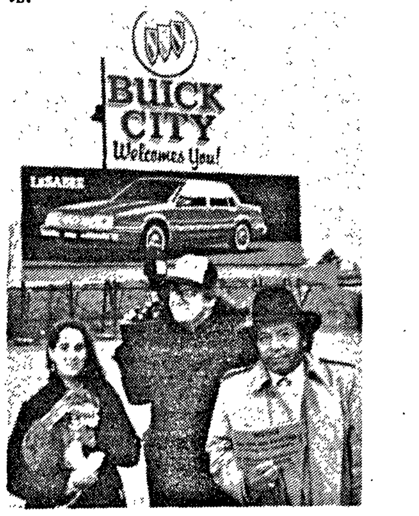

Johannesburg se Internasionale Rolprentfees wat deur Standard Bank geborg word begin volgende Vrydag in die nuwe Nu Metro-kompleks in Hyde Park, die Seven Arts in Norwood en in Shareworld. Meer as 40 prente van 20 lande is op die program, onder meer Michael Moore se dokumentêre prent oor General Motors se vreemde doen en late in die dorpie Flint in Michigan. Links is Rhoda Britten en haar haas, regs is sheriff Fred Ross wat vir Moore (met die kamera) met die prent gehelp het. Die volledige lys prente verskyn vandag in The Star Tonight!

Lieg Stone oor Viëtnam?

Met 'n Oscar-beeldjie (Beste Prent 1990 vir 'Born on the Fourth of July' daarop gegraveer) gaan Oliver Stone die toekoms in - die bewys van sy aanvaarding deur die Hollywood-establishment... Maar buite woed 'n politieke oorlog om die betroubaarheid van Stone se feite. ANDREA VINASSA stry saam

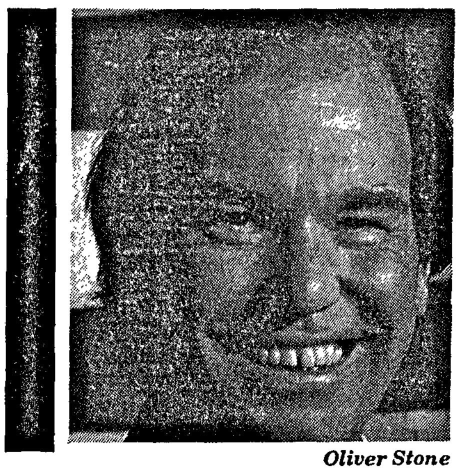

Oliver Stone

OLIVER STONE se "Born of the Fourth of July" is toe al die tyd nie 'n movie nie, maar 'n groot reklameveldtog vir die hoofkarakter, Viëtnam-veteraan Ron Kovic, wie se oorlogervaringe en ontnugtering met die Amerikaanse regering gedramatiseer word.

Amerikaanse Republikeine kla dat Stone baie van die aangrypende tonele versin het. Patrick Buchanan, 'n direkteur van kommunikasies in Ronald Reagan se White House, het van die prent gesê: "At best consumer fraud and at worst a pack of lies written to deceive the young who have no memory of what America was like during Vietnam".

Sulke verklarings sou onder normale omstandighede onbenullig gewees het, maar nou hoor ons Ron Kovic, wat die draaiboek saam met Stone geskryf het, oorweeg dit om onder die Demokratiese vaandel aan die volgende verkiesing deel te neem. Sy potensiële teenstander, die Kaliforniese Republikein, Robert Doman, staan aan die voorpunt van die aanval op "Born on the Fourth of July". Hy word in sy veldtog aangevuur deur die regse koerant The Washington Times.

Die koerant het 'n rits voorvalle genoem wat hulle meen gedeeltelik of heeltemal gefabriseer is.

Stone het aan die Londense Sunday Times erken hy het plek-plek vrymoedig met die draaiboek te werk gegaan omdat hy dit nodig geag het om die dramatiese effek te verhoog. Hy het die mense wat hom aanval "armchair patriots" genoem en die aanval "'n polities gemotiveerde bedrogspul".

Die voorval wat die heftigste stryery aangewakker het, is die vraag of Kovic regtig 'n Amerikaanse soldaat in Viëtnam per ongeluk doodgeskiet het. Die prent beeld Kovic uit waar hy tydens 'n verwarrende skermutseling 'n makker doodskiet en dan deur 'n majoor aangeraai word om dit te vergeet.

Volgens The Washington Times het die majoor die voorval ondersoek en besluit dit is onmoontlik dat Kovic sy dood veroorsaak het. In 'n onderhoud sê Stone: "Enigiemand wat in Viëtnam was, weet hierdie ondersoeke was 'n foppery. Ek skat byna 25% van die sterftes in Viëtnam is deur vriendelike koeëls veroorsaak".

Stone sê hy was daar en hy weet. Sy eerste prent oor Viëtnam, "Platoon", is gegrond op sy eie ervaringe in die oorlog en het die openlike vyandigheid tussen Amerikaanse soldate uitgebeeld. Sowel Viëtnam-veterane as regses het Stone se weergawe van die waarheid gekritiseer.

Stone het verder erken hy het die toneel opgemaak waarin Kovic vir die dooie soldaat se ouers gaan kuier en bieg. Stone sê dit is gegrond op 'n nagmerrie wat Kovic oor en oor gehad het. "Ek wou sy innerlike gevoelens veruiterlik".

Enige rolprentganger sal weet dat die verdraaiing van die werklikheid onvermydelik is, dikwels omdat dit onmoontlik is om die feite te verfilm of dat die feite dikwels vervelig is.

Die tweede helfte van die prent wys hoe Kovic 'n anti-oorlog-aktivis word en een toneel beeld 'n polisieman uit wat hom tydens 'n betoging by Syracuse-universiteit met 'n knuppel oor die kop slaan. 'n Ander toneel wys hoe hy deur die polisie uit sy rolstoel gegooi word by die 1972 Republikeinse-konvensie.

Stone erken hy het die waarheid oor die betogings "versier", maar meen dat 'n regisseur geregtig is op "dramatic licence": Kovic was nie Syracuse toe nie en die polisie het nooit studente by dié universiteit aangeval nie.

Stone sê daar was baie geweld tydens protesbetogings teen die oorlog en dat Kovic tydens 'n betoging teen die oorlog in Los Angeles deur die polisie aangeval en uit sy rolstoel gegooi is. "Weens 'n gebrek aan tyd het ek die voorval in die Miami-toneel ingevoeg."

Veterane het die prent en veral die uitbeelding van die haglike toestande in die hospitaal in Harlem, waarheen Kovic gebring is nadat sy rugstring deur 'n Viëtcong-koeël vergruis is, goedgekeur. Dit is insiggewend om dié aaklige tonele te vergelyk met soortgelyke tonele in "Coming Home". Alles is skoon en menslik.

"Wat ek wou doen is om die gees van die tyd in Amerika uit te beeld. Daar is 'n fyn onderskeid tussen wat aanvaarbaar is en wat onaanvaarbaar is. Jy het 'n plig om getrou te wees aan die gees van die tyd. Natuurlik sal die gebeure jou verslaan. Om hulle almal in twee en 'n half uur in te pas, is te moeilik."

Dit is nie die eerste keer dat 'n regisseur probleme ondervind om die waarheid te snoei sonder om dit te verdraai nie.

Destyds met "The Deer Hunter" het die regisseur Michael Cimino die toneel waarin psigopatiese Viëtcong Amerikaanse soldate dwing om Russiese roulette te speel, heeltemal gefabriseer. Hy is toe daarvan beskuldig dat hy regse fantasieë streel.

Verlede jaar was dit die Amerikaanse menseregtebeweging wat vir die Britse regisseur Alan Parker wou ophang oor hy in "Mississippi Burning" 'n misleidende indruk gegee het van die rol van die Federal Bureau for Investigation (FBI) in die stryd vir menseregte in die vyftigerjare.

Dat die FBI-agente wat die moord in 1964 op drie - twee van hulle was wit - aktiviste in die Deap South opgelos het, as helde voorgestel word, het hulle dwars in die krop gesteek. Die moord is inderwaarheid opgelos deur 'n informant om te koop. Die skouspelagtige optrede van die FBI-agente het die rol van swartmense in die stryd vir menseregte só verontagsaam, het die kritici gesê. Wat geen prent ooit gesê het nie is dat J Edgar Hoover se FBI inligting gesmoor het wat menseregtesake sou kon help.

Die twis om "dramatic licence" en etiese verantwoordelikheid van regisseurs wanneer hulle ware verhale vir die silwerdoek verwerk, is nog lank nie oor nie.

Ons kan verwag dat Richard Attenborough se "Cry Freedom" en Euzhan Palcy se "Dry White Season" soortgelyke omstredenheid sal veroorsaak wanneer die prente later vanjaar hier vertoon word. Ek kan nie wag om te hoor wat sê die comrades van Attenborough se uitbeelding van die 1976-opstande nie.

'High daar!" Ziggy Marley in Namibia. Sien bl 3

(Foto: Steve Hilton-Barber - Afrapix)

Chris en Marthinus *drink koffie*

SEDERT die dae van die Glasteater, mind you, nog voor die Glasteater, het ek (Chris Pretorius) en Marthinus (Basson) 'n crush op mekaar se werk. Hy het gedink ek is die wonderlikste regisseur en ek het gedink hy is die wonderlikste akteur. Nou is hy ook 'n wonderlike regisseur en nog steeds 'n wonderlike akteur, altans, dis wat die koerante sê. Ek sal nie weet nie, want ek gaan mos nie meer teater toe nie. Die wonderlikste wat ek hom nog op die verhoog gesien het (dit was in een van my eie plays, so ek het geen keuse gehad nie) was in "Mysteries of War" toe hy 'n strip gedoen het. Almal was verlief op hom.

Anyway, hy het 'n safarie suit aangehad en een van daai helms wat mens in die bos dra en 'n pruik en plastic tiete onder die safarie suit. Ons het al sy hare van sy lyf af geskeer en mense het gelag vir die plastic tiete want dit was darem nog obviously snaaks en dus aanvaarbaar. En dan kom dit by die broek en almal is skielik stil. Kyk skuldig om hulle rond, want hel, die moffies gaan nou te ver. En dan is sy broek uit en daar's niks, want soos in die Kabuki-teater het hy alles opgetrek en vasgebind. Nie eers 'n haartjie in sig nie en waar kom die dildo in sy hand skielik vandaan? Dis mos lelik jy weet.

En dan was daar die dag in die hof. Een van ons vriende (whom shall be nameless) het die naweek in die tronk deurgebring en ons moes hom die Maandagoggend gaan uitbyl. Daar kom Marthinus toe in die hof aan in 'n lang swart jas en 'n pers skaaf wat tot op die grond hang en 'n bos blomme. Hy't gelyk soos 'n karakter uit Chekov. Ek het tot vandag toe nog hierdie image van Marthinus wat deur die winderige Kaapse strate loop met sy jaspante wat in die wind wapper.

Vroëer het ek gesê dat ek nog nooit Marthinus se regie gesien het nie, maar ek het gelieg, soos gewoonlik. Ek het 'n repetisie van sy "Titus Andronicus" bygewoon en dit was wonderlik. Al hierdie mense wat so rondloop en bloei en tekere gaan en so met af arms en bene en goed rondloop het my heeltemal randy gehad. Dis mos waaroor teater gaan. Maar ek en Marthinus is veronderstel om oor kos te praat, nie oor bloed nie.

SATERDAGOGGEND, NINO'S IN BRAAMFONTEIN.

CP: Hou jy van die koffie?
MB: Dis te sterk.
CP: Sterk koffie is goed vir jou. Dit maak jou speed.
MB: Seker, ja. Waaroor gaan ons praat?
CP: Koffie.
MB: Koffiekroëe maak my melankolies.
CP: Vir wat?
MB: Godard en Fellini.
CP: Ek is mal oor die Italianers. Kan jy jou voorstel om in 'n land te bly met 'n hoer in die parlement. Mind you, hier is verskeie hoere in ons parlement.
MB: Ek kan onthou toe "Fellini se Roma" vir die eerste keer uitgekom het. Dit het my lewe verander.
CP: Movies verander nie meer mens se lewe nie.
MB: Êrens het iets verkeerd gegaan.
CP: Met die jeug. Mense soos Marcel van Heerden en Peter Piccolo wou die wêreld verander. Vandag se jong akteurs wil net famous word. Hierdie plek maak die beste breakfasts in Johannesburg.
MB: En die beste toebroodjies.
CP: Sowaar. Kom ons sing.
MB & CP: Die beste toebroodjies!

'N HALFUUR LATER - DIE OORLOGMUSEUM NABY ZOO LAKE.

MB: Wat maak ons hier?
CP: Daar is iets omtrent hierdie plek.
MB: Ek voel dit.
CP: Dis stil en dit gaan oor geweld wat ook rustig is.
MB: Melankolies.
CP: Dis asof hierdie plek nie deel van Johannesburg is nie. André Breton het 'n surrealistiese roman geskryf oor geheime plekke in Parys. Hierdie is 'n geheime plek in Johannesburg.
MB: Dit gaan oor die dood.
CP: My pa was in die oorlog.
MB: Al daardie jong mans in die woestyn met hulle bruingebrande bolywe.
CP: Dit is asof iets hier aan die verlede behoort.
MB: Hoe is hulle koffie hier?
CP: Blykbaar verkoop hulle nie koffie nie.
MB: Wat het koffie met oorlog te doen?
CP: Ek weet nie, maar dink jy nie al hierdie verlate pantsermotors en kanonne is beter as kuns nie?
MB: Kom ons sing.
CP & MB: Kanonne en pantsermotors is beter as kuns!

'N UUR LATER (EK HET INTUSSEN MY HOND OPGELAAI), ARLECCHINO'S IN ORANGE GROVE.

MB: Ek is mal oor jou hond.
CP: Dankie. Wat drink ons?
MB: Koffie, natuurlik.
CP: Ek wil in Italië gaan bly. Ek is so moeg vir hierdie plek. Suid-Afrika gaan oor 'n klomp up-tight individue wat bang is vir alles, selfs hulle eie seks.
MB: Wat het dit met koffie te doen?
CP: Wat het enige iets met koffie te doen?
MB: Kyk hierdie wonderlike Italiaanse mans.
CP: Hierdie plek laat my dink aan 'n Godard movie.
MB: Jy lewe in die movies.
CP: Stel 'n beter plek voor.
MB: Daar is nie. Nog 'n koffie?
CP: Ek kan nie meer uit my oë uit sien nie. Ons het nog niks oor teater gepraat nie.
MB: Wat is daar om oor te praat?
CP: Ek weet nie. Doen Suid-Afrikaanse teater iets wat oorsese teater nie doen nie, met ander woorde, is ons special?
MB: Nee.
CP: Ons dink ons is.
MB: Dis tyd dat ons anders dink.
CP: Mense sal begin dink ek haat alles wat Suid-Afrikaans is. Miskien moet Suid-Afrikaners hulle werk in 'n wêreldkonteks sien.
MB: Hoe is hulle kos hier?
CP: Nie te wonderlik nie.
MB: Gaan ons die heeldag hier sit?
CP: Nee, ons moet nog 'n paar plekke besoek.
MB: Is jy nie te heavy oor teater en kuns nie?
CP: Luister my darling, een van die dae is dit die ATKV se Kampustoneel en dan sal jy sien, niemand kan ooit te heavy wees nie. Waarvan het jy hier gehou?
MB: Die Italiaanse mans.
CP: Kom ons sing.
CP & MB: Italiaanse mans!

LATER: BRAZILIAN COFFEE SHOP IN ROSEBANK MALL.

MB: Ek hou van hierdie plek.
CP: Hulle koffie is moer sterk.
MB: Twee, onmiddellik.
CP: Wat is jou probleem met Suid-Afrikaanse teater?
MB: Suid-Afrikaners is ongeletterd.
CP: En hulle weet niks van seks af nie.
MB: Wat het teater met seks te doen?
CP: Teater is seks. Of het jy dit nie geweet nie?
MB: Jy het seks op die brein.
CP: En drank. En drugs.
MB: Dis 'n kosblad hierdie, nie 'n drank-en-drugs-blad nie.
CP: En nie 'n seksblad nie. Tog het Salvador Dali gesê 'n mens moet seks kan eet, anders is dit nie seks nie. Die waarheid is dat ek eintlik niks oor teater of kuns te sê het nie.
MB: Oor seks ook nie.
CP: Oor kos ook nie.
MB: Hulle kos lyk lekker.
CP: Probeer hulle tremazzino's.
MB: Die beste koffie in die land.
CP: Jy is seker een van die belangrikste teatermense in die land en ek kan nie met jou oor teater praat nie.
MB: Die kos is lekker, die koffie is wonderlik, wie gee om vir teater.
CP: Het jy al mooi na Johannesburg gekyk?
MB: Wat bedoel jy?
CP: Die stad.
MB: Wat van die stad?
CP: Iets. Ek weet nie. Miskien is die stad van Johannesburg een van die belangrikste goed wat gebeur.
MB: Nog koffie?
CP: Nee.
MB: Ek verlang na jou werk.
CP: Teaters is te konserwatief.
MB: Die kos hier is wonderlik.
CP: Dis die probleem.
MB: En niemand gee om oor iets nie.
CP: Ons het ten minste die kosblad volgekry.

dié week by die
MARK-TEATER
MARK-TEATER
Maan - Vry: 8nm. Sa: 5.45nm & 9.15nm
TOWNSHIP FEVER
- DIE MUSIEKONTPLOFFING deur MBONGENI NGEMA - vanaf 12 Maart
UPSTAIRS-TEATER
Vanessa Cooke is THE BELLE OF AMHERST - deur William Luce - Regie deur Robert Whitehead.
Ma tot Vry: 8.15nm, Sa 6.15nm & 9.15nm
"Stralend, roerend, innemend"
DIE LAAGER
THE GOOD SOLDIER SVEJK - REGIE deur NEIL McCARTHY - Ma tot Vr: 8.15nm Sa: 6.15 en 9.15nm
WAREHOUSE BY DIE MARK
BLUES IN THE NIGHT - regie deur Cole Cameron Di tot Vr: 7nm vir 8.30nm. Sa-middag: 6nm So: 7.45nm vir 8.30nm.
KIPPIES BY DIE MARK
Di tot So: 9nm
THAYIMA - 832-1646
MARKGALERYE
Groot Galery
NADIR: IMAGES OF DISPOSSESSION AND CONFLICT. Fotos deur Jo Ractliffe
Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040
Johannesburgse Vlooimark: Elke Saterdag van 9.00 vm tot 4.00 nm
Nuwe mark in Pimstraat van 9.00 vm tot 4.00 nm.
Sondae by die Mary Fitzgeraldplein van 9.00 vm tot 4.00 nm.

Kousjer wyn *van die Taalmonument*

BJ LANKWARDEN skryf oor kousjer wyn wat nou plaaslik vervaardig word

KOUSJER wyn is 'n onderwerp wat nie dikwels op dié bladsye bespreek word nie, hoofsaaklik omdat die kousjer wyn wat plaaslik beskikbaar was die verkope van klein wynglasies laat styg het. Daar is sterk kousjer soetwyn, maar vir die wynliefhebber is daar niks nie. Gelukkig het dit alles onlangs verander.

'n Kort defenisie van kousjer wyn sou wees: 'n wyn wat volgens die rabbyse wette gemaak is vir gebruik gedurende Joodse godsdienstige dienste, in die kleinhandel algemeen bekend as Pasgawyn.

Hoewel daar hier en daar 'n bietjie Spaanse, Franse en Amerikaanse kousjer wyne beskikbaar was, is die meerderheid uit Karmel in Israel ingevoer, en dié is skaars drinkbaar.

Toe koop Cape Gate, 'n private Suid-Afrikaanse industriële maatskappy, in 1983 Klein Draken, die 19 hektaar-plasie net onder die Afrikaanse Taalmonument naby die Paarl.

Mendel Kaplan is die voorsitter van Cape Gate en een van die invloedrykste Jode ter wêreld. Hy is ook die voorsitter van die Joodse Agentskap. Mendel lyk soos 'n man wat vir homself uitdagings stel en dit dan verwesentlik. Dit is ook die geval met Klein Draken wat gerestoureer is en omvorm tot 'n sieraad van die Boland.

Die naam is verander na Zandwijk, vernoem na die eerste eienaar, Willem van Wijk, wat die plaas in 1963 gekry het.

Mendel se idee was om die beste kousjer wyne moontlik op dié grond te produseer. Die besturende direkteur, Nathan Friedman, is in beheer geplaas van die resourasie en aangesê om die beste wynmaker te soek.

In die Kaap skop jy nie onder elke bos 'n Joodse wynmakers uit nie. Toe kies hulle Leon Mostert, 'n protestantse Afrikaner wat voorheen op Boplaas in die Calitzdorp-distrik gewerk het.

Om op Boplaas te kan werk moet jy 'n vernuwer wees en dit het Leon gehelp, want om kousjerwyn te maak verskil hemelsbreed van wat hy voorheen gedoen het.

Dwarsdeur die wynmaakproses het Leon Mostert geen vrye hand nie aangesien alles onder toesig van die Beth Din, 'n rabbyse liggaam wat geaffilieer is by die Unie van Ortodokse Sinagoges van SA, geskied. 'n Toesighouer van die Beth Din, wat 'n masjgiach genoem word, bring elke werksdag gedurende die oestyd en parsseisoen op die plaas deur. Hy is ook die heeltyd by wanneer die wyn gemaak word, reg tot waar dit gebottel word.

Daar is egter probleme, soos gedurende die sabbat (van sononder Vrydae tot ná sononder Saterdae) wanneer daar nie gewerk mag word nie en die kelder gesluit is. Om herfermentering van die wyn te voorkom, word die kelder ook verhit tot 'n minimum van 80 grade Celsius.

Laas Vrydag het ons 'n bekendstelling van die 1989 Zandwijk-wyne op die plaas bygewoon. Hoewel van ons miskien sidderend daar aangekom het, sou ek moes raai dat almal wild van geesdrif (ek inkluis) daar weg is.

Die kombinasie van Nathan Friedman en Leon Mostert is 'n magiese een, want ons is op wyn van sodanige gehalte getrakteer dat ek kan glo die opperrabbyn van Suid-Afrika, Rabbi Harris (waarskynlik 'n Skot), kan selfs sy vertroudheid met whisky vernuil vir 'n vertroudheid met wyn.

Zandwijk produseer 'n 1989 Sauvignon Blanc wat beter en varser is as die een uit Israel. Die 1989 Zandwijk Weisser Riesling was drinkbaar, sag en soeterig, maar moet in die toekoms verbeter word, nes die vorige wyn.

Die Klein Draken Droë Wit 1989 is 'n wyn wat 'n dawerende applous verdien. Hier is 'n Chenin Blanc wat skoon, helder en goed gebalanseerd is. 'n Wyn wat deur almal kan (en moet) geniet word.

Die 1989 Zandwijk Chardonnay, wat 6 maande lank in nuwe Nevers-eike verouder het, is eenvoudig 'n puik poging en duidelik 'n wyn wat erkenning verdien vir wat dit is, een van Suid-Afrika se beter Chardonnays. Daar is baie konvensioneel-vervaardigde Chardonnays wat nie so hoog gereken sal word as dié een nie.

Laasweek is bewys dat kousjer wyne nooit weer dieselfde sal wees nie en dit behoort deur ons ganse Joodse gemeenskap verwelkom te word.

Dis ook duidelik dat Leon Mostert opgewasse is vir die taak en ons nog groot dinge van dié jong wynmaker kan verwag. Om in so 'n kort tydjie te vermag wat hy vermag het, is 'n wonderwerk!

KENDELL GEERS

Vroue kies vroue

Die dogters van opgevoede mans sit die geslagstryd voort

IN 1971 het Linda Nochlin, 'n Amerikaanse kunskritikus, gevra: "Why have there been no great women artists?" Dieselfde vraag het verlede week weer kop uitgesteek by die Transvaalse tak van die Suid-Afrikaanse Vereniging van Kunsgeskiedkundiges se konferensie.

Die tema van die konferensie was "Women and the Visual Arts". In oorleg daarmee bied die Gertrude Posel-Galery by Wits 'n tentoonstelling, "Women Choose Women", en die Johannesburgse Kunsmuseum "Meisies, Moeders en Madames" aan.

Terwyl die oorspronklike vraag 'n belangrike een is, is dit in die konteks van die huidige Suid-Afrikaanse kunswêreld oortollig. Dat seksisme in ons samelewing bestaan, kan nie ontken word nie, maar wat eietydse kuns, plaaslik en internasionaal betref, is die vraag irrelevant. Sedert 1971 het kunstenaars soos Bridget Riley, Louise Nevelson, Georgia O'Keefe, Nancy Holt, Louise Bourgeoise, Nancy Graves en Eva Hesse, om net 'n paar te noem, almal gewys dat 'n vroue-kunstenaar soos manlike kunstenaars in staat is tot grootsheid.

Vandag is name soos Cindy Sherman, Barbara Kruger, Alexis Hunter, Sherrie Levine, Jenny Holzer, Nancy Spero, Mary Kelly, Rosemary Trockel, Gretchen Bender, Laurie Anderson en Martha Rosler van die belangrikste name in eietydse kuns. Noem jy 'n halfdosyn van die top New Yorkse kunshandelaars, sal Ileana Sonnabend, Barbara Gladstone, Mary Boone en Paula Cooper beslis op die lys wees.

Bridget Riley se reaksie op Nochlin se artikel was "Women's Liberation, when applied to artists seems to me to be a naive concept. It raises issues which in this context are quite absurd. At this point in time, artists who happen to be women need this particular form of hysteria like they need a hole in the head."

Louise Nevelson het soortgelyk geantwoord: "People unfortunately have been plagued by guilts and frustrations from the beginning. But if we have insight and recognise the forces that have subjected us, we can pass that stage".

In die Suid-Afrikaanse mark het kunstenaars soos Penelope Siopis, Margaret Vorster, Marion Arnold, Diane Victor, Deborah Bell, Sue Williamson en Helen Sebidi, of kunshandelaars soos Linda Givon van die Goodman-galery, ondanks hul geslag, betreklike sukses behaal. Om toegewings aan vroue te maak op grond van hulle geslag is soortgelyk aan toegewings maak aan swart kunstenaars op grond van hulle ras.

Die konferensie het begin met 'n referaat deur dr Marion Arnold, 'n plaaslike kunskritikus, getiteld "The Daughters of Educated Men: Middle Class Women Artists and Modern Society". Sy het 'n uitmuntende, hoewel ietwat emosionele, verslag gelewer oor hoe daar teen Britse vroue-kunstenaars van die laat negentiende en vroeë twintigste eeu gediskrimineer is. Haar aanhaling van Rebecca West het sy voorafgegaan deur te sê dat sy nooit oor haarself praat as 'n feminis nie, maar dat "I only know that people call me a feminist when I differentiate myself from a prostitute or a doormat."

Dit is maklik om vanuit heilige akademiese ivoortorings so 'n verwaande vergelyking tussen 'n prostituut en 'n vloermat te trek. Buitekant is die wêreld wreed. Sulke vooroordele oor prostitusie - dikwels die uiteinde van ekonomiese noodsaaklikheid, maar ook die uitoefening van vryheid van keuse - handhaaf net patriargale waardes.

Die rol van stemregvroue in vroue-bevryding moet nie onderskat word nie, maar daar is geen vergelyking te tref met die toestande in die negentiende eeu en die hedendaagse kunsmilieu nie.

Gedurende die konferensie is nog 'n ou koei uit die sloot gegrawe: kunstenaars as moeders... die opoffering van hul kuns op die altaar van voortplanting. 'n Man wat die keuse maak om 'n kunstenaar te word, moet ook opofferings maak. In Braam Kruger se woorde: "Wanneer enigiets voor kuns gestel word, of dit nou politiek, seks, ego, geld, die inhoud, boodskap, tema of selfs die akademie is, kan jy seker wees die kuns gaan tweede kom, en jy sal dit mos in hulle werk sien".

In 'n referaat getiteld "Self as Icon and Instrument of Transformation", het Nina Romm 'n aanslag van clichés geloods: oor die wesenlike verskille tussen mans. Mans is hard, gedissiplineerd, rasioneel, gereguleerd, linieêr en logies in hul denke, terwyl vroulike gedagtes vryheid, intuïsie, ongedwongenheid, buigsaamheid, irrasionaliteit en verbeelding beliggaam.

Hierdie belaglike veralgemenings wat deur kwasi-religieuse ghoeroes uitgedink is om die werklikheid te vereenvoudig, kan net toegepas word op mitologiese karakters soos Darth Vader, Rambo, Mars en Hermes. Wat van die irrasionele, verbeeldingryke, ongedwonge Bacchus, is hy nie 'n man nie? Om aanspraak te maak op die alleenreg tot verbeelding, intuïsie en ongedwongenheid plaas vir Romm en haar vroue terug in die donker eeue van chauviniste in wapenrusting. Romm het ook aangevoer dat manlike beginsels, soos 'n kritiese uitkyk (!), vervang word deur vroulike beginsels, soos onkritiese bekragtiging.

Lize van Robbroeck se referaat "Vroue en Gemeenskapskuns" het aan die hand gedoen dat handwerk op dieselfde vlak as kuns beoordeel word. Dit kom neer op 'n vergelyking tussen 'n skildery van Penny Siopis en 'n etniese bakkie.

Deurgaans het die deelnemers impliseer dat mans, op grond van hul geskiedkundige optrede skuldig is aan seksisme en dus minagting moet verdien. Dit is bloot teenproduktief en chauvinisties. 'n Tentoonstelling met die titel "Men Choose Men" sou onmiddellik as seksisties veroordeel word.

Voor die einde van die verrigtinge het ek so skuldig begin voel oor die feit dat ek vervloek is met 'n penis, dat ek kastrering oorweeg het.

In die eietydse kunswêreld is die enigste perke wat 'n vrou in die gesig staar, dié wat sy self oplê. As jy seksisme in die visuele kunste soek, sal jy dit vind.

Die gevoel

wat jy voel wat jy nog nooit gevoel het nie

VICTOR MUNNIK skryf oor TV

OP skool het ons iets heeltemal anders bedoel as Oom Pik die ander dag in Windhoek. Toe ons gepraat het van 'n "gevoel wat jy voel wat jy nog nooit gevoel het nie".

Ons kon nie wag om daai gevoel te voel nie, maar ons het nie geweet die ou Oranje Blankes Blues doen dit aan 'n mens ekskuus man nie. Toe was ons natuurlik nog nie Afrikane in die FW sin van die woord nie, en het ons nie geweet wat alles in 'n Goudstadse spietkop kan steek nie.

Hier in die verafgeleë Pangaland, waar die kassie my enigste band met die beskawing van die Goudstad is, raak ek skoon "weemoedig en bewoë" oor die gedagte dat die Goudstad se spietkops, nes die pragtige luitenant Joy ('n tydjie lank Comrade Joy) destyds ECC-plakkate help opsit het. Ons het nie eers gesien hulle loop snaaks nie.

Koel in Gaza

Wel, noudat Swapo se vlag oor Windhoek waai en 'n ANC-tak in elke dorp gestig word, en die president ons almal tot Afrikane geslaan het, moet ons miskien van die verlede vergeet en vorentoe kyk.

Soos die President van Venda.

Hy sê dit is wel so, liewe luisteraars, dat Venda sonder 'n referendum onafhanklik geword het, al was dit nou met elke enkele kraal se instemming. Maar gedoriewaar, dis met 'n referendum wat Venda sal terugkom. Op die regte manier.

En wat rituele moorde aanbetref, dis eintlik net gewone moorde so what's the problem?

Ewe koel onder die kameraligte is ons comrade President van Gazankulu.

Want imagine jy het jou hele lewe, soos die agbare hoofminister, gewei aan die bou van 'n volk wat dalk nie meer so lank volk gaan wees nie, en dan kom vra 'n Goudstadse joernalis jou: "Um, dink u edele vrede sal na u tuisland terugkeer sonder dat u bedank?".

Kom kuier, kom kuier

Hier in Pangaland kan die koning nie meer wag dat onse comrade-ondersekretaris-generaal vir hom 'n potjie bier bring nie. Die Pangas ratel al oor TV.

Maar wat van 'n kuier by die koning van die Griekwas (oftewel altwee aanspraakmakers op daardie reisende troon?). Of wat van 'n kuiertjie by die koning van die takhare in Bruts? Skuus, Brits?

My raad aan ons comrade-ondersekretaris-generaal is om eerder te gaan kuier in Brenda Fassie se kraal. Dis so reg in enige Afrikaan se kraal, as julle weet wat ek bedoel, ek bedoel, het julle haar nuutste video gesien op M-net? Sjoe, dis warm hier in Afrika.

Slegte nuus

Dis darem 'n moeg komitee wat aangestel is om die uitsaaiwese te demokratiseer.

Dis nou aartsdemokrate soos die nasionale intelligensiediens, die weermag, die BSB, die SAUK, die geldmagte, die departement van buitelandse sake, en die Johannesburgse verkeersafdeling!

En ons moet betaal vir 'n verslag wat ons oor 'n jaar of twee gaan weggooi? Auk, my basies, red nou so 'n nasie.

Een Namibia, een VET jol

Verlede Woensdag is die wêreldgemeenskap se jongste gebore en almal, van Yasser Arafat tot FW de Klerk was daar om die blye dag in Namibia te beleef. Saterdag was die afterparty. CHARLES LEONARD het saam met die Suid-Afrikaanse kunstenaars Windhoek toe gevlieg vir dié jol

DIE welbekende aankondigings in 1969 deur die seremoniemeesters by Woodstock was nie naastenby so vermaaklik soos dié Saterdag by die Onafhanklikheidstadion in Windhoek nie.

Die seremoniemeesters het 'n mens aan die HNP-leier Jaap Marais laat dink. Elke keer as oom Jaap 'n toespraak hou, het hy 'n stapel koerantknipsels en notas waaruit hy voorlees. Saterdag het een van die seremoniemeesters elke keer as 'n groep klaar gespeel het, met so 'n hoop notas gekom en die skare vir 'n paar minute vermaak terwyl die roadies die instrumente en mikrofone regstel vir die volgende groep.

Die bestes was toe die een met die Stetson net voor Sipho Hotstix Mabuse se vertoning met 'n bruin hoëhakskoen op die verhoog verskyn het. "Sal die eienaar van dié skoen dit asseblief agter die verhoog kom haal."

Kort daarna was dit: "Whisky Isak se mense soek hom" en "The Zimbabwean National Rugby Team - your driver is waiting for you at the bus."

Gepraat van Sipho. Dié nederige en besonder aangename sanger het soos 'n hele paar van sy landgenote die onafhanklike en uiters rustige Namibiërs laat jil van plesier.

Vroeër die dag het Soweto-rasta Lucky Dube die mense voorberei op wat gaan kom met Ziggy - wyle Bob Marley se spruit.

Iewers tussen-in het Brenda Fassie - ná haar gebruiklike voorvertoning-tantrum - gewys dat as dit by gewildheid kom, sy min gelykes op die Suider-Afrikaanse subkontinent het. Van haar geheue kan 'n mens nie dieselfde sê nie. Sy het Uncle Sam se naam vergeet toe sy deur haar lys vivas gegaan het.

Saam met Sipho het Mango Groove en die African Jazz Pioneers vir die beste jols gesorg.

Hulle het een en almal in die see van wit en swart met hul onafhanklike Namibia t-hemde laat gatswaai.

Daar was ook die token-buitelandse musikante. Die interessantste van dié lot was die Sowjet-harde rockgroep, St Petersburg. Op die verhoog was hulle nes enige ander Amerikaanse stadionrockers: lang hare, balknypbroeke en suggestiewe kitaarhantering.

Hul sanger, Vladimir, se stem het so ná die tweede liedjie ingegee. Ek weet nie of soveel mense dit agtergekom het nie.

Die interessantste was om hulle na die tyd agter in die kunstenaarstent te hoor Russies praat. Vladimir is die enigste wat 'n bietjie Engels magtig is. Met talle gebare het hy vertel dat hy van Gorbatsjof hou en dat hy graag in Suid-Afrika wil sing as ons ook vry is.

En dan was daar Crazyhead. 'n Onpretensieuse Rhythm and Blues-groep van Engeland bestaande uit Porkbeast, Kev Reverb, Bom, Fast Psychotropic Purple Dick en nog een met 'n minder gewone naam wat ek nie kon onthou nie. Dit was toevallig Dick se verjaarsdag. Reverb het hom só gelukgewens: "Happy birthday, Namibia, Happy birthday Dick!"

Daar was ook 'n paar groepe uit Afrika (insluitend die koor van die kultuurminister van Nigerië) waarvan Thomas Mapfumo die algehele hoogtepunt was.

So omtrent tienuur die aand het Ziggy Marley met 'n Skyhigh & the MauMau-t-hemp dieselfde gedoen wat sy pa tien jaar tevore in Zimbabwe gedoen het: die mense laat besef dat hulle werklik nou vry is.

Wat hy tussen die liedjies gesê het, kan ek nie veel van onthou nie. Ek glo Ziggy self ook nie. In my geval omdat ek nie veel kon verstaan nie en in sy geval glo ek sy t-hemp het alles verklaar.

Sy vertoning was uit die boonste rakke. Sy groep, die Melody Makers, is werklik professioneel. Die hoogtepunt was sy pa se klassieke "Get Up Stand Up".

Ek hoop ons sien hom binnekort op ons onafhanklikheidskonsert in Suid-Afrika.

• Haakvas verskyn weer volgende week, wanneer CHARLES LEONARD Draadloos se debuut resenseer. Bly ingeskakel.

JOHAN BRUWER kyk na die ander gedaantes waarin apartheid, wat glo nou uitgewis word, bly voortbestaan

Apartheid oorleef

Daar is één universele taal waarvan die betekenis onveranderlik is en wat deur alle mense gepraat en verstaan word

APARTHEID word nou in Suid-Afrika uitgewis as 'n staatkundige bestel gegrond op rasse-diskriminasie. Maar die ideologie van apartheid oorleef in baie ander gedaantes.

Dit lewe in elke stelsel van denke wat veronderstel dat mense so verskillend van aard is dat hulle hulle nooit volslae met mekaar kan vereenselwig nie. (Met ander woorde: jy kan jou naaste nie so liefhê soos jouself nie, omdat hy nooit heeltemal met jou ooreenstem nie.)

Een reaksionêre opvatting wat uit dié denke voortspruit, is dat vervreemding nie beskou moet word as die tydelike gevolg van 'n tydelike - en dus veranderlike - maatskaplike bestel (soos die Westerse verbruikerskultuur, of Stalinistiese kommunisme) nie. Die uitgangspunt is dat die "verskille" tussen mense - klasseverskille, kultuurverskille, opvoedingsverskille, verskillende belange, ens. - 'n natuurgegewe is, onveranderlik en onoorkomelik (en dus verskoonbaar en aanvaarbaar).

Die ideologie van apartheid leef ook voort in elke seksuele ideologie wat bepaalde groepe mense (byvoorbeeld mans en vroue) van mekaar vervreem deur verskillende seksuele "identiteite" aan hulle voor te skryf, deur 'n seksuele magshiërargie tussen hulle in te stel, en deur bepaalde mense en groepe mense te verbied om met mekaar seksuele omgang te hê.

Die ideologie van apartheid leef ook voort in elke sielkundige ideologie wat veronderstel dat mense van nature selfsugtige enkelinge is tussen wie daar altyd konflik en vervreemding sal wees.

Maar die ideologie van apartheid oorleef ook op subtieler maniere, gevoed deur denkrigtings wat selfs deur progressiewe intellektuele as respektabel beskou word. Een so 'n denkrigting, wat veral deur dekonstruksie op die voorgrond geplaas is, sê dat daar geen lewensbeskouing is wat die werklikheid objektief omskryf nie. Dit beteken daar is geen lewensbeskouing waarmee alle mense kan saamstem nie, daarom sal mense altyd ideologies van mekaar verskil.

Anders gestel sê dié denkrigting: Daar is geen universele taal met 'n onveranderlike verwysingsraamwerk nie, daarom kan mense nooit presies saamstem oor wat hulle dink, bedoel of voel nie. Taal is 'n subjektiewe vertolking van 'n werklikheid wat nie in vaste betekenisse omskryf kan word nie. Elke mens vertolk die werklikheid anders na gelang van sy subjektiewe ervaring daarvan. Elke mens verstaan en bedoel met bepaalde verbale begrippe daarom iets anders. 'n Mens kan iemand anders se gedagtes dus nooit volslae ken nie, en hom ook nooit volslae herken as jouself nie.

Dié beskrywing van die verskille tussen enkelinge se subjektiewe vertolking van verbale tekens is geldig en bring baie waardevolle insigte. Maar die eksponente van dié denkrigting gaan dikwels 'n stap verder: hulle beweer daar is géén vaste waarheid wat mense as onveranderlike verwysingsveld kán gebruik nie en géén taal waarin alle enkelinge volslae ooreenstemming van betekenis kan bereik nie. Dit wil sê, daar is geen universele ideologie waarmee almal kan saamstem nie.

Dié veronderstelling bring mens egter weer by die ideologie van apartheid. As elke enkeling 'n afsonderlike verbale ideologie verteenwoordig (die toevallige inhoud van sy bewuste denke), dan is elke mens 'n vreemdeling vir al die ander, lewe hy in 'n ander subjektiewe werklikheid as al die ander, en staan almal uiteindelik onkenbaar en eensaam apart van mekaar.

Is die werklikheid so verskriklik? Nee. In werklikheid kan mense hulle so empaties met ander vereenselwig dat hulle selfs uitbars van die huil of lag van plesier oor iemand ánders se lot. Watter universele verwysingsraamwerk gebruik mense om hulle só met mekaar te vereenselwig? En watter waarhede is dit wat hulle ontroer as die waarheid nie verbaal omskryf kan word nie?

Daar is één universele taal waarvan die betekenis onveranderlik is en wat deur alle mense gepraat en verstaan word (ongeag wat dekonstruksie sê). Dié taal is in elke mens aangebore: die nie-verbale liggaamstaal van fisieke pyn en plesier. Dié taal is die taal wat 'n enkeling se liggaam met sy bewussyn praat om hom in te lig oor sy fisieke toestand. Pleks van abstrakte verbale tekens, gebruik dit konkrete liggaamsprikkels as tekens om 'n bepaalde fisieke toestand te omskryf.

Dié taal is beperk: dit kan nie abstraksies omskryf nie. Maar dit kan daarom ook nie lieg nie - dis beperk tot die fisieke werklikheid, tot die akkurate en ondubbelsinnige beskrywing van die mens se fisieke toestand: hitte, koue, honger, dors, en so meer.

Die mens se liggaamsprikkels praat nie net 'n onveranderlike taal wat almal kan verstaan nie, maar omskryf ook - sonder woorde - 'n onveranderlike ideologie wat in elke mens aangebore is. Dit is die biologiese ideologie dat plesier sinvol is en nagestreef moet word en dat pyn sinloos is en vermy moet word. Dié aangebore estetika kan wel 'n lewensbeskoulike ideologie genoem word, omdat elke mens sy fisieke bestaan daaraan meet en sy handelinge rig om plesier te bekom en pyn te vermy.

Die mens se liggaamstaal verseker sy voortbestaan. (Die baba wat nie bewus weet dat vuur sy hand kan verkool nie, word deur sy liggaamprikkels gesê om sy hand weg te ruk, ens.) Dit is egter ook die element wat die mens laat verskil van 'n rekenaar, want dit kenmerk hom as estetiese wese wat sy fisieke bestaan van oomblik tot oomblik subjektief waardeer en beoordeel.

Dit is die mens se primêre taal en lê ten grondslag aan al sy ander, abstrakte tale soos die wetenskappe, die kunste en verbale tale.

Jacqueline Morreau se 'Within the Apple - Eve and Adam"

Omdat liggaamsprikkels in alle mense dieselfde taal praat, gee dit 'n universele, onveranderlike verwysingsveld waarvolgens alle mense hulle volslae met mekaar kan vereenselwig. Of jy nou Jood of Griek is, man of vrou, vryman of slaaf, jy voel honger, dors, pyn en plesier op presies dieselfde manier. En selfs 'n baba enige plek ter wêreld wat nog nie kan praat nie, kan sy gemoedstoestand aan jou kommunikeer deur die taal van pyn en plesier - deur te lag of te huil. (Dié universele liggaamstaal word opgesom deur die twee simboliese maskers van die teater.)

Waarom word dié universele liggaamstaal nie universeel erken as die grondslag waarop mense hulle met mekaar kan vereenselwig nie? (Dié voorstel is immers lankal deur Christus gedoen.) Hoe dit gekom het, is 'n lang storie waarvoor hier nie ruimte is nie. Maar dit kom daarop neer dat mense in hul historiese ontwikkeling om politieke redes die abstrakte leuens van verbale ideologie verhef het bó die konkrete werklikheid van die mens se liggaamstaal - juis om te keer dat alle mense hulle met mekaar identifiseer. Dit maak maatskaplike bestelle moontlik waarin mense mekaar kan indoen omdat hulle niks vir mekaar hoef te voel nie.

Verbale ideologie stel mense in staat om hulself as abstraksies te omskryf - as "Afrikaners", "Engelse", "Xhosa's", "Zoeloes", "Nasionaliste", ens. Dié verbale omskrywings word dan as bewys aangevoer dat mense wesenlik van mekaar verskil (en hulle dus nie wedersyds hoef te bekommer oor mekaar se fisieke toestand of materiële omstandighede nie). Die liggaamstaal wat alle mense bind, word op verskeie maniere ongeldig verklaar of heftig weerspreek. Verbale seksuele ideologieë - ofte wel "sedelike" moraliteit - word byvoorbeeld algemeen ingespan om te verhinder dat alle mense hulle eroties met mekaar vereenselwig. Sommige kru verbale ideologieë - veral dié wat meen dat uiterlike verskille tussen mense (soos verskillende velkleure) noodwendig met innerlike verskille saamhang - ontken selfs dat alle mense dieselfde liggaamstaal het.

Kortom, die ideologie van apartheid leer mense om hul selfbeeld op 'n veranderlike, ideologiese rolmodel te skoei, en nie op die onveranderlike, fisieke mens nie. Dié benadering stel verskillende ideologiese groepe in 'n vervreemde samelewing in staat om mekaar selfs fisiek uit te wis. Mense wat hulle as verskillende ideologiese entiteite omskryf, kan mekaar doodmaak, martel en verdruk - omdat hulle dit maar net aan 'n ideologiese entiteit doen, en nie aan 'n menslike liggaam soos hul eie nie.

ROBIN HAWKINS op die jol in Kaapstad

Ons is mos net buffels

NET eers 'n woord of twee oor die begrip orkes/groep/ensemble. Nie een van die woorde dra vir my die eintlike betekenis van wat in Engels 'n "band" genoem word nie. "Groep" wek beelde van twee onberispelik skoon witmans met witter broeke, wat sing oor paddas wat opsit en ander belangrike kwessies soos liefde by die ou waterstroom. Mooi. "Orkes" weer, wil mens die stewels laat aantrek om saam te marsjeer - amper met die simfoniese smaak wat met die woord "ensemble" nog sterker/ernstiger word. 'n Knypie sout, dus, as mens die woorde aanwend.

Skietsels

Ek noem-noem al 'n ruk vir hulle, maar het nog nie rêrig enigiets oor hulle gesê nie. Antoinette Butler en haar Skietsels. Dis nou vir jou 'n interessante versameling agtergronde dié: Kholeho Mosala, swartman met marimba; Michael en "Whitey", twee Rastas op bas- en hoofkitaar; Neil, 'n wit anderskleurige tromspeler wat ek al dikwels in die omte gesien het. En dan natuurlik Antoinette met die diep bulstem wat vir my klink of hy eeuelank in haar maer borskas verouder het.

Ek stop die wynmetafoor net daar. Die stem lê nie lekker op die tong nie. Geen pikante boeket vir die kultuurfynproewer nie. Net hierdie onaantasbare stem-ding wat sonder die kom-ons-wees-alternatiewe-Afrikaners stront ruik na ver verlate vlaktes, met 'n krag wat wragtig die kranse sal laat antwoord gee. Dokter Treurnicht en sy khaki-trawante sal beslis nie van haar hou nie. Waar pas die eienaardige kultuurbestuiwing in hulle prentjie in? "Kultuurbesoedeling" sal hulle eerder sê.

Terloops, die Tweetalige Woordeboek (Bosman/Hiemstra) bied 'n insiggewende uitgangspunt in die vertaling van "mature, v" as: "ryp word; verouder; uitgroei; ontwikkel; ryp maak; verval"... Die begrip "verval" is by me Butler beslis relevant. Maar genoeg metafisika. Ons is mos net buffels, of hoe sê ek.

Buiten me Butler se aangrypende persoonlikheid en stem, is daar ander aspekte van die groep wat hulle kop-en-skouers bo die res laat uitsteek. Deesdae is "ethnic chic" mos die groot markfenomeen. Hou Links. Met drie af marsjeer, links om, ensovoorts.

Mens kry soms die gevoel dat jy 'n kat gaan skiet as jy weer 'n marimba op 'n verhoog gewaar. Almal woeps op die bandwagon en dis hier kongres en daar kameraad, al die pad tot in Londen/Amsterdam - dalk selfs Moskou, met glasnost wat so lekkker oral skoonskip maak - of jy nou talent het, of nie. Ek wonder hoe lank dit gaan neem vir die volle implikasies van kameraad Albie Sachs se uitings aangaande die rol van sogenaamde "kultuurwerkers" om deur te sypel tot die verskeie organisasies en "cultural desks" wat deesdae die stempels van aanvaarbaarheid swaai.

Slegs dan sal die belang van groepe soos Die Skietsels en Koos en een of twee ander wat buite die perke van enige spesifieke kultuuroriëntering werk, besef word.

Terug by Die Skietsels. Toe ek hulle die eerste maal gesien het, was die marimba natuurlik op die verhoog, nog lank voor die "band" opgedaag het. Onmiddellik stywe-lip, om die reaksie hierbo beskryf te verhoed. Maar toe hulle uiteindelik verskyn, en Kholelo met 'n splinternuwe benadering die instrument begin speel - nie met die gebruiklike polifonie nie, maar eerder iets nader aan die Modern Jazz Quartet - het 'n nuwe ruimte vir my begin oopgaan. Die konsertsaal-benadering van Milt Jackson val weg. Dis ander jazz dié.

Hierdie marimba is van hout gemaak. Die kitaarspelers bly Rastas en die tromspeler so half 'n "whitey". Die kitare is elektries en die manier van speel ook. Stadmusiek, dus. Baie beslis. Stadmusiek wat met Antoinette se stem-instrument en Kholelo se besondere marimbaspel 'n soort ontkieming word van die twintigste eeuse stads-Afrikaan. Is dit nodig om te noem dat lirieke in Afrikaans gelewer word? Nie die banale kommentaar oor "my broer se dagga-stompies" wat die "hele wêreld vol" lê en klaarblyklik vir Kerkorrel so pla nie. Sy broer s'n. Let wel.

Vir Die Skietsels gaan dit oor meer as dagga-stompies en ruk-en-rol. Wat's so vernuwend daaraan, in elke geval. Eerder het ons te doen met onaantasbare kwessies soos ontwikkeling, veroudering en verval van kulture. Van idees. Met wat IS, wat moet padgee vir wat moet wees. Gewoonlik tree hulle na 'n pouse weer op - sonder Antoinette en met 'n nuwe naam: Asazi. Hier begin my belangstelling verydel. Dit neig so half terug na die verbruiker-ingestelde "township-jazz" wat mens oral hoor. Die geheim lê egter in die wyse waarop die verskillende kulture inmekaargevleg word.

Daar is nie meer plek vir "jou kultuur" of "my kultuur" nie. Dis ONS kultuur, of jy nou daarvan hou, of nie, en dis wat Antoinette en haar Skietsels sonder doekies omdraai by ons laat posvat.

The beauty of the brainlessness of life

DUSAN MAKAVEJEV, Yugoslavia's most controversial filmmaker, returned to his homeland in 1987 after sixteen years of self-imposed exile in Paris to film "Manifesto", a moral fable based on a short story by Emile Zola set in a mythical central European village. In a hotel room in Cannes, where the film premiered in 1988, ANDREA VINASSA consumed several cups of strong espresso while contemplating with Makavejev the nature of revolution

MYSTERIES OF MAKAVEJEV

After the fall of great empires, new governments appeared. They took themselves very seriously. Life became hard for revolutionaries. However, ice-cream was sold and enjoyed as if nothing had changed...

DUSAN MAKAVEJEV is a charming combination of Orson Welles and Count Dracula. He is the man who made "Montenegro", the whacky film about the guy who wanders around with a chopper embedded in his forehead, a black comedy in which a frustrated American housewife dreams of poisoning her Swedish husband and offspring.

Quoted above is the foreword to his 1988 film, the prophetic "Manifesto", about the attempted assassination of a central European king.

Politically and morally at odds with the establishment, Makavejev casts an ambiguous eye on "those who produce a cure worse than the complaint whenever they try to change life's natural order".

"I see the cinema as a guerilla operation. Guerilla against everything that is fixed, defined, established, dogmatic, eternal. It's not irrelevant that the cinema should be at war, because eventually everything is connected. Hollywood is Wall Street and the Pentagon. In the cinema too we must create two, three, an infinity of Vietnams.

"But that does not mean that the cinema must serve the revolution: the revolution has no need of servants. Everyone has to make his own revolution...

"I think that only in fighting with the cinema, through our movies, for a freer, more authentic expression, with weapons that can include joie de vivre and comedy, we are waging the same war as those who fight on the barricades. It's always the same job of freeing yourself from authority, of breaking down rigid structures; in short to create a free open world where every individual can be himself."

Makavejev made this statement shortly after he made "WR: Mysteries of the Organism", a concise embodiment of the director's philosophy of life. Made in 1968, "WR" was a free essay on the theory of the German psychologist Wilhelm Reich that social and political repression has direct connections with sexual frustration. Footage from Soviet-realist films deifying a white-clad heroic Stalin is juxtaposed with old news photographs of Reich's arrest on technical charges and his incarceration in a Pennsylvania prison. It illustrates Makavejev's belief that "We can use everything that comes to hand, fiction, documents, actualities, titles. You must use surprise as a psychological weapon... We can even use material taken from the enemy."

It was a poetic, moral and complex philosophical film made at the time of the Vietnam War and at the height of the sexual revolution in America. The Yugoslav authorities were appalled and made life impossible for Makaveyev.

"I wrote one script for 'Manifesto' in Yugoslavia. Then I could not stay in Yugoslavia after 'WR: Mysteries of the Organism' in 1971. In 1973 the situation became so bad, not only for me because of the film, but it became bad because the general trend in the country was leaning towards that of maniacal total control. The Party was losing it's raison d'etre. It was losing control. So you had permanent chaos with the role of the Party written into the constitution as the leading force. But the Party was not the leading force at all, because you had eight regional parties all fighting each other.

"You had people trying to control things with this omnipotent dream that if only they shouted loud enough they would be in control. So they spoil everybody's life and there is no control anyway."

Makavejev films assert his personal freedom, advocating not amorality and hedonism, but speaking from a deeply moral position. He hopes that his films will function as a sort of therapeutic "counter-repression". Comedy, joy, happiness and creativity are weapons of counter-repression wielded ruthlessly by Makavejev and his outrageous characters, often named after German and Austrian cakes.

Born in Belgrade in 1932, Makavejev graduated with a degree in philosophy before enrolling in the Belgrade Academy of Film, Theatre, Radio and Television. His first feature in 1966, "Man is Not a Bird", was followed in 1967 by "Swithcboard Operator", a plot gleaned from a newspaper story about a woman whose lover threw her down a well.

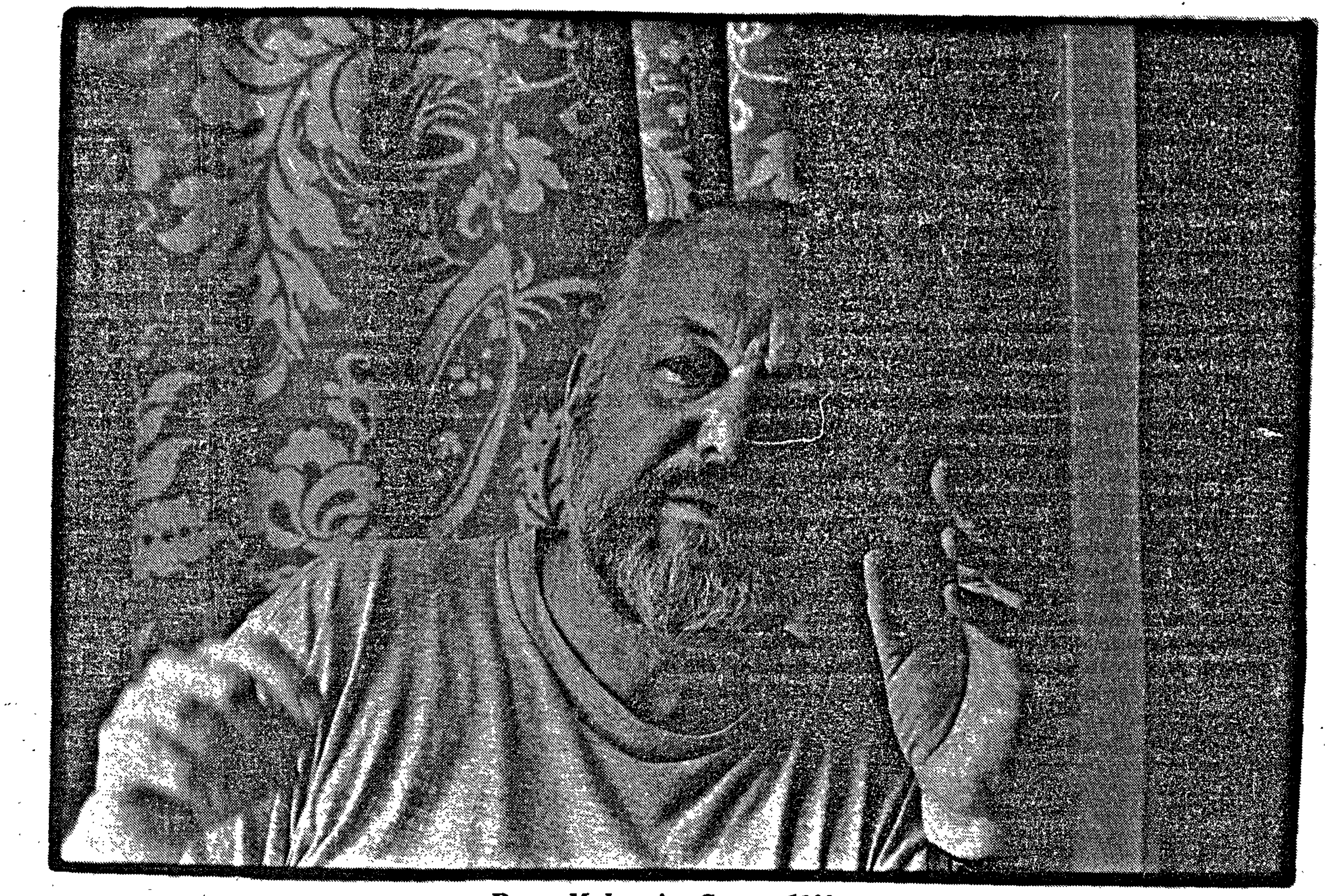

Dusan Makavejev, Cannes 1988

Foto: Andrea Vinassa

Sixteen years after his departure, Makavejev returned to Yugoslavia and was given a cautious welcome home by the authorities. "WR" was screened there for the first time.

He had not changed. "If you put 'Manifesto' people believe there must be a statement and I hope there is no statement. It makes it sound too sentimental. Sometimes against your own will you make statements, but I think the concept which comes across in the film tells you about the beauty of the brainlessness of life. Because life, in spite of whatever we attribute to it, really has no beginning, no ending.

Set in the Twenties, full of mysterious revolutionaries, womanising secret police, lovesick postmen and passionate housekeepers, "Manifesto" contains the ludicrous paradoxes which characterised his previous films.

"I like the idea of the Twenties because the fashion was nice. Lots of scarves and funny hats. And for some reason people were behaving in very banal and trivial ways. There was a lot of triviality. There was avant-garde art. At the same time it was like the horse races, gambling, all kinds of absolutely irrelevant things. There was this great war that everyone was involved in and afterward everybody was having affairs, going to Monte Carlo. Of course, at the same time there was the October Revolution.

"This incredible time of great triviality created Fascism.

"I believe that a lot of evil comes from very trivial impulses. Like simple greed or jealousy.

"But when you look at the October Revolution you cannot accuse anyone of betraying it. The Revolution betrayed itself and chose the worst possible way of developing. I have in my film some revolutionaries. The government is trying to re-educate them in a special place called the Bergman Sanatorium."

Only once does Makavejev interrupt himself, to order coffee: "I was asking for double-espresso. It will help me think.

"There is a woman revolutionary - with a revolver in her knickers - and all through the film you never know if she is in the revolution for the sake of sex, or having sex for the sake of the revolution.

"Sometimes you believe that the revolutionaries are being re-educated. In the meantime an apolitical schoolteacher becomes a revolutionary because she is being treated too badly. You have a constant chain of events. The world is creating revolutionaries and at the same time people disillusioned with the revolution. All systems are self-suffocating.

"Life constantly surprises us. We are forced to start liking people we hated and vice versa. Life is endless in offering us things that we don't want. So I have no recipe for how we should organise ourselves.

"That's why I make movies. Israel is the one country that loves my 'Sweet Movie'. This is probably my angriest and craziest and least controlled film. After so many years it is still playing in Israel. I was asked why Israel? I said because Israel has an identity crisis."

"Sweet Movie" is still banned in the United Kingdom and English-speaking Canada.

"Revolution is a turn-on. I participated in some revolutions. I was a young man after the war in Yugoslavia, which went together with the liberation from the Nazis. It was an exciting time.

"There was no wealth to be redistributed, but there was this mobilisation to rebuild roads, schools, factories, cultural centres. Everybody participated. Thousands of people became literate. Women got the vote. The youth got the vote. It was national independence. It was a revolution in the good old classical sense, traditionally called a bourgeois revolution.

"Then in 1968 there was another revolution, a sort of media revolution which broke all the rules. It was anti-academic, anti-power and anti-authoritarian." Makavejev's chief pleasure is in making fun of those who attempt to order the lives of others "in their best interests", much like the puritanical policemen who forced him into exile in 1971.

Back home in Yugoslavia in 1987 Makavejev realised that his life had gone full circle: "In the Yugoslavian socialist system all values are secular, egalitarian. Spiritual values are not discussed. Very materialistic. There are no higher institutions to punish us. They were thrown out by the socialist revolution.

"Suddenly there is a new interest in church. There is incredible respect for monks sitting in caves reading books. I was educated without any respect for these values. I came back to some balance through my own experience. You meet dedicated people and you see their aura, their libido. Then you remember some great mothers who managed to care about everyone in the neighbourhood. Some life-giving forces are organised in a lifelike way. Others are not. You have to renounce almost everything to become a great scholar or philosopher.

"The ways of life are mysterious. I am surprised that I came to the discovery of the mystery of life by myself. Even using the title 'Mysteries of the Organism', I used it as a kind of kitsch word from popular, banal evening papers. You know, 'Mysteries of the Lost Hairdresser'. There were lots of cases of missing switchboard operators."

"Manifesto" will be screened soon at Nu Metro's new "art house" complex at Hyde Park.

TEATER

JOHANNESBURG

By die Laager, Markteater is THE GOOD SOLDIER SVEJK onder regie van Neil McCarthy te sien. Elke aand om 8.30.

A WORM IN THE BUD deur Reza de Wet is tans by die Dalro, Windybrow. Met Embeth Davidtz en Michelle Scott. Tot 31 Maart.

I CANT WAIT TO TIE YOU TO THE SOFA deur Helena Kriel is by die Trust Bank Arena, Windybrow te sien.

WE'LL MEET AGAIN is terug by die Soundstage in Midrand van 27 Maart, omdat die mense dit so wil hê, sê hulle. Met Dianne Chandler.

Vanessa Cooke kan in THE BELLE OF AMHERST by die Mark se Upstairs-teater om 8nm gesien word.

BLUES AFRIKA CAFE deur Matsemela Manaka is in die Mark se Warehouse te sien.

TITBITS is 'n nuwe komedie wat by die Victory in Orange Grove aan die gang is. Met Clive Scott, Melody O'Brian en Jenny De Lenta. Maandae tot Vrydae om 8nm en Saterdae om 6 en 9nm.

WHODUNNIT, 'n komedie met Tobie Cronje is by die Alhambra te sien.

ROMANCE ROMANCE met Kate Normington en Mark Richardson is by die André Huguenet-Teater te sien.

Bill Flynn en Jana Cilliers tree in THE MAINTENANCE MAN by die Alhambra-Teater op.

PRETORIA

Truk-Ballet bied COPPELIA by die Staatsteater aan.

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: Hoofteater: JUST LIKE HOME tot 31 Maart.

Concert Hall: Pieter-Dirk Uys met A KISS ON YOUR KOEKSISTER is tot 31 Maart te sien.

Nico Malan, Strandgebied: In die Teater kan THARK met Ralph Lawson and Diane Wilson tot 31 Maart gesien word.

In die Arena is ZIETS EN DE VRIES met Elsabe Zietsman and Casper de Vries ook tot 31 Maart.

MY FAIR LADY kan in die Operahuis gesien word. Gordon Mulholland and Gordon van Rooyen.

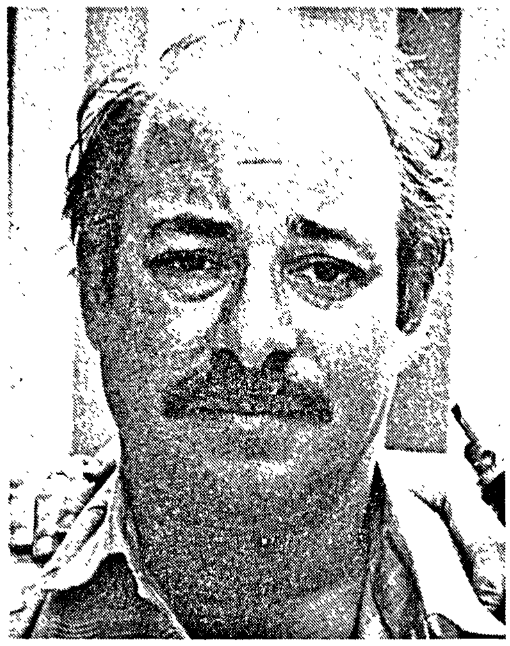

Errol... uh Bill Flynn in 'The Maintenance Man" wat nou in die Alhambra-Teater in Doornfontein te sien is. Jana Cilliers en Maralin Vanrenen speel teenoor Flynn.

NU METRO THEATRES

NOW SHOWING 29 March-5 April. BOOK AT COMPUTICKET

HYDE PARK METRO 447-3091 1-6
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
OPENS 6TH APRIL
OPENS 6TH APRIL
OPENS 6TH APRIL
OPENS 6TH APRIL

BEDFORDVIEW METRO 616-6828 1-6
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

NU METRO CITY 1-8 (Formerly Ster City) Cnr. CLAIM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Safe parking at Jack Mincer
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HOMEBOY Mickey Rourke, Christopher Walken (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

HILLBROW METRO 724-2511 1-7 (Parking in basement)
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
PARENTHOOD Steve Martin, Dianne Wiest (2-14) DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15
LEAN ON ME Morgan Freeman, Robert Guillaume (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

RANDBURG METRO 787-0340
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

7 ARTS NORWOOD 483-1680
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 2.30, 5.30, 7.45, 10.00

BALFOUR PARK METRO 887-8548
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

SHARE THEATRES 494-1137 1-8 ALL ADMISSIONS R2,50
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SCANDAL Bridget Fonda, John Hurt (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEA OF LOVE Al Pacino, Ellen Barkin (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
AN INNOCENT MAN Tom Selleck (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
ACTION JACKSON Craig T. Nelson, Vanity (2-18) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
RED SCORPION Dolph Lundgren, Al White (2-14) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

ALBERTON METRO 907-2362
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

LEBA KLERKSDORP (018) 24564
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553 MON-SAT: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUNDAY: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
Lambada SET THE NIGHT ON FIRE (A)
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A)
HIT LIST Jan-Michael Vincent (2-18)
AN INNOCENT MAN Tom Selleck (2-18)

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) MON-FRI: 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) MON-FRI: 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30

CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Jean Claude Van Damme Kick Boxer Action (2-14)

NU METRO THEATRES PRETORIA
Now Showing 29 March-5 April

OSCAR 341-7682 Jeppe Street, Sunnyside
Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

METRO 44-9867 Esselen Street, Sunnyside
Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

VILLAGE 44-6096
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie (A) of the Year! DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 PARENTHOOD An Outrageous Comedy (2-14) Steve Martin, Dianne Wiest DAILY: 9.30, 12.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.15

MENLYNPARK 47-4568/348-8611 Atterbury Rd., Menlyn Park
1 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie (A) of the Year! MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 Without A Clue Crime Thriller (A) Michael Caine, Ben Kingsley MON-FRI: 6.00, 8.30, SAT: 2.30, 6.00, 8.30

NELSPRUIT METRO The Promenade (01311) 25767
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie (A) of the Year! DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Lethal Weapon 2 Action Thriller (2-18) Mel Gibson, Danny Glove. DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 River of Death Action Adventure (2-10) Michael Dudikoff, Robert Vaughn DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

BOOK AT COMPUTICKET

MUSIEK

JOHANNESBURG

Roxy Rhythm Bar, Mainstraat, Melville: Vanaand: TANANAS. Saterdag: DIAMOND DOGS. Maandag: DIAMOND DOGS. Dinsdag: LITTLE SISTER. Woensdag: VINNIE AND THE VICOUNTS. Donderdag: RUDI AND FRIENDS.

Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandae, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.). THAYIMA tree tans hier op.

The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en video- en poolkamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagaande die platejoggies. Vir "denkende" jollers.

Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraatse laataand-"joint" vir mense wat soms werk en van jazz hou.

Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir middel-stedelinge. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.

Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.

Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

BASE: Sondagaand is Jazz Denn, Woensdagaand is dit reggae en Donderdag is dit World Music Night.

CAFE ROYAL: André Letoit speel van Woensdagaand af saam met 'n verskeidenheid ander mense: The Ghettonians (Wo), Artvark (Do), Dr Zog (Vr en Sa)

GALERYE

JOHANNESBURG

Gencor-galery, RAU: Uitstalling deur Erik Laubscheren Claude Boucharain. Tot 4 April.

Crake-galery, Norwood: Uitstalling van skilderye deur Donna White. Tot 6 April.

Totem-Meneghelli-galery, Johannesburg: Uitstalling van werke deur die Himba mense van Kaokoland, Namibië. Tot 23 April.

Sanderling-galery, Smal Street Mall: Waterverfwerke deur Alfred Gundersen.

Mark-galery, Newtown: Uitstalling van werke deur Jo Ractliffe. Tot 31 Maart.

Gallery on the Market, Newtown: Pieter Roux, Lynne Bamford en Lea Henorain stal etswerke, skilderye en beeldhouwerke tot 28 Maart hier uit.

Goodman-galery, Sandton: Uitstalling deur Robert Hodgins. Tot 7 April.

Gallery 21, Johannesburg: Uitstalling van werke deur Rosemarie Marriot. Tot 5 April.

African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.

Zona. Naïewe Afrika-kuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Volgende uistalling deur Samson Mudzunga open 25 Maart.

KAAPSTAD

Baxter-Galery: Beeldhouwerk deur Wilma Coetzee, Lovell Friedman en Rozanne Whitehead.

Art Scene, Seepunt: Gemengde uitstalling van skilderye, keramiek en glaswerk. Uitstalling deur Barbara Jackson, Carol Boyes and Uwer Phaff tot einde Maart.

Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getitled Contemporary Trends II open binnekort. Intussen is daar die galeryversameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Robin Mann, Pieter van der Westhuizen, Naama Nothmann, Ann Linsell-Stewart, Lukas van Vuuren en Robert Slingsby en andere.

Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.

Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene uitstalling.

NU METRO THEATRES
NOW SHOWING 29 March-5 April

STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year (A) J. Eddie Peck, Melora Hardin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
3 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year (A) J. Eddie Peck, Melora Hardin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

SEA POINT METRO 434-7951 MAIN ROAD
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year (A) J. Eddie Peck, Melora Hardin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
2 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year (A) J. Eddie Peck, Melora Hardin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

OSCAR Adderley St. 45-2585
The Dawning Drama (A) Jean Simmons, Anthony Hopkins DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 Child's Play Suspense Thriller (2-18) Chris Saradon PLUS Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
2 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE (A) PLUS American Ninja III Karate Action (A) Steve James MON-FRI: 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00

RONDEBOSCH METRO 685-4569
Born on the Fourth of July 8 Oscar Nominations (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

Daljosafat-tentoonstelling

As die kunskolonie op Daljosafat jol, is die hele relevante wêreld gewoonlik daar. Môre open 'n tentoonstelling van oud-Michaelis-studente en oud-Maties. Verrigtinge begin 3-uur en Kaapstad se eksentrieke Artvark skop so teen sondondergang die musiek af.

Al hou jy nie van kuns en kunstenaars nie, is die opstal pragtig. Laas was daar bier te koop. Selfs pannekoek, as ek reg onthou. Ry omtrent 2km anderkant Paarl op die Wellingtonpad en soek die bordjies wat jou sal wys waar om regs te draai.

- Robin Hawkins

FILMS

*****Voortreflik
****Sterk aanbeveel
***Sien gerus
**So-so
*Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

***** CINEMA PARADISO - 'n Skreeusnaakse en ontroerende storie oor vriendskap en 'n huldeblyk aan "verbode" soene in ou flieks. Met die briljante kinderster Salvatore Cascio en die veteraan Philippe Noiret.

**** BORN ON THE 4TH OF JULY - Tom Cruise lewer glo uitmuntende spel in dié fliek oor 'n Viëtnamese oorlogslagoffer wat ná die oorlog terugkeer na 'n Amerika wat nie meer van hom hou nie.

**** THE SANDWICH YEARS - 'n Fliek oor 'n jong Joodse seun se vriendskap met 'n Franse rykmanskind.

**** SHIRLEY VALENTINE - 'n Huisvrou los die skottelgoed vir 'n minuut of twee en vat die pad Griekeland toe waar sy verlief raak op die lewe. Met Pauline Collins.

**** MY LEFT FOOT - Met Daniel Day Lewis in die hoofrol as 'n paraplegiese skrywer en kunstenaar in die fliek wat vir verskeie toekennings benoem is.

**** SEA OF LOVE - Al Pacino en Ellen Barkin vertolk die hoofrolle in die speur/ liefdesdrama oor 'n polisieman wat op 'n pragtige verdagte verlief raak en voor 'n moeilike besluit te staan kom.

*** DRIVING MISS DAISY - 'n Fliek oor 'n ouerige dame wat noodgedwonge vir haar 'n motorbestuurder moet aanskaf. Genomineer vir 9 Oscars.

*** CASUALTIES OF WAR - Brian de Palma se uitmergelende Viëtnamprent met Sean Penn en Michael J. Fox.

*** WHEN HARRY MET SALLY - 'n Fliek oor twee vriende wat verlief raak, en nie kan besluit wat om daaromtrent te doen nie.

*** RED KISS - Met Charlotte Yalandrey as 'n verliefde tiener en lid van die Kommunistiese party in 1952, die jaar toe Stalin dood is.

*** STEEL MAGNOLIAS - 'n Fliek vol bekende gesigte oor 'n klompie 'Southern Belles' se lewens en krisisse, veral dié van 'n ma en dogter wat uitstekend deur Sally Field en Julia Roberts vertolk word.

*** DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD - Raold Dahl se avontuurverhaal oor Danny (Samuel Irons), sy pa (Jeremy Irons) en hulle stryd teen 'n nare boef wat hulle grond wil koop. Ook met Cyril Cusack.

*** PARENTHOOD - Beslis 'n fliek vir niemand anders as die wat kinders in hulle besit het en nog vir die volgende paar jaar gaan hê nie. Glo goed. Met Steve Martin.

** OLD GRINGO - Jane Fonda, Jimmy Smits en Gregory Peck vertolk die hoofrolle in 'n fliek oor liefde, revolusie en die kulturele verskille en botsings tussen Amerika en Mexico.

** HOMEBOY - Mickey Rourke speel die hoofrol in die aksiefliek oor 'n bokser wat sy hart verloor.

** AN INNOCENT MAN - Tom Selleck is die onskuldige man wat in die tronk beland met 'n vrou wat absoluut in sy onskuld glo en die twee se stryd om te bewys dat hy onskuldig is. Die man IS onskuldig!

* GLORY - 'n Sentimentele fliek oor die eerste swart Amerikaanse regiment, Genomineer vir 5 Academy toekennings. Met Matthew Broderick en Denzel Washington.

* THE MIGHTY QUINN - Denzel Washington is "The Mighty Quinn" wie se broer van 'n moord verdink word in 'n simpel fliek wat hom teen die agtergrond van die idilliese Karribiese eilande afspeel.

* SHE'S OUT OF CONTROL - 'n Komedie oor 'n pa wat bekommerd raak toe sy eers valeri dogter skeilik in 'n ou dingetjie, waarvan die ou baie hou, ontpop. Met T Danza en Ami Dolenz.

* ACTION JACKSON - Onortodokse polisiema (Carl Weathers) se bynaam is 'Action' en hy kom te staan teen 'n baie ryk man wat vir niks agteruit sal staan om te kry wat hy wil hê nie.

HARLEM NIGHTS - Eddie Murphy en Richard Prior speel in die aksiekomedie wat partykeer nogal snaaks kan wees.

Denzel Washington, die akteur wat Steve Biko in 'Cry Freedom" gespeel het, is een van die min redes om 'Glory" te sien. Washington het ook so pas 'n Oscar gewen vir sy spel

Kaapstad

WORD NOU VERTOON VRYDAG en SATERERDAG 30 en 31 MAART 1990

ROLPRENTE

KONSESSIE PRYSE VIR STUDENTE EN SKOLIERE BY ALLE VERTONINGS

TEATERS VOORUITBESPREKING BY COMPUTICKET (NAVRAE (021) 21-4715)

Blue Route Tokal
Blouroetesentrum, Tel. 75-3030
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
• As dit nog warmer word, is dit nie meer dans nie!!!
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
VOEL DIE HITTE OP DIE SILWERDOEK (O.T. 2-10)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
★ DIE JAAR SE WEN KOMEDIE ★
DRIVING MISS DAISY
Morgan Freeman • Jesica Tandy • Dan Aykroyd (Almal)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DOLLIE PARTON • SALLY FIELD
SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS
STEEL MAGNOLIAS
WONDERLIKE PRYS WENNER — KOMEDIE (Almal)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PAULINE COLLINS • TOM CONTI
SHIRLEY VALENTINE
DIE AVONTUUR VAN 'N LEEFTYD — DEUR DIE VERVAARDIGERS VAN "EDUCATING RITA" (2-16)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30 en 5.30 nm ALLEEN
Heeltemal Nuwe Tekenprent — Vakansiepret!
ALL DOGS GO TO HEAVEN
'N MOET-SIEN ROLPRENT VIR ALMAL

SAANS: 8.00, 10.15 nm ALLEEN
BILLY CRYSTAL • MEG RYAN
WHEN HARRY MET SALLY
NUWE KOMEDIE TREFFER DEUR ROB REINER (2-12)

Maynard Mall Wynberg
HOOFWEG, TEL. 761-0131
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
BEST OF THE BEST
UITSTEKENDE AKSIE AVONTUUR (O.T. 2-8)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
PARENTHOOD
KOMEDIE DRAMA (2-14)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30 en 5.30 nm ALLEEN
Heeltemal Nuwe Tekenprent — Vakansiepret!
ALL DOGS GO TO HEAVEN
'N MOET-SIEN ROLPRENT VIR ALMAL

SAAN: om 8.00 en 10 15 nm ALLEEN
MATHEW BRODERICK • DENZIL WASHINGTON
GLORY
EEN VAN DIE GROOTSTE ROLPRENTE VAN DIE DEKADE (2-14)

Protea Claremont
HOOFWEG, TEL. 61-7979
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
★ DIE JAAR SE WEN KOMEDIE ★
DRIVING MISS DAISY
Morgan Freeman • Jesica Tandy • Dan Aykroyd (Almal)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
SHIRLEY VALENTINE
DIE AVONTUUR VAN 'N LEEFTYD — DEUR DIE VERVAARDIGERS VAN "EDUCATING RITA" (2-16)

Constantia Rosebank
HOOFWEG, TEL. 686-6649
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
WENNER — BESTE ROLPRENT CANNES FILMFEES
SALAAM BOMBAY!
MET ONDERSKRIFTE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
• DANIEL DAY LEWIS •
MY LEFT FOOT
Die ware verhaal van Christy Brown. (O.T. 2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 8.00, 10.15 nm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERLIKE PRYS WENNER — KOMEDIE (Almal)

SAANS: 5.30 nm ALLEEN
OSCAR WENNER — BESTE BUITELANDSE ROLPRENT
CINEMA PARADISO
ITALIAANSE DRAMA MET ONDERSKRIFTE (Almal)

Goue Akker
MIDDESTAD, TEL. 25-2720
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
• As dit nog warmer word, is dit nie meer dans nie!!!
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
VOEL DIE HITTE OP DIE SILWERDOEK (O.T. 2-10)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
BEST OF THE BEST
UITSTEKENDE AKSIE AVONTUUR (O.T. 2-8)

Monte Carlo
STRANDGEBIED, TEL. 25-3052
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
★ DIE JAAR SE WEN KOMEDIE ★
DRIVING MISS DAISY
Morgan Freeman • Jesica Tandy • Dan Aykroyd (Almal)

VRY/SAT/MAAN: 9.45 vm, 12.00 en 2.30 nm
DIN/WOEN/DON: 10 30 vm en 2.30 nm ALLEEN
ALL DOGS GO TO HEAVEN
'N MOET-SIEN ROLPRENT VIR ALMAL

SAANS: 5.30, 8 00 en 10.15 nm ALLEEN
STEEL MAGNOLIAS
WONDERLIKE PRYS WENNER — KOMEDIE (Almal)

Tygervallei
Tygervalleisentrum, Bellville Tel. 948-6710
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5 30, 8.00, 10.15 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
★ DIE JAAR SE WEN KOMEDIE ★
DRIVING MISS DAISY
Morgan Freeman • Jesica Tandy • Dan Aykroyd (Almal)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERLIKE PRYS WENNER — KOMEDIE (Almal)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5 30 en 8.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN
'N MOET-SIEN ROLPRENT VIR ALMAL

SAANS: slegs een vertoning om 10.15 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY
Genomineer vir 8 Akademie Toekennings (2-19)

Kine Parow
Sanlamsentrum, Parow Tel. 92-5126
DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8 00, 10.15 nm
• As dit nog warmer word, is dit nie meer dans nie!!!
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
VOEL DIE HITTE OP DIE SILWERDOEK (O.T. 2-10)

DAAGLIKS: 9.45 vm, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
BEST OF THE BEST
UITSTEKENDE AKSIE AVONTUUR (O.T. 2-8)

Somerset-Wes
TEL. (024) 51-5581
VRY/SAT/MAAN: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 6.45, 9 00 nm
DINS-DON: 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 nm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
"He's Hip, Slick and only 3 months old" — KOMEDIE (2-12)

VRY/SAT/MAAN: 11.00 vm, 2.30, 4.45, 7.00, 9.15 nm
DINS-DON: 2.30, 4.45, 7.00, 9 15 nm
★ DIE JAAR SE WEN KOMEDIE ★
DRIVING MISS DAISY
Morgan Freeman • Jesica Tandy • Dan Aykroyd (Almal)

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
VRY/SAT/MAAN: 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
DINS-DON: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45
• As dit nog warmer word, is dit nie meer dans nie!!!
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
VOEL DIE HITTE OP DIE SILWERDOEK (O.T. 2-10)

VRY/SAT/MAAN: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 nm
DINS-DON: 2 00, 4.30, 7.00, 9.15 nm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERLIKE PRYS WENNER — KOMEDIE (Almal)

VRY/SAT/MAAN: 11.00 vm, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 nm
DINS-DON: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45
ERIC ROBERTS • JAMES EARL JONES
BEST OF THE BEST
UITSTEKENDE AKSIE AVONTUUR (O.T. 2-8)

VRY/SAT/MAAN: 10.30 vm, 2.00, 4.30, 7.00 nm
DINS-DON: 2.00, 4.30, 7.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN
'N MOET-SIEN ROLPRENT VIR ALMAL

SAANS: om 9.15 nm ALLEEN
MY LEFT FOOT (O.T. 2-12)

IN-RY ★ SAANS OM 8.00 nm ★
★ R11,00 per Motor, Kombi of Bakkie vir 2 Rolprente ★

Goodwood - Tel 54-4339 - Langs Goodwood Skougrond
LOOK WHO'S TALKING — John Travolta, Kirstie Alley — Komedie (2-12)
GHOST BUSTERS II — Bill Murray, Dan Aykroyd Komedie (ALMAL)

Seabreeze - Tel 701-3309 - Pollsmoorweg, TOKAI
LAMBADA THE FORBIDDEN DANCE (O.T. 2-10)
LA BAMBA

Skyvue - Tel 903-5130 - Hoofweg, KUILSRIVIER
BEST OF THE BEST — Eric Roberts, James Earl Jones — Avontuur (O.T. 2-8)
GLEAMING THE CUBE — Christian Slater — Skaatsplankry (O.T. 2-8)

STER-KINEKOR
30 MAR – 5 APR
VROEË BESPREKINGS BY COMPUTICKET
NAVRAE (011) 331-9991 – ALMAL WELKOM

ROLPRENTE

PRETORIA COMPUTICKET NAVRAE (012) 322-7460

SENTRAAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Maan-Don: 10 00, 12 15, 2 30, 5 30, 7 45, 10 00 nm
Vry-Sat 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 8 00, 10.30 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
HARLEM NIGHTS (2-19)
STEEL MAGNOLIAS (A)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
Daagliks 9 45, 12.00, 2.30, 5.30, 8 00, 10.30 nm
GLORY (2-14)
WENNER VAN 3 OSCARS INSLUITEND BESTE BYSPELER – DENZEL WASHINGTON!
Daagliks: 10 00, 2 30, 5.15, 7.45, 10 30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE REGISSEUR – OLIVER STONE!
VOLGENDE AANBIEDINGS
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)
27 Apr – CRY FREEDOM (A)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY VOORSTE INGANG NA KINE CENTRE

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daagliks. 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10.00 pm
LAMBADA — THE FORBIDDEN DANCE (VV2 10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)

NOORD

SANDTON CITY 1-9 783-4430/1
Daagliks 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7 45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
Daagliks: 10 00 12.15, 2.30, 5 30, 8 00, 10 15 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
OLD GRINGO (2-14)
N ROERENDE VERHAAL VAN LIEFDE EN DRAMA! MET JANE FONDA, GREGORY PECK EN JIMMY SMITS!
Sat 10 00 & 12 15 UITVERKOOP
Daagliks: 10 00, 2 30, 5 15, 8 00, 10.15 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE REGISSEUR – OLIVER STONE!
Daagliks: 10.00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
VOLGENDE AANBIEDINGS
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
13 Apr – WE'RE NO ANGELS (2-18)
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)

SK DIE MEKKA VAN GEHALTE FILMS
Pensioenaris konsessies slegs geldig Maan tot Don om 10.00 vm, 12.15 & 2.30 nm by Constantia en The Mall
VOLGENDE AANBIEDINGS
A PRIVATE LIFE
AUTUMN MILK
GETTING IT RIGHT
THE VENUS TRAP
CRY FREEDOM
MANIKA, MANIKA
A HANDFUL OF DUST

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE AKTEUR – DANIEL DAY LEWIS!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD (A)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
GLORY (2-14)
WENNER VAN 3 OSCARS INSLUITEND BESTE BYSPELER – DENZEL WASHINGTON!
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
CINEMA PARADISO (A)
(ITALIAANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
VERLENG OP PUBLIEK VERSOEK!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
THE SANDWICH YEARS (A)
(FRANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
Daagliks: 9 45, 12.15, 2 30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)
Onderdak parkering beskikbaar by ingang agter Constantia-sentrum

NOORD

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daagliks: 10 00, 12 15, 2 30 5.30, 7.45, 10 00 nm
LAMBADA — THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
STEEL MAGNOLIAS (A)
Sat 10 00 vm UITVERKOOP
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7 45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daagliks 10 00, 12 15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
Sat 10 00 vm UITVERKOOP
VOLGENDE AANBIEDING
27 Apr – CRY FREEDOM (A)

OOS

EASTGATE 1-6 622-3617/8
Daagliks 10 00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
SPANNING, AKSIE EN OPWINDING IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
STEEL MAGNOLIAS (A)
Sat 10 00 vm UITVERKOOP
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
SPESIALE MIDDERNAGVERTONINGS VRYDAGAAND – ALLE ROLPRENTE HIERBO
VOLGENDE AANBIEDINGS
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)
27 Apr – CRY FREEDOM (A)

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Maan Don 10 00, 12 15, 2 30, 5.30 7 45 nm
Vry-Sat. 10 00, 12.15, 2 30, 5 30, 7.45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
SPANNING AKSIE EN OPWINDING IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Maan-Don 12 15, 2 30, 5.30, 7 45 nm
Vry: 12 15, 2 30, 5.30, 7.45, 10 00 nm
Sat. 10 00, 12 15, 2.30, 5 30, 7 45, 10 00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY BENONI PLAZA
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Maan Don. 10 00, 12 15 2 30, 5 30, 7 45 nm
Vry-Sat 10 00, 12 15, 2 30, 5.30, 7 45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daagliks: 10 00, 12 15, 2 30, 5 30, 7 45, 10 00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
Middernag Vertoning: Vry 30 Mar
THE ROCKY HORROR PICTURE SHOW
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2 30, 8 00, 10 15 nm
PARENTHOOD (2-14)
Daagliks 5.30 nm
BAGDAD CAFE (2-16)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

WES

WESTGATE 1-6 764-2530
Daagliks 10 00, 12 15, 2.30, 5 30, 7 45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
STEEL MAGNOLIAS (A)
Sat 10 00 vm UITVERKOOP
Daagliks: 10 00, 2 30 5 15, 7 45, 10 30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE REGISSEUR – OLIVER STONE!
VOLGENDE AANBIEDINGS
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daagliks 10 00, 12 15, 2 30, 5 30, 7 45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
HARLEM NIGHTS (2-19)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

CINE HIGHGATE 1-5 474-2013
Kaartjies: Volwassenes R5,80. Skoliere R3,80
Daagliks 10 00, 12.15, 2 30, 5 30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
Sat 10 00 vm UITVERKOOP
HARLEM NIGHTS (2-19)
Kindervertoning: Sat 31 Mar 10 00 & 12 15
TOP GUN (A)
LEAN ON ME (A)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Daagliks 10 00, 12 15, 2 30, 5 30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
Daagliks. 10 00, 12.15, 2.30 5 30 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)
Daagliks 7 45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE REGISSEUR – OLIVER STONE!

VAAL

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Daagliks 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 7 45, 10 00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daagliks. 10 00, 12 15, 2 30 5 30, 7.45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daagliks: 10 00, 12.15, 2 30, 5.30, 7 45, 10 00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
AN INNOCENT MAN (2-18)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
Daagliks. 10 00, 2 30, 7.45 nm
OLD GRINGO (2-14)
Daagliks 12 15, 5.30, 10 00 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12)
WENNER VAN 2 OSCARS INSLUITEND BESTE AKTEUR – DANIEL DAY LEWIS!
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – TANGO & CASH (2-15)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daagliks: 10 00, 12.15, 2 30, 5 30, 7 45, 10.00 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
STEEL MAGNOLIAS (A)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2 30, 5.20, 8 00, 10 30 nm
GLORY (2-14)
WENNER VAN 3 OSCARS INSLUITEND BESTE BYSPELER – DENZEL WASHINGTON!
VOLGENDE AANBIEDING
6 Apr – ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

TRANSVALIA 26-8387
Maan-Vry 2.30, 5.30, 8 00 nm
Sat 10 00, 2.30, 5.30, 8 00 nm
CINEMA PARADISO (A)

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Maan-Don. 10 00, 12 15, 2 30, 5 30, 7 45 nm
Vry-Sat: 10.00, 12.15, 2 30, 5.30, 7.45, 10 00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
Daagliks: 10 00, 2.30, 7.45 nm
BEST OF THE BEST (VV2-8)
Daagliks: 12.15, 5 30, 10 00 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-18)

ICÉ-RINK 44-5253
PUBLIEK SKAATS
MAANDAE – SATERDAE
1ste Sessie: 10 00-12.30 nm
2de Sessie: 2.00-5 00 nm
Son. 2.00-5.00 nm – 7.30-10.30 nm

Sun City Teaters 014651-21174
WORD TANS VERTOON: OOP 7 DAE PER WEEK
CINE 3
I'M GONNA GET YOU SUCKA (2-14)
THAT ENGLISH WOMAN (A)
CINE 1
BABY FACE (Volwasse)
CHRISTINA (Volwasse)
CINE 2
I WANT TO BE BAD (Volwasse)
COVER GIRL (Volwasse)

STER-KINEKOR PRETORIA INRYE
Skakel asb. Ster-Kinekor Navrae 44-5253 vir besonderhede

LYNNWOOD 87-1633
DIS HIER! DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
SEE NO EVIL, HEAR NO EVIL (2-18)

SWARTKOPS 374-4902
DIS HIER! DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
GREAT BALLS OF FIRE (A)
Middernag Vertoning: Vry 6 Apr
TANGO & CASH/RUNNING ON EMPTY

WONDERBOOM 57-1108
JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY IN DIE TREFFER KOMEDIE!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
THE BEAR (VV2-8)

UITSPAN 7-2515
SPANNING EN AKSIE IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
THE BEAR (VV2-8)

JAKARANDA 54-9115/9
DIE KOMEDIE WAT ALLE OUERS NIE MOET MISLOOP NIE! MET STEVE MARTIN!
PARENTHOOD (2-14)
IRON EAGLE 2 (A)

WITBANK 01351-81064
MICHAEL DOUGLAS IN DIE AKSIE-BELAAIDE DRAMA!
BLACK RAIN (2-16)
THE PRESIDIO (2-16)

RUSTENBURG 01421-29358
SYLVESTER "ROCKY" STALLONE IN DIE TAAI AKSIE DRAMA!
LOCK UP (2-18)
SKIN DEEP (2-19)

STER-KINEKOR 30 Mar – 5 Apr INRYE
TWEE GROOT ROLPRENTE NOU AS 'N SUPER DUBBEL! BY DIE INRYE VANAF 6 APRIL
THE GODS MUST BE CRAZY 2
PLUS PLUS PLUS
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER
Germiston • Brakpan • Hillfox Krugersdorp

TOP STAR (STAD) 412-1843/493-5877
LAASTE WEEK! TWEE GROOT KOMEDIE STERRE – EDDIE MURPHY EN RICHARD PRYOR!
HARLEM NIGHTS (2-19)
PET SEMETARY (2-18)
6 Apr: LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
DIS HIER! DIS VUURWARM!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
GREAT BALLS OF FIRE (A)
6 Apr: ALL DOGS GO TO HEAVEN

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
DIE TREFFER KOMEDIE MET KIRSTIE ALLEY EN JOHN TRAVOLTA! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)

STADIUM (MALVERN) 816-1444/618-1131
DIE TREFFER KOMEDIE VIR DIE HELE FAMILIE! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)
DEAD POET'S SOCIETY (A)
6 Apr TANGO & CASH

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963
DIS TONY "WHO'S THE BOSS" DANZA IN DIE PRET KOMEDIE!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
WHEN HARRY MET SALLY (A)
6 Apr: BEST OF THE BEST KICKBOXER

KEMPTON PARK 816-1444/976-4909
TWEE GROOT KOMEDIE STERRE – SAAM VIR DIE EERSTE KEER EDDIE MURPHY EN RICHARD PRYOR!
HARLEM NIGHTS (2-19)
PSYCHO 3 (2-18)
6 Apr BEST OF THE BEST/THE BEAR

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
TONY DANZA IN DIE PRET KOMEDIE!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
6 Apr THE GODS MUST BE CRAZY 2 plus OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER

VEREENIGING 816-1444/12-3211
N SUPER DUBBEL VERTONING VAN SPANNING EN AKSIE!
SCANDAL (2-19)
ROADHOUSE (2-18)
6 Apr SHE'S OUT OF CONTROL/STEEL MAGNOLIAS

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2468
TWEE AKSIE-BELAAIDE DRAMAS! ERIC ROBERTS EN JEAN CLAUDE VAN DAMME!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
KICKBOXER (2-14)
6 Apr TANGO & CASH

BRAKPAN 816-1444/915-3907
IN DIE TRADISIE VAN KICKBOXER
BEST OF THE BEST (VV2-8)
LOCK UP (2-18)
6 Apr THE GODS MUST BE CRAZY 2/ OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! EN DIE STEM VAN BRUCE WILLIS!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
STEEL MAGNOLIAS (A)
KOM VROEG VIR DIE TREFFER DUBBEL!

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 91060
LAASTE WEEK! JEAN CLAUDE VAN DAMME! IN DIE TREFFER AKSIE AVONTUUR!
KICKBOXER (2-14)
A NIGHTMARE ON ELM STREET 4 (2-18)
6 Apr: SHE'S OUT OF CONTROL/STEEL MAGNOLIAS

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
N PRET KOMEDIE MET STEVE MARTIN!
PARENTHOOD (2-14)
BLACK RAIN (2-16)
6 Apr THE GODS MUST BE CRAZY 2/ OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4138
N SUPER KOMEDIE MET PAULINE COLLINS! GENOMINEER VIR 'N OSCAR TOEKENNING!
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
LET IT RIDE (A)
6 Apr SHE'S OUT OF CONTROL/STEEL MAGNOLIAS

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
SUPER KOMEDIE MET PAULINE COLLINS!
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
BLACK RAIN (2-16)
6 Apr: HONEY, I SHRUNK THE KIDS/ TURNER & HOOCH

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
AKSIE, AKSIE, AKSIE! MET DOLF LUNDGREN IN DIE SPANNING RILLER!
RED SCORPION (2-14)
TWO MOON JUNCTION (2-19)
6 Apr: K-9/THE DREAM TEAM

KRUGERSDORP 953-1950
TONY DANZA IN DIE SUPER KOMEDIE!
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
WORTH WINNING (2-12)
6 Apr THE GODS MUST BE CRAZY 2/ OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER

NIGEL 816-1444/739-6616
SEAN PENN EN MICHAEL J FOX IN DIE SKOKKENDE AKSIE RILLER!
CASUALTIES OF WAR (2-19)
BRUTAL GLORY (2-12)
6 Apr: TURNER & HOOCH/DEAD POET'S SOCIETY

FILMS

ONAFHANKLIKE ROLPRENTTEATERS

KAAPSTAD
LABIA - Oranjestraat 68:
Vanaand:
SCREEN 1
6.00 Mystic Pizza. 18.15 Sea of Love. 10.15 Bagdad Cafe.
SCREEN 2
3.45 Bagdad Cafe. 5.30 A Few Days with Me. 8.00 La Lectrice. 10.00 Withnail and I.

Saterdag:
SCREEN 1
10.15 The Dark Crystal. 2.10 Mystic Pizza. 4.00 Withnail and I. 6.00 A Few Days with Me. 8.30 Bagdad Cafe. 10.30 Sea of Love.
SCREEN 2
1.45 A Few Days with Me. 4.15 Bagdad Cafe. 6.15 Mytsic Pizza. 8.15 La Lectrice. 10.15 Withnail and I.

JOHANNESBURG
MINI CINE - Pretoriastraat 49, Hillbrow: Vandag en môre om 3, 6 en 9nm wys BLUE VELVET en volgende week is dit THE EXORCIST en ANGEL HEART

7 ARTS, NORWOOD - Red Kiss

Kyle MacLachlan en Isabella Rossellini in David Lynch se "Blue Velvet" wat vandag en môre by die Mini Cine in Hillbrow draai

DIE WEEK SE TV

Lag saam met Danny de Vito

Danny de Vito in 'Throw Momma from the Train"

ODE TO BILLY JOE, 'n drama oor 'n jongman wat selfmoord pleeg deur van 'n brug af te spring, wys Donderdagaand op M-Net. Na sy dood kom allerhande donker geheime vorendag... Met Bobby Benson, Glynnis O'Connor en Joan Hotchkis.

Lisa Minnelli en Burt Reynolds kan Woensdagaand in die komedie RENT-A-COP op M-Net gesien word waarin 'n prostituut se lewe deur 'n moordenaar bedreig word. Toe kom 'n polisieman vorendag en help haar, raak op haar verlief en so aan.

OKLAHOMA CRUDE is die vehaal van 'n vrou wat vir niks of niemand stuit in haar strewe om haar oliebelange in 'n maatskappy te beskerm nie. Sy word deur 'n onafhanklike driller bedrieg maar toe stap pappa in om die sake van die manne oor te neem... Met Faye Dunaway, George C. Scott en John Mills.

'n Reeks wat in twee dele op M-Net aangebied word is BILLIONAIRE BOYS CLUB wat Dinsdag en Woensdagaand op M-Net wys. Die storie is gebaseer op die 1986 moordverhoor van Joe Hunt wat die klub gestig het en die roekelose optrede van die Beverley Hills klub-lede wat vir niks of niemand stuit in hul gulsigheid vir mag en rykdom nie. Met Judd Nelson, Ron Silver, Barry Tubb en Fred Lehne.

TIMESTALKERS wat Maandagaand op M-Net vertoon word handel oor 'n professor (William Devane) wat tot sy ongeloof ontdek dat 'n moderne geweer op 'n foto wat 100 jaar oud is, verskyn. Toe raak die gelukkige man betrokke by 'n pragtige meisie (Lauren Hutton) wat hom allerhande dinge oor die toekoms en die verlede wysmaak.

Danny de Vito en Billy Crystal kan Sondagaand in die makabere komedie, 'n parodie wat op Hitchcock se Strangers on a Train gebaseer is, THROW MOMMA FROM THE TRAIN gesien word. 'n Slegte lamsak wil van sy ma (Anne Ramsey) ontslae raak en probeer 'n professor oorreed om dieselfde met sy vrou wat hom pla, te doen. Die fliek wys op M-Net.

'n Ambisieuse priester (Robert de Niro) met politieke aspirasies beskerm 'n bekende sakeman (Charles During) wat 'n prostituut vermoor het in TRUE CONFESSIONS wat vanaand op M-Net vertoon word. Ook met Robert Duvall.

VRYDAG 30 MAART

TV1
6.00 Goeiemôre SA
2.30 Afterschool Special
3.30 Ducktales
3.55 Bible Story
4.00 Santa Barbara
4.30 Popeye and Son
5.00 Grapevine
5.15 Fast Forward
5.45 News
6.00 TopSport
7.00 MacGyver
8.00 Nuus
8.45 Police File
9.00 TopSport
10.30 Sending Viëtnam
11.20 Die kelner
12.10 Oordenking

TV2
5.57 Dokumentêr
6.27 Epilogue
6.30 In Depth programme
7.00 News
7.31 Imalini
8.15 Video Juke Box

TV3
5.00 Foofur - (Engels op Radio 2000)
5.32 T & T - (Engels op Radio 2000)
7.00 Nuus
7.19 Indepth Programme
7.39 Lapologa

TV4
6.03 TopSport
9.04 Time after Time
11.00 MASH
11.27 The Abduction of Figaro

M-NET
10.30 20 000 Leagues Under the Sea
3.00 Disney Parade
4.05 Charles Dickens' Ghost Stories
4.54 PM Magazine
5.00 Hot Hits
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Sport
Intekenare
7.00 Close Encounters of the Third Kind
9.10 True Confessions - kyk onder hoogtepunte
11.00 Sokker

SATERDAG 31

TV1
5.57 Oggendboodskap
6.00 Opvoedkundige TV
6.30 Agriforum
7.00 Goeiemôre SA
9.00 Opvoedkundige TV
11.00 Boel en Bill
11.05 Eier-Manie
11.10 Die Robinsons
11.35 Diere en mense
12.00 TopSport
6.00 Nuus
6.15 Kompas
6.20 Uit die pluiskeil
7.05 Die Riptide-trio
8.00 News
8.35 Artes
10.00 Oklahoma Crude - kyk onder hoogtepunte
11.50 Epilogue

TV2
11.00 Educational Rendezvous
3.10 TopSport
6.27 Epilogue
6.45 News
7.01 Top 20
8.00 Ngomgqibelo

TV3
11.00 Educational Rendezvous
3.00 TopSport
5.00 Meriteng
7.00 Indepth Programme
7.19 News
7.39 Tshutshumkgala - Musiek
8.26 Ngwanaka
8.57 Epilogue

TV4
6.03 Check it Out
6.30 The True Story of Spit MacPhee
9.03 Benson
9.32 Knots Landing
10.23 The Ultimate Stuntman
11.15 Sledge Hammer
11.43 TopSport

M-NET
12.45 Queen
1.45 Stevie Nicks
2.20 Crossroads
4.00 Sokker
5.45 Motorsport
Oop Tyd
6.00 Diamonds
Intekenare
7.00 Moving Target
8.35 Saturday Night
9.00 1990 American Music Awards
11.00 Kiss of the Spiderwoman

SONDAG 1

TV1
12.30 Mormon Tabernacle Choir
1.05 Tao Tao
1.25 ZET!
1.35 Storybook International
2.00 Walt Disney fliek
2.55 Die Waltons
3.50 Collage
4.50 Beyond 2000
5.45 Tydskrifprogram
6.40 Thy Kingdom Come
7.00 50/50
8.00 Nuus
9.00 Beethoven-kwintet
9.30 Dirkie de Villiers
10.00 Lig vir die Wêreld

TV2
1.00 TopSport
5.57 National Geographic Explorer
6.30 In Depth Programme
7.45 Nuus
7.01 Imibono
7.21 Unqambothi
7.50 Masakhane

TV3
12.00 Caracol the Lost Maya City
12.30 Ke Tsona
1.00 TopSport
7.00 News
7.16 Indepth Programme
7.33 Le Reng/ La Reng?
7.55 Ho Lla Noto - Koorsang
8.13 Mahlasedi A Tumelo

TV4
10.00 Impressions
6.03 Treasure Hunt
9.04 Hollywood Legends
10.10 Kate and Allie
10.37 5 on TV4

M-NET
7.00 Indiese programme
10.30 Portugese programme
Intekenare
1.30 Care Bears
2.00 The California Raisin Show
2.30 Superbook
3.00 The Frisco Kid
5.00 Rugby
Oop Tyd
6.00 Midnight Caller
Intekenare
7.00 Carte Blanche
8.00 Wildlife on One
8.30 Throw Mommma from the Train - kyk onder hoogtepunte
10.00 Golf

MAANDAG 2

TV1
7.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleschool
3.00 Opvoedkundige TV
3.30 Cloppa Castle
3.40 Pumpkin Patch
3.55 Bible Story
4.00 Santa Barbara
4.30 Throb
5.00 Innovations
5.15 Bionic Six
5.45 News
6.00 Antenna
7.05 Murder She Wrote
8.00 Nuus
9.00 TopSport
10.00 St Eligius
10.50 Oordenking

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Disneyland
5.58 Snorks
6.27 Epilogue
6.30 Indepth Programme
7.00 News
7.31 Police File
8.00 Phindi
8.30 Ingxubevange

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Home and School Safety
5.10 Moving On Again
5.30 Voltron (Engels op Radio 2000)
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Police File
8.14 Re A Aga - Musiek

TV4
4.58 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.03 Family Ties
9.31 Dynasty
10.22 Hunter
11.16 The Forum Presents

M-NET
10.30 20 000 Leagues Under the Sea
3.00 The Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Alvin and the Chipmunks
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Ninja Turtles
5.35 Spartakus and the Sun
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Anything But Love
Intekenare
7.00 Grandview USA
8.35 60 Minutes
8.50 PM Magazine
9.00 Timestalkers - kyk onder hoogtepunte
11.35 Snoeker
11.35 Pollyanna

DINSDAG 3

TV1
7.00 Goeiemôre SA
3.00 Teleskool
3.30 Liewe Heksie
3.45 Wielie Walie
4.00 Rustelose jare
5.00 As die eeu draai
5.15 Skooldae
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Fox en Vennote
8.00 News
9.00 Whirlpool
10.00 The Golden Girls
10.30 No Jacket Required
11.00 Open University
11.55 Evening Prayer

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Countries
4.46 Dealing with Dogs
5.58 GI Joe
7.00 News
7.31 526
8.30 Umculo we Gospel

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Countries
5.20 Dealing with Dogs
5.30 Lefokisi Sajene Samandula - Jeugdrama
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Diwetse

TV4
4.58 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 The Heavenly Kid
10.49 My Two Dads
11.50 The Big Valley

M-NET
10.30 Crossroads
12.10 Saturday Night
3.00 The Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Alvin and the Chipmunks
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Never Say Goodbye
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Designing Women
Intekenare
7.00 Billionaire Boys Club (deel 1) - kyk onder hoogtepunte
8.35 60 Minutes
8.50 Rugby
9.00 Sokker
10.00 Falcon Crest
10.47 60 Minutes
11.00 Snoeker
12.00 True Confessions

WOENSDAG 4

TV1
7.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleschool
3.30 Alvin and the Chipmunks
3.55 Bible Story
4.00 Santa Barbara
4.30 Day by Day
5.00 Innovations
5.15 ZAPMAG
5.45 News
6.00 Antenna
7.00 Telly Fun Quiz
7.30 Who's the Boss
8.00 Nuus
9.05 Goue jare, bitter jare
10.00 Alfred Hitchcock bied aan...
10.25 Op soek na die koninklike weg van Persië
11.55 Oordenking

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 Training and Development
5.58 Ingcinga
6.27 Epilogue
6.30 Indepth Programme
7.00 News
7.31 Ezodumo
8.00 Ululu Ubuyile
8.30 Thenga Isipho

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Training and Development
5.30 Re A Aga
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Ntome Tsebe

TV4
4.58 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Queenie
9.57 Homeroom
10.27 Misdaad

M-NET
10.30 Pollyanna
3.00 Smurfs
3.25 My Little Pony
3.50 Alvin and the Chipmunks
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Ninja Turtles
5.35 Spartakus and the Sun
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 The Days and Nights of Molly Dodd
Intekenare
7.00 Billionaire Boys Club (deel 2)
8.30 Saturday Night
8.45 Saturday Night
9.00 Rent-A-Cop - kyk onder hoogtepunte
10.35 Snoeker
11.35 Saturday Night at the Palace

DONDERDAG 5

TV1
7.00 Goeiemôre SA
2.30 Teleskool
3.30 Die wysheid van die kabouters
4.00 Rustelose jare
5.00 Wetenskap in werking
5.15 Tekkies
5.45 Nuus
6.00 Kompas
6.05 Antenne
7.00 Simon en Sandra
8.00 News
9.00 Hill Street Blues
10.00 Coming of Age
10.30 Diagonal Street
11.00 Dokumentêr
12.00 Face to Face

TV2
4.13 Featherfoot Farm
4.25 AIT
4.42 Stepping into Rhythm
5.58 Gold Disc
6.27 Epilogue
6.30 Indepth Programme
7.00 News
7.31 Crossbow
8.00 Siyakhenketha
8.30 Jazz

TV3
4.50 Featherfoot Farm
5.00 Fat Albert and the Cosby Kids
5.15 Stepping into Rhythm
5.30 Sabre Riders (Engels op Radio 2000)
7.00 News
7.29 Indepth Programme
7.57 Jazz Jazz Jazz
8.26 Mopheme

TV4
4.58 Capitol
5.30 The Bold and the Beautiful
9.04 Queenie
9.58 Movie Focus
10.30 Cheers
10.58 Paulista Boulevard

M-NET
10.30 Moving Target
12.05 60 Minutes
3.00 Smurfs
3.25 The Kidsong TV show
3.30 Storybreak
4.15 Wowser
4.40 Heathcliff
5.10 Teenage Mutant Ninja Turtles
5.35 The Real Ghostbusters
Oop Tyd
6.00 Loving
6.30 Empty Nest
Intekenare
7.00 Revue Plus
8.00 The World of National Panasonic
9.00 Ode to Billy Joe - kyk onder hoogtepunte
10.45 Snoeker
11.45 The Mechanic

Gidse saamgestel deur **DEBBIE AMOS**

DUSAN MAKAVEJEV PRAAT OOR 'MANIFESTO' - 5